

Diagnoza zjawiska przemocy domowej i potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Myślenice

Spis treści

Spis treści.....	2
Wprowadzenie	4
Zespół Interdyscyplinarny	6
Procedura „Niebieska Karta”	7
Przemoc- definicja i rodzaje	9
Rodzaje i formy przemocy domowej.....	12
Charakterystyka form przemocy	13
Przemoc psychiczna.....	13
Przemoc fizyczna	13
Przemoc seksualna	14
Przemoc ekonomiczna.....	14
Przemoc poprzez zaniedbanie.....	14
Czynniki ryzyka przemocy domowej	15
Skutki przemocy domowej	17
Mechanizmy zjawiska przemocy domowej	19
Dynamika cyklu przemocy.....	20
Syndrom wyuczonej bezradności – mechanizm utrwalający przemoc domową	21
Zjawisko „prania mózgu”	23
Charakterystyka osób doznających przemocy domowej	24
Dorośla osoba doznająca przemocy.....	24
Charakterystyka dziecka doznającego przemocy domowej.....	25
Charakterystyka osób stosujących przemoc domową	26
Charakterystyka podstawowych obszarów funkcjonowania	27
Cele i metodologia badania.....	29
Problematyka badania.....	29
Cele badania	31
Metodologia badania	31
Synteza diagnozy	32
Analiza danych zastanych.....	35
Badania ilościowe	39
Analiza wyników badań ankietowych – dzieci i młodzież.	39

Ankieta na temat zjawiska przemocy domowej – dorośli mieszkańcy gminy Myślenice dorosłych	57
Wnioski z diagnozy	81
Implikacje praktyczne	85
Podsumowanie	91
Spis wykresów	93
Spis tabel	94

Diagnoza opracowana w 2025 roku przez pracowników Centrum Usług Społecznych w Myślenicach:

1. Hannę Padlikowską - Leśniak
2. Aleksandrę Flacht - Dąbrowska

pod kierownictwem

Małgorzaty Śmigli – Organizatora Wsparcia Dziecka i Rodziny

Wprowadzenie

Zjawisko przemocy domowej, ze względu na swoją wielowymiarowość, trudności diagnostyczne oraz różnorodność form, stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań współczesnej polityki społecznej na poziomie lokalnym. Obejmuje ono zarówno przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną, jak i zaniedbanie, a jego istotą jest naruszenie podstawowych praw i godności człowieka poprzez działania o charakterze dominacji, kontroli i przewagi jednej osoby nad drugą. Szczególny charakter tego zjawiska wynika z faktu, że występuje ono w relacjach opartych na więziach emocjonalnych, co znacząco utrudnia jego ujawnianie, rozpoznawanie oraz skuteczne przeciwdziałanie.

Pomimo postępujących zmian społecznych i rosnącej świadomości w zakresie przemocy domowej, problem ten nadal pozostaje obciążony silnym tabu społecznym. W dalszym ciągu funkcjonują stereotypy i przekonania marginalizujące skalę zjawiska, w tym błędne założenie, że przemoc dotyczy wyłącznie środowisk dysfunkcyjnych. Tymczasem wyniki badań oraz doświadczenia instytucji pomocowych jednoznacznie wskazują, że przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych – niezależnie od poziomu wykształcenia, statusu materialnego czy pozycji społecznej. Ma ona charakter powszechny, a jednocześnie pozostaje zjawiskiem ukrytym, co dodatkowo komplikuje proces jego diagnozowania. Przemoc domowa jest ściśle powiązana z innymi problemami społecznymi, takimi jak ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia (w tym alkoholizm i narkomania), kryzysy rodzinne czy deficyty w zakresie kompetencji społecznych i emocjonalnych. Analiza lokalna wskazuje również na znaczenie czynników środowiskowych, takich jak ograniczony dostęp do wsparcia specjalistycznego, niewystarczająca wiedza mieszkańców o dostępnych formach pomocy czy nierównomierna dostępność usług społecznych pomiędzy obszarem miejskim a sołectwami. Czynniki te mogą wpływać zarówno na ryzyko występowania przemocy, jak i na trudności w jej ujawnianiu oraz podejmowaniu działań pomocowych.

Dotychczasowe diagnozy społeczności lokalnej gminy Myślenice wskazują, że system usług społecznych jest generalnie oceniany pozytywnie przez mieszkańców, jednak równocześnie ujawniają się istotne obszary wymagające dalszego wzmocnienia. W szczególności zwraca uwagę ograniczona świadomość części mieszkańców w zakresie dostępnych form wsparcia,

potrzeba rozwoju poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego) oraz konieczność zwiększenia dostępności usług w sołectwach. Wskazywana jest również potrzeba rozwijania działań profilaktycznych, edukacyjnych i integracyjnych, które wzmacniają kompetencje społeczne, budują więzi oraz przeciwdziałają izolacji – czynnikom pośrednio związanym z ryzykiem występowania przemocy domowej.

Istotnym wnioskiem płynącym z wcześniejszych analiz jest także konieczność pogłębiania współpracy międzyinstytucjonalnej oraz wzmacniania roli podmiotów koordynujących system wsparcia, w szczególności Centrum Usług Społecznych. Integracja działań różnych instytucji oraz aktywne włączanie mieszkańców w proces współtworzenia usług społecznych zwiększa ich skuteczność, dostępność i adekwatność do realnych potrzeb społeczności. W kontekście przeciwdziałania przemocy domowej szczególnego znaczenia nabiera również rozwój działań środowiskowych, mobilnych form wsparcia oraz lokalnych punktów pomocy, zlokalizowanych bliżej miejsca zamieszkania mieszkańców.

Niniejsza diagnoza ma na celu pogłębioną analizę zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Myślenice, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów psychologicznych i społecznych sprzyjających zarówno wchodzeniu w rolę osoby doznającej przemocy, jak i osoby stosującej przemoc. Jej celem jest również identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących, a także ocena dostępności i skuteczności lokalnego systemu wsparcia. Uzyskane wnioski stanowią będą podstawę do planowania adekwatnych, skoordynowanych i długofalowych działań profilaktycznych oraz interwencyjnych, odpowiadających na rzeczywiste potrzeby mieszkańców gminy.

Zespół Interdyscyplinarny

Z uwagi na złożony i wielowymiarowy charakter przemocy domowej oraz trudności związane z jej identyfikacją, ustawodawca w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej określił ramy funkcjonowania systemu wsparcia na poziomie lokalnym. Zgodnie z art. 6 ustawy, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie i rozwijanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, obejmującego m.in. opracowanie i realizację programu, prowadzenie poradnictwa i interwencji oraz powoływanie zespołów interdyscyplinarnych.

W Gminie Myślenice działania te realizowane są w oparciu o „**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Myślenice na lata 2023–2029**”, który stanowi podstawę planowania i koordynacji działań w tym obszarze.

Istotnym elementem lokalnego systemu jest Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Myślenice, funkcjonujący na podstawie Zarządzeń Burmistrza Miasta i Gminy Myślenice. Zespół działa przy Centrum Usług Społecznych w Myślenicach, które zapewnia jego obsługę organizacyjną oraz pełni funkcję koordynacyjną.

Struktura Zespołu obejmuje przedstawicieli kluczowych instytucji systemu wsparcia, w tym Centrum Usług Społecznych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz organizacji pozarządowych. Taki skład zapewnia interdyscyplinarność podejścia oraz umożliwia wieloaspektową analizę sytuacji rodzin dotkniętych przemocą.

Zespół oraz powoływane w jego ramach grupy diagnostyczno-pomocowe funkcjonują w oparciu o przyjęty regulamin, który określa zasady współpracy oraz tryb działania.

Rozwiązanie to umożliwia dostosowanie form wsparcia do indywidualnych potrzeb oraz zapewnia ciągłość i spójność podejmowanych działań.

Do kluczowych zadań Zespołu należy: diagnozowanie zjawiska przemocy domowej na poziomie lokalnym, integrowanie i koordynowanie działań służb, podejmowanie interwencji w środowiskach zagrożonych przemocą, realizacja procedury „Niebieskie Karty”, inicjowanie działań wobec osób stosujących przemoc oraz upowszechnianie informacji o dostępnych

formach pomocy. Istotnym obszarem działalności jest również monitorowanie skuteczności podejmowanych działań oraz podnoszenie kompetencji członków systemu.

Grupy diagnostyczno-pomocowe, powoływane w szczególności w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”, realizują działania operacyjne – opracowują i wdrażają indywidualne plany pomocy, monitorują sytuację rodzin oraz dokumentują przebieg i efekty interwencji.

Analiza funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w Myślenicach wskazuje, że stanowi on kluczowy mechanizm koordynacji działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej na poziomie lokalnym. Jednocześnie jego skuteczność pozostaje powiązana z dostępnością usług specjalistycznych, poziomem współpracy międzyinstytucjonalnej oraz świadomością mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia, co znajduje odzwierciedlenie w wnioskach z przeprowadzonych diagnoz społecznych.

Procedura „Niebieska Karta”

Procedura „Niebieskiej Karty” stanowi jedno z podstawowych narzędzi systemowych służących przeciwdziałaniu przemocy domowej, uregulowane w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) oraz w aktach wykonawczych do tej ustawy. Jej celem jest zapewnienie skoordynowanej, wieloaspektowej reakcji instytucji publicznych w sytuacji uzasadnionego podejrzenia występowania przemocy domowej, a także zapewnienie bezpieczeństwa osobom jej doznającym.

Zgodnie z ustawą, procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Jej wszczęcie następuje w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej – niezależnie od zgody osoby doznającej przemocy, co w praktyce stanowi istotne narzędzie przełamania bariery milczenia i zależności występujących w relacjach przemocowych.

Procedura inicjowana jest poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A”, który dokumentuje okoliczności zdarzenia oraz podstawowe informacje dotyczące osób zaangażowanych. W toku dalszych działań osobie doznającej przemocy przekazywany jest formularz „Niebieska Karta – B”, zawierający informacje o przysługujących jej prawach oraz dostępnych formach pomocy.

Zgodnie z podejściem wynikającym zarówno z przepisów prawa, jak i ich interpretacji zawartych w komentarzach do ustawy, procedura „Niebieskiej Karty” ma charakter interdyscyplinarny i wieloetapowy. Kluczową rolę w jej realizacji odgrywa Zespół Interdyscyplinarny oraz powoływane w jego ramach grupy diagnostyczno-pomocowe, które dokonują pogłębionej analizy sytuacji rodziny oraz planują i wdrażają adekwatne działania pomocowe.

Do głównych zadań realizowanych w ramach procedury należy:

1. diagnozowanie sytuacji i potrzeb osoby doznającej przemocy,
2. zapewnienie jej bezpieczeństwa oraz udzielenie informacji o dostępnych formach wsparcia (w tym pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej),
3. podejmowanie działań interwencyjnych, w tym organizowanie pomocy medycznej, jeśli jest to konieczne,
4. opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy,
5. prowadzenie rozmów z osobą stosującą przemoc, w tym informowanie o konsekwencjach prawnych oraz możliwościach podjęcia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
6. monitorowanie sytuacji rodziny oraz dokumentowanie podejmowanych działań.

Istotnym elementem procedury jest zasada ciągłości i systematyczności działań – procedura nie kończy się na jednorazowej interwencji, lecz obejmuje długofalową pracę z rodziną, aż do momentu ustania przemocy oraz osiągnięcia względnej stabilizacji sytuacji. Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przekonania o braku zagrożenia jej ponownego wystąpienia lub w sytuacji braku zasadności dalszego prowadzenia działań.

Komentarze do ustawy podkreślają, że skuteczność procedury „Niebieskiej Karty” zależy w dużej mierze od jakości współpracy międzyinstytucjonalnej, sprawności przepływu informacji oraz kompetencji osób realizujących działania. Zwraca się również uwagę na konieczność indywidualizacji wsparcia, uwzględniającej specyfikę danej rodziny, mechanizmy przemocy oraz zasoby i ograniczenia osób nią objętych.

W kontekście lokalnym procedura „Niebieskiej Karty” stanowi kluczowy mechanizm operacyjny systemu przeciwdziałania przemocy domowej, umożliwiającą wczesne reagowanie, koordynację działań różnych służb oraz zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy i ich rodzinom.

Przemoc- definicja i rodzaje

Przemoc domowa jest zjawiskiem wielowymiarowym, definiowanym w ujęciu prawnym, psychologicznym i społecznym. Różne podejścia podkreślają odmienne aspekty problemu, jednak wszystkie wskazują na wykorzystywanie przewagi jednej osoby nad drugą oraz naruszanie jej praw i godności.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domowa to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie albo zaniechanie wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, które narusza prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy. Kluczowymi elementami są: intencjonalność działania, występowanie przewagi jednej ze stron, naruszenie praw oraz powodowanie szkody lub cierpienia.

Ujęcia psychologiczne i eksperckie rozszerzają definicję o mechanizmy dominacji, kontroli i izolacji. Podkreślają, że przemoc ma charakter relacyjny i procesowy – nie jest wyłącznie pojedynczym zdarzeniem, lecz utrwalonym wzorcem zachowań prowadzących do podporządkowania osoby doznającej przemocy. Z kolei dokumenty międzynarodowe, w tym Konwencja Stambulska, wskazują na związek przemocy domowej z naruszeniem praw człowieka oraz obowiązek zapewnienia skutecznej ochrony osobom pokrzywdzonym.

W praktyce diagnostycznej o przemocy domowej można mówić wtedy, gdy występują łącznie następujące elementy:

1. intencjonalność działania,
2. asymetria sił pomiędzy stronami,
3. naruszenie praw i dóbr osobistych,
4. powodowanie cierpienia lub szkody.

Kryteria te pozwalają odróżnić przemoc od konfliktu. W konflikcie strony pozostają względnie równorzędne i posiadają możliwość obrony własnych racji, natomiast w przemocy występuje trwała przewaga jednej strony nad drugą.

Tabela 1 Kryteria rozpoznawania przemocy domowej oraz różnicowanie z konfliktem

Kryterium	Przemoc domowa	Konflikt	Znaczenie diagnostyczne
Intencjonalność	Działanie ukierunkowane na kontrolę i podporządkowanie	Wynika z różnicy interesów lub emocji	W przemocy cel jest dominacyjny
Asymetria sił	Występuje trwała przewaga jednej strony	Strony są względnie równorzędne	Podstawowe kryterium różnicujące
Naruszenie praw i dóbr	Systematyczne i jednostronne	Incydentalne lub obustronne	W przemocy naruszenia są trwałe
Skutki	Długotrwałe cierpienie i szkody	Zwykle krótkotrwałe	Większe konsekwencje dla osoby pokrzywdzonej
Powtarzalność	Zachowania utrwalone w czasie	Charakter incydentalny	Przemoc ma charakter procesu
Relacja stron	Dominacja i podporządkowanie	Spór między stronami	Odmienny charakter relacji
Kierunek zachowań	Jednostronny	Obustronny	Brak wzajemności działań
Możliwość obrony	Ograniczona	Zachowana	Istotne przy planowaniu pomocy

Przemoc domowa może przyjmować różne formy oraz pełnić różne funkcje. Może być stosowana w celu uzyskania kontroli nad drugą osobą lub stanowić sposób rozładowywania napięcia emocjonalnego. Najczęściej występuje w formie przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej lub zaniedbania.

Tabela 2 Formy i charakter przemocy domowej (ujęcie uzupełniające)

Kryterium podziału	Rodzaj przemocy	Charakterystyka
Motywacja działania	Intencjonalna (instrumentalna)	Przemoc jako narzędzie osiągnięcia kontroli lub celu
	Ekspresyjna (impulsywna)	Przemoc jako forma rozładowania emocji
Zakres oddziaływania	Indywidualna	Przemoc stosowana przez jedną osobę wobec drugiej
	Zbiorowa	Przemoc realizowana przez grupę
Forma oddziaływania	Fizyczna	Naruszenie nietykalności cielesnej
	Psychiczna	Poniżanie, kontrola, izolacja
	Ekonomiczna	Ograniczanie dostępu do środków finansowych
	Seksualna	Naruszenie autonomii seksualnej
	Zaniedbanie	Niezaspokajanie podstawowych potrzeb

Podsumowując, kluczowym elementem odróżniającym przemoc domową od konfliktu jest występowanie asymetrii sił oraz systematyczne wykorzystywanie przewagi jednej osoby nad drugą. Właściwe rozpoznanie tych mechanizmów stanowi podstawę skutecznej diagnozy oraz planowania działań pomocowych i profilaktycznych.

Rodzaje i formy przemocy domowej

W literaturze przedmiotu oraz praktyce systemu przeciwdziałania przemocy domowej wyróżnia się podstawowe rodzaje przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie¹. Przemoc coraz częściej przybiera formy pośrednie, związane z kontrolą, zależnością oraz wykorzystaniem technologii cyfrowych. Szczególnego znaczenia nabierają zachowania trudniejsze do rozpoznania, takie jak przemoc psychiczna, ekonomiczna czy cyfrowa.

Tabela 3 Rodzaje przemocy domowej – definicje klasyczne i aktualne ujęcia

Rodzaj przemocy	Podejście klasyczne	Podejście współczesne	Znaczenie diagnostyczne
Psychiczna	Poniżanie, kontrola, izolacja, naruszanie godności	Obejmuje także manipulację, przymusową kontrolę (coercive control), gaslighting i izolację cyfrową	Najczęstsza i najtrudniejsza do ujawnienia
Fizyczna	Naruszenie nietykalności cielesnej	Uwzględnia również groźby użycia przemocy i zastraszanie	Najłatwiejsza do identyfikacji
Seksualna	Zmuszanie do aktywności seksualnej	Obejmuje także przemoc online i przymus reprodukcyjny	Silnie związana z poczuciem wstydu i zależnością
Ekonomiczna	Kontrola finansów i ograniczanie środków	Obejmuje uzależnianie ekonomiczne i manipulowanie zasobami	Utrudnia opuszczenie relacji przemocowej
Zaniedbanie	Niezaspokajanie podstawowych potrzeb	Uwzględnia również zaniedbanie emocjonalne i systemowe	Szczególnie istotne wobec dzieci, seniorów i osób zależnych
Za pomocą środków komunikacji elektronicznej	Traktowana jako element przemocy psychicznej realizowanej na	Obejmuje cyberprzemoc, nękanie, groźby, kontrolę i śledzenie za pomocą telefonów, internetu oraz mediów społecznościowych.	Umożliwia identyfikację kontroli, prześladowania i zagrożenia; dowodami

¹ M. Ciesielska, Rodzaje, formy i cykl przemocy domowej, Zeszyty Naukowe PWSZ im. Witelona w Legnicy, nr 12(3)/2014; materiały Stowarzyszenia „Niebieska Linia” oraz aktualne opracowania eksperckie (2024–2026).

	odległość (telefon, SMS).		mogą być wiadomości, e-maile i zrzuty ekranu
--	---------------------------	--	--

Przemoc może mieć charakter czynny lub bierny, impulsywny lub planowany. Coraz częściej wskazuje się również na przemoc cyfrową polegającą na monitorowaniu, kontrolowaniu lub nękanii za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Charakterystyka form przemocy

Tabela 4 Formy przemocy – charakter działania

Kryterium	Rodzaj	Charakterystyka
Sposób działania	Czynna	Bezpośrednie działania krzywdzące
	Bierna	Zaniedbanie, ignorowanie potrzeb
Dynamika	Gorąca	Impulsywna, emocjonalna
	Chłodna	Planowana, kontrolowana
Motywacja	Instrumentalna	Narzędzie kontroli i dominacji
	Ekspresyjna	Sposób rozładowania emocji
Forma współczesna	Cyfrowa	Kontrola, monitoring i nękanie przy użyciu technologii

Przemoc psychiczna

Przemoc psychiczna polega na wywieraniu presji, kontroli i podporządkowywaniu drugiej osoby. Jej celem jest naruszenie poczucia własnej wartości, autonomii i godności. Może przejawiać się m.in. w poniżaniu, wyśmiewaniu, groźbach, izolowaniu od bliskich, nadmiernej kontroli czy stałej krytyce. Jest to najczęściej występująca forma przemocy i zwykle współwystępuje z innymi jej rodzajami.

Przemoc fizyczna

Przemoc fizyczna obejmuje wszelkie działania naruszające nietykalność cielesną lub stwarzające takie zagrożenie. Należą do nich m.in. popychanie, szarpanie, bicie, kopanie, duszenie, używanie niebezpiecznych przedmiotów czy nieudzielenie pomocy osobie znajdującej się w sytuacji zagrożenia.

Przemoc seksualna

Przemoc seksualna polega na naruszaniu autonomii seksualnej drugiej osoby poprzez zmuszanie do aktywności seksualnej, stosowanie presji, szantażu lub wykorzystywanie zależności. Obejmuje zarówno kontakt fizyczny, jak i zachowania naruszające intymność czy godność seksualną.

Przemoc ekonomiczna

Przemoc ekonomiczna polega na kontrolowaniu dostępu do środków finansowych i zasobów materialnych. Może przejawiać się poprzez odbieranie pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy, zadłużanie rodziny, niszczenie majątku lub wymuszanie szczegółowego rozliczania wydatków. Jej skutkiem jest zwiększenie zależności osoby doznającej przemocy od sprawcy.

Przemoc poprzez zaniedbanie

Zaniedbanie polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb osoby pozostającej pod opieką lub zależnej od innych. Dotyczy najczęściej dzieci, osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami. Może obejmować brak opieki, pomocy, leczenia, schronienia, wyżywienia lub wsparcia emocjonalnego.

Współczesne podejścia do przemocy domowej coraz większy nacisk kładą nie na pojedyncze akty przemocy, lecz na mechanizmy kontroli, zależności i podporządkowania. Szczególnie istotne staje się rozpoznawanie przemocy psychicznej, ekonomicznej i cyfrowej, które często poprzedzają lub współwystępują z przemocą fizyczną. Uwzględnienie tych form pozwala na wcześniejszą identyfikację zagrożenia oraz skuteczniejsze planowanie działań pomocowych i profilaktycznych.

Czynniki ryzyka przemocy domowej

Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym, którego występowanie determinowane jest przez współdziałanie czynników indywidualnych, relacyjnych oraz społecznych. Współczesne podejścia badawcze (m.in. model ekologiczny WHO oraz aktualne analizy europejskie i krajowe) wskazują, że ryzyko wystąpienia przemocy wzrasta w wyniku kumulacji czynników na różnych poziomach funkcjonowania jednostki i jej otoczenia². Rozpoznawanie czynników ryzyka ma istotne znaczenie dla diagnozy sytuacji rodzinnej, planowania działań pomocowych oraz projektowania skutecznych działań profilaktycznych. Podejście to znajduje odzwierciedlenie również w założeniach „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Myślenice na lata 2023–2029”.

Tabela 5 Czynniki ryzyka przemocy domowej – ujęcie systemowe

Wymiar	Czynniki ryzyka (ujęcie klasyczne)	Ujęcie współczesne	Znaczenie diagnostyczne
Makrosystemowy (społeczno-kulturowy)	Normy przyzwalające na przemoc, stereotypy ról płciowych, tajemnica rodzinna	Polaryzacja społeczna, kryzysy ekonomiczne i migracyjne, normalizacja przemocy w przestrzeni cyfrowej	Wpływa na poziom tolerancji i zgłaszalności przemocy
Środowiskowy/ społeczny	Bezrobocie, ubóstwo, izolacja społeczna	Oślabienie więzi społecznych, samotność, ograniczony dostęp do usług	Oślabia czynniki ochronne
Rodzinny (relacyjny)	Doświadczenie przemocy w dzieciństwie, uzależnienia, zaburzone relacje	Transmisja międzypokoleniowa przemocy, przemoc cyfrowa, kryzysy rodzinne	Jeden z najsilniejszych predyktorów przemocy
Materialny/ ekonomiczny	Ubóstwo, zależność finansowa	Zadłużenie, niepewność zatrudnienia, presja ekonomiczna	Utrudnia zakończenie relacji przemocowej

² WHO, Violence prevention: the evidence, aktualizacje i raporty 2023–2025; European Institute for Gender Equality (EIGE), raporty 2024–2025

Osobowościowy/ indywidualny	Niska samoocena, impulsywność, uzależnienia	Deficyty regulacji emocji, trauma, kryzysy tożsamościowe	Zwiększa ryzyko stosowania i doznawania przemocy
Poznawczy/ przekonania	Stereotypy, postawy akceptujące przemoc	Normalizacja przemocy, wpływ treści cyfrowych	Sprzyja usprawiedliwianiu przemocy
Zdrowotny/ psychologiczny	Zaburzenia psychiczne, stres	Depresja, lęk, uzależnienia behawioralne, kryzysy psychiczne	Zwiększa ryzyko eskalacji przemocy

Współczesne badania wskazują, że jednym z istotnych czynników zwiększających ryzyko przemocy domowej jest przewlekły stres oraz ograniczona zdolność radzenia sobie z trudnościami. Nadmierne obciążenie psychiczne może prowadzić do obniżenia kontroli impulsów, nasilenia agresji oraz zaburzeń regulacji emocji.

Znaczenie mają również nieadaptacyjne strategie radzenia sobie, takie jak unikanie problemów, wycofanie społeczne, zachowania agresywne czy sięganie po substancje psychoaktywne. Mechanizmy te mogą sprzyjać utrwalaniu konfliktów i przemocy w rodzinie.

Przemoc domowa nie jest skutkiem pojedynczej przyczyny, lecz wynikiem współwystępowania wielu czynników ryzyka. Szczególne znaczenie mają doświadczenia przemocy w dzieciństwie, uzależnienia, problemy psychiczne, zależność ekonomiczna oraz izolacja społeczna.

Współczesne analizy wskazują również na rosnące znaczenie przeciążenia psychicznego, osłabienia więzi społecznych oraz nowych form kontroli związanych z technologiami cyfrowymi. Czynniki te często wzajemnie się wzmacniają, zwiększając ryzyko wystąpienia i utrwalania przemocy.

Uwzględnienie ich w procesie diagnozy pozwala na wcześniejsze rozpoznawanie zagrożeń oraz skuteczniejsze planowanie działań profilaktycznych, pomocowych i interwencyjnych.

Skutki przemocy domowej

Przemoc domowa wywołuje konsekwencje obejmujące wszystkie obszary funkcjonowania człowieka – zdrowotny, psychiczny, społeczny i ekonomiczny. Jej skutki dotyczą zarówno osób doświadczających przemocy, jak i osób ją stosujących oraz świadków, szczególnie dzieci.

W rezultacie rodzina, która powinna pełnić funkcję ochronną i wspierającą, staje się źródłem zagrożenia i destabilizacji.

Współczesne analizy wskazują, że skutki przemocy mają charakter złożony, długotrwały i kumulacyjny, wpływając na funkcjonowanie jednostki, rodziny oraz całej społeczności lokalnej.

Tabela 6 Skutki przemocy domowej – ujęcie systemowe

Obszar	Skutki	Znaczenie diagnostyczne
Fizyczny/ zdrowotny	Urazy, przewlekłe bóle, choroby somatyczne, zaburzenia psychosomatyczne	Często pierwszy widoczny sygnał przemocy
Psychiczny/ emocjonalny	Lęk, depresja, niska samoocena, PTSD, trauma, myśli samobójcze	Najczęstszy i najbardziej długotrwały obszar konsekwencji
Poznawczy	Problemy z koncentracją, pamięcią i podejmowaniem decyzji	Utrudnia korzystanie z pomocy i zmianę sytuacji
Społeczny	Izolacja, wycofanie, trudności w relacjach	Ogranicza dostęp do wsparcia społecznego
Ekonomiczny	Ubóstwo, zależność finansowa, utrata pracy, zadłużenie	Utrudnia opuszczenie relacji przemocowej
Rozwojowy (dzieci)	Problemy emocjonalne, społeczne i edukacyjne, zaburzenia przywiązania	Zwiększa ryzyko powielania przemocy w przyszłości
Społeczno- systemowy	Rozpad rodziny, konflikty, koszty społeczne i zdrowotne	Wpływa na funkcjonowanie społeczności lokalnej

Skutki zdrowotne i psychiczne.

Doświadczenie przemocy może prowadzić do zaburzeń zdrowia psychicznego, w tym przewlekłego lęku, depresji, poczucia zagrożenia oraz ograniczenia aktywności życiowej. Szczególne znaczenie przypisuje się traumie oraz zespołowi stresu pourazowego (PTSD), którego objawy obejmują m.in. nawracające wspomnienia traumatycznych zdarzeń,

zaburzenia snu, nadmierną czujność, trudności z koncentracją oraz unikanie sytuacji kojarzących się z przemocą.

Przewlekłe doświadczenie przemocy wiąże się również z długotrwałym stresem, który wpływa na funkcjonowanie emocjonalne, poznawcze i społeczne, zwiększając ryzyko występowania zaburzeń zdrowotnych oraz utrwalania nieadaptacyjnych sposobów radzenia sobie z trudnościami.

Skutki przemocy wobec dzieci

Dzieci będące świadkami przemocy są jej pośrednimi ofiarami. Do najczęstszych konsekwencji należą poczucie lęku i bezradności, zaburzenia emocjonalne, trudności w relacjach społecznych, problemy edukacyjne oraz zaburzenia zachowania. Długotrwałe doświadczenia przemocy mogą wpływać na rozwój psychiczny i społeczny dziecka oraz zwiększać ryzyko powielania przemocowych wzorców w dorosłym życiu.

Rola stresu

Przewlekły stres związany z przemocą prowadzi do:

1. przeciążenia organizmu,
2. zaburzeń emocjonalnych i poznawczych,
3. stosowania nieadaptacyjnych strategii radzenia sobie,
4. utrwalania cyklu przemocy³.

Tabela 7 Model zależności: czynniki ryzyka – mechanizmy – skutki przemocy domowej

Czynniki ryzyka	Mechanizmy (jak działa przemoc)	Skutki (konsekwencje)
Doświadczenie przemocy w dzieciństwie	Transmisja międzypokoleniowa przemocy	Powielanie przemocy, trudności emocjonalne
Uzależnienia	Obniżona kontrola impulsów, wzrost agresji	Eskalacja przemocy i problemy społeczne

³ Lazarus R., Folkman S. – teoria stresu i radzenia sobie

Stres i kryzysy życiowe	Zaburzenia regulacji emocji	Pogorszenie zdrowia psychicznego
Potrzeba kontroli i niska samoocena	Dominacja i podporządkowanie	Trauma i zależność emocjonalna
Izolacja społeczna	Ograniczenie możliwości uzyskania pomocy	Trwanie w przemocy i wykluczenie społeczne
Zależność ekonomiczna	Kontrola finansowa	Utrudnione zakończenie relacji przemocowej
Normy przyzwalające na przemoc	Usprawiedliwianie zachowań przemocowych	Niska zgłaszalność przemocy
Zaburzenia psychiczne i trauma	Trudności w relacjach i regulacji emocji	Pogłębianie problemów psychicznych
Przemoc psychiczna i kontrola	Izolacja, manipulacja	Bezradność, utrata autonomii
Przemoc wobec dzieci	Zaburzenia rozwoju emocjonalnego	Problemy rozwojowe i społeczne
Czynniki cyfrowe	Monitoring, cyberprzemoc, kontrola	Nasilenie przemocy psychicznej

Skutki przemocy domowej mają charakter wielowymiarowy i często utrzymują się przez wiele lat po ustaniu przemocy. Szczególne znaczenie mają konsekwencje psychiczne, trauma oraz zaburzenia relacji społecznych, które wpływają na zdolność osoby do samodzielnego funkcjonowania i korzystania z pomocy.

Współczesne analizy wskazują na rosnące znaczenie przemocy psychicznej, zachowań kontrolujących oraz czynników cyfrowych, które mogą prowadzić do równie poważnych konsekwencji jak przemoc fizyczna. Z tego względu skuteczne przeciwdziałanie przemocy wymaga podejścia systemowego, obejmującego działania interwencyjne, profilaktyczne i terapeutyczne, zgodnie z założeniami lokalnego systemu wsparcia.

Mechanizmy zjawiska przemocy domowej

Przemoc domowa rzadko ma charakter jednorazowego zdarzenia. Najczęściej przyjmuje postać powtarzalnego procesu, określanego jako cykl przemocy. Koncepcja ta została opracowana przez Leonorę E. Walker na podstawie badań osób doświadczających przemocy i

wskazuje, że przemoc rozwija się etapowo, utrwalając zależność osoby doznającej przemocy od sprawcy.

Cykl przemocy powoduje stopniowe osłabienie zdolności obronnych, wzrost poczucia bezradności oraz utrudnia podjęcie decyzji o zakończeniu relacji przemocowej. Zrozumienie jego przebiegu ma istotne znaczenie dla diagnozy sytuacji rodzinnej oraz planowania działań pomocowych.

Tabela 8 Model cyklu przemocy

Faza	Opis mechanizmu	Zachowania sprawcy	Reakcje osoby doznającej przemocy	Znaczenie diagnostyczne
Narastanie napięcia	Stopniowy wzrost napięcia emocjonalnego i frustracji	Drażliwość, krytyka, kontrola, wybuchy złości	Unikanie konfliktów, podporządkowanie, poczucie winy	Wczesna faza, często bagatelizowana
Faza ostrej przemocy	Rozładowanie napięcia poprzez akt przemocy	Przemoc fizyczna, psychiczna lub seksualna	Strach, szok, bezradność, próby obrony lub ucieczki	Najczęstszy moment interwencji
„Miodowy miesiąc”	Okres pozornej poprawy relacji	Przeprosiny, obietnice zmiany, okazywanie czułości	Nadzieja, usprawiedliwianie sprawcy, pozostanie w relacji	Kluczowy mechanizm utrwalający przemoc

Dynamika cyklu przemocy

Cykl przemocy przebiega według schematu:

narastanie napięcia → przemoc → pozorna poprawa → ponowne narastanie napięcia

W kolejnych cyklach okresy spokoju często ulegają skróceniu, natomiast zachowania przemocowe stają się coraz częstsze i bardziej nasilone. W długotrwałych relacjach faza „miodowego miesiąca” może stopniowo zanikać, a dominującym mechanizmem staje się stała kontrola, podporządkowanie i zależność.

Szczególną rolę w utrwalaniu przemocy odgrywają:

1. przemoc psychiczna i zachowania kontrolujące,
2. izolacja społeczna,
3. zależność ekonomiczna,
4. kontrola i monitoring z wykorzystaniem technologii cyfrowych.

Cykl przemocy wyjaśnia, dlaczego wiele osób pozostaje w relacjach przemocowych mimo doświadczanego krzywdzenia. Szczególne znaczenie ma faza pozornej poprawy, która wzmacnia nadzieję na zmianę zachowania sprawcy i utrudnia podjęcie decyzji o zakończeniu relacji. Rozpoznanie etapu cyklu przemocy umożliwia właściwą ocenę ryzyka, planowanie interwencji oraz dostosowanie form wsparcia do aktualnej sytuacji osoby doznającej przemocy. Współczesne podejście wskazuje, że przemoc należy analizować nie jako pojedyncze zdarzenia, lecz jako proces oparty na kontroli, zależności i stopniowym ograniczaniu autonomii osoby pokrzywdzonej. Zrozumienie mechanizmów cyklu przemocy stanowi jeden z podstawowych elementów skutecznej diagnozy oraz planowania działań pomocowych zgodnych z założeniami lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Syndrom wyuczonej bezradności – mechanizm utrwalający przemoc domową

Syndrom wyuczonej bezradności jest jednym z najważniejszych mechanizmów psychologicznych utrudniających osobom doznającym przemocy domowej przerwanie relacji przemocowej. Polega na stopniowym utrwalaniu przekonania, że podejmowane działania nie mają wpływu na zmianę sytuacji, co prowadzi do rezygnacji z prób obrony i poszukiwania pomocy.

Mechanizm ten został opisany przez Martina Seligmana i rozwinięty w badaniach nad przemocą domową przez Leonorę E. Walker. Wskazano, że długotrwałe doświadczanie przemocy oraz brak skuteczności podejmowanych prób zmiany sytuacji mogą prowadzić do utraty poczucia sprawczości i narastającej bierności.

Tabela 9 Mechanizm powstawania wyuczonej bezradności

Etap	Opis mechanizmu	Reakcje osoby doznającej przemocy
Faza działania	Podjmowanie prób zmiany sytuacji	Aktywność, poszukiwanie rozwiązań
Faza nieskuteczności	Brak efektów działań i nieprzewidywalność zachowań sprawcy	Frustracja, dezorientacja
Faza utraty kontroli	Przekonanie o braku wpływu na sytuację	Spadek motywacji, poczucie bezsilności
Faza bierności	Utrwalenie przekonania o niemożności zmiany sytuacji	Wycofanie, brak działania, akceptacja przemocy

Objawy wyuczonej bezradności

U osób doznających przemocy mogą występować:

1. poczucie braku wpływu na własne życie,
2. przekonanie o nieskuteczności podejmowanych działań,
3. obniżona samoocena i poczucie niekompetencji,
4. wycofanie społeczne i apatia,
5. stany lękowe oraz depresyjne,
6. trudności w podejmowaniu decyzji,
7. ograniczona zdolność korzystania z dostępnej pomocy.

Współczesne badania wskazują, że wyuczona bezradność jest silnie związana z przewlekłą traumą (C-PTSD), zaburzeniami regulacji emocji oraz zależnością emocjonalną i ekonomiczną od sprawcy.

Wyuczona bezradność jest jednym z podstawowych mechanizmów utrwalających przemoc domową. Wyjaśnia, dlaczego osoby doznające przemocy często nie podejmują działań, mimo dostępnych form wsparcia i możliwości uzyskania pomocy.

Rozpoznanie tego mechanizmu ma kluczowe znaczenie dla planowania skutecznych działań pomocowych. Osoby doświadczające wyuczonej bezradności wymagają długofalowego wsparcia psychologicznego, odbudowy poczucia sprawczości oraz stopniowego wzmacniania zasobów umożliwiających odzyskanie kontroli nad własnym życiem. Dzięki temu możliwe jest

skuteczniejsze przeciwdziałanie utrwalaniu relacji przemocowej i zwiększenie efektywności podejmowanych działań pomocowych.

Zjawisko „prania mózgu”

Zjawisko określane jako „pranie mózgu” stanowi jeden z najbardziej destrukcyjnych mechanizmów przemocy psychicznej. Polega na systematycznym wpływaniu na sposób myślenia, postrzegania rzeczywistości oraz funkcjonowanie osoby doznającej przemocy w celu zwiększenia jej zależności od sprawcy.

Proces ten ma charakter stopniowy i długotrwały. Prowadzi do osłabienia autonomii, podważenia poczucia własnej wartości oraz ograniczenia zdolności samodzielnego podejmowania decyzji. Współczesne podejścia badawcze wiążą to zjawisko z koncepcją przymusowej kontroli (coercive control), wskazującą, że istotą przemocy nie są pojedyncze akty agresji, lecz trwały system kontroli i podporządkowania drugiej osoby.

Tabela 10 Mechanizmy „prania mózgu” w relacji przemocowej

Mechanizm	Opis działania	Wpływ na osobę doznającą przemocy	Znaczenie diagnostyczne
Izolacja	Ograniczanie kontaktów z rodziną, znajomymi i otoczeniem	Osamotnienie, zależność od sprawcy	Utrudnia ujawnienie przemocy
Poniżanie i degradacja	Krytykowanie, wyśmiewanie, podważanie wartości	Obniżenie samooceny i poczucia własnej wartości	Sprzyja wyuczonej bezradności
Monopolizowanie uwagi	Kontrola decyzji, zachowań i sposobu myślenia	Utrata autonomii i sprawczości	Charakterystyczne dla przemocy psychicznej
Groźby i demonstracja mocy	Zastraszanie, szantaż, groźby przemocy	Lęk, podporządkowanie	Wysokie ryzyko eskalacji przemocy
Manipulacja poznawcza (gaslighting)	Podważanie postrzegania rzeczywistości	Dezorientacja, utrata zaufania do siebie	Utrudnia rozpoznanie przemocy

Naprzemienność kar i nagród	Przeplatanie przemocy z pozorną troską	Wzrost zależności i nadziei na zmianę	Utrwała relację przemocową
------------------------------------	--	---------------------------------------	----------------------------

Mechanizmy „prania mózgu” prowadzą do stopniowego ograniczania samodzielności osoby doznającej przemocy oraz zwiększania jej zależności emocjonalnej, społecznej i ekonomicznej od sprawcy. Szczególnie istotną rolę odgrywają izolacja, manipulacja poznawcza oraz naprzemienne stosowanie przemocy i pozornej troski.

Badania wskazują, że zjawisko to jest silnie związane z wyuczoną bezradnością, przewlekłą traumą (C-PTSD), zaburzeniami regulacji emocji oraz zależnością emocjonalną i ekonomiczną. Mechanizmy te mogą występować nawet bez przemocy fizycznej, dlatego są uznawane za jedne z najtrudniejszych do rozpoznania form przemocy domowej.

Rozpoznanie procesów kontroli, izolacji i manipulacji ma kluczowe znaczenie dla właściwej diagnozy sytuacji rodzinnej, oceny stopnia zagrożenia oraz planowania skutecznych działań pomocowych. Współczesne podejście do przeciwdziałania przemocy domowej wskazuje, że analiza relacji opartych na kontroli i podporządkowaniu jest równie istotna jak identyfikacja bezpośrednich aktów przemocy.

Charakterystyka osób doznających przemocy domowej

Dorośla osoba doznająca przemocy

Dorośla osoba doznająca przemocy domowej funkcjonuje w warunkach długotrwałego oddziaływania przemocy, szczególnie psychicznej, której podstawowymi mechanizmami są kontrola, manipulacja oraz podporządkowanie. Proces ten prowadzi do stopniowego ograniczania autonomii, obniżenia poczucia własnej wartości oraz narastającej zależności od sprawcy.

W wyniku długotrwałej przemocy dochodzi do wzrostu lęku i poczucia zagrożenia, przejmowania odpowiedzialności za zachowania sprawcy oraz stopniowego wycofywania się z

aktywności społecznej. Zachowania osoby doznającej przemocy należy postrzegać jako formę adaptacji do sytuacji przewlekłego zagrożenia, a nie brak motywacji do zmiany sytuacji.

Tabela 11 Charakterystyka dorosłej osoby doznającej przemocy – ujęcie trójwymiarowe

Sfera	Cechy i mechanizmy	Znaczenie diagnostyczne
Poznawcza	Obniżona samoocena, poczucie winy, zniekształcenia poznawcze, zależność poznawcza	Utrudnia rozpoznanie przemocy i podjęcie decyzji o zmianie
Emocjonalna	Lęk, wstyd, bezradność, napięcie, depresyjność	Wskazuje na przewlekły stres i przeciążenie
Behawioralna	Wycofanie, podporządkowanie, unikanie konfliktów, bierność	Strategie adaptacyjne i przetrwania

Funkcjonowanie dorosłej osoby doznającej przemocy jest silnie związane z występowaniem wyuczonej bezradności, zależności emocjonalnej i ekonomicznej oraz skutkami przewlekłej traumy. Z perspektywy diagnostycznej istotne jest właściwe interpretowanie zachowań takich jak wycofanie, bierność czy trudności w podejmowaniu decyzji, które często stanowią konsekwencję przemocy, a nie cechy osobowości. Rozpoznanie tych mechanizmów umożliwia trafną ocenę potrzeb oraz planowanie adekwatnych działań pomocowych.

Charakterystyka dziecka doznającego przemocy domowej

Dziecko doznające przemocy domowej funkcjonuje w warunkach szczególnego zagrożenia rozwojowego, ponieważ przemoc oddziałuje na wszystkie obszary jego rozwoju – emocjonalny, poznawczy i społeczny. Ze względu na zależność od opiekunów oraz ograniczone możliwości radzenia sobie z trudnymi doświadczeniami skutki przemocy mogą być szczególnie dotkliwe i długotrwałe.

Należy podkreślić, że dziecko będące świadkiem przemocy domowej jest jednocześnie jej ofiarą. Samo obserwowanie przemocy wywołuje poczucie zagrożenia, bezradności i może prowadzić do doświadczeń traumatycznych.

Tabela 12 Charakterystyka dziecka doznającego przemocy – ujęcie trójwymiarowe

Sfera	Cechy i mechanizmy	Znaczenie diagnostyczne
Poznawcza	Zaburzenia koncentracji, zniekształcenia poznawcze, trudności w uczeniu się	Wpływ na funkcjonowanie szkolne i rozwój
Emocjonalna	Lęk, poczucie zagrożenia, bezradność, wstyd	Wskazuje na przeciążenie emocjonalne i traumę
Behawioralna	Agresja lub wycofanie, nadpobudliwość, zachowania regresywne	Strategie radzenia sobie i sygnały alarmowe

Doświadczenie przemocy może prowadzić do zaburzeń rozwoju emocjonalnego, społecznego i poznawczego dziecka. Występujące zachowania agresywne, wycofanie, trudności szkolne czy problemy w relacjach z rówieśnikami należy interpretować jako możliwe konsekwencje przeciążenia emocjonalnego i prób radzenia sobie z sytuacją przemocy. Skutki przemocy mogą utrzymywać się również w dorosłym życiu, wpływając na zdolność budowania relacji, funkcjonowanie społeczne oraz ryzyko powielania wzorców przemocy. Z tego względu szczególne znaczenie ma wczesne rozpoznawanie symptomów krzywdzenia, właściwa interpretacja zachowań dziecka oraz planowanie kompleksowego wsparcia obejmującego zarówno dziecko, jak i jego środowisko rodzinne.

Charakterystyka osób stosujących przemoc domową

Współczesne podejścia psychologiczne wskazują, że przemoc domowa nie jest wyłącznie wynikiem chwilowej utraty kontroli, lecz najczęściej stanowi utrwalony sposób regulowania relacji interpersonalnych. Funkcjonowanie osoby stosującej przemoc można analizować w trzech wzajemnie powiązanych wymiarach: poznawczym, emocjonalnym oraz behawioralnym. Każdy z nich odgrywa odrębną rolę, jednak dopiero ich współwystępowanie tworzy mechanizm przemocy oparty na kontroli i dominacji.

Tabela 13 Charakterystyka sprawcy przemocy – ujęcie syntetyczne

Sfera	Cechy i mechanizmy	Znaczenie diagnostyczne
Poznawcza	Dominacja, uprzedmiotowienie, autorytaryzm, racjonalizacja, stereotypy	Uzasadnia i legitymizuje przemoc
Emocjonalna	Niska empatia, złość, lęk, niska samoocena	Wskazuje na deficyty regulacyjne
Behawioralna	Kontrola, agresja, impulsywność	Bezpośrednia realizacja przemocy

Charakterystyka podstawowych obszarów funkcjonowania

Sfera poznawcza - Sfera poznawcza obejmuje przekonania i sposób interpretowania relacji z innymi ludźmi. Charakterystyczne są postawy oparte na dominacji, hierarchicznym postrzeganiu relacji oraz przekonaniu o prawie do kontrolowania innych osób. Istotną rolę odgrywa również racjonalizacja przemocy, polegająca na usprawiedliwianiu własnych zachowań oraz przenoszeniu odpowiedzialności na osobę doznającą przemocy.

Sfera emocjonalna - Funkcjonowanie emocjonalne sprawcy często charakteryzuje się trudnościami w rozpoznawaniu i regulowaniu emocji. Występować mogą deficyty empatii, niski próg tolerancji frustracji, impulsywność oraz dominująca rola złości. Jednocześnie pod zachowaniami kontrolującymi często kryją się niska samoocena, poczucie niepewności oraz lęk przed utratą kontroli lub odrzuceniem.

Sfera behawioralna - Sfera behawioralna obejmuje konkretne zachowania, za pomocą których realizowana jest przemoc. Najczęściej są to działania kontrolujące, ograniczanie autonomii drugiej osoby, agresja oraz wymuszanie posłuszeństwa. Współczesna literatura określa takie zachowania mianem **coercive control** – przymusowej kontroli opartej na systematycznym podporządkowywaniu osoby doznającej przemocy.

Przemoc domowa jest efektem współdziałania przekonań, emocji i zachowań. Przekonania legitymizujące przemoc sprzyjają jej usprawiedliwianiu, deficyty emocjonalne zwiększają

napięcie i impulsywność, natomiast zachowania kontrolujące i agresywne utrwalają relację opartą na dominacji.

Badania wskazują, że kluczowym mechanizmem przemocy jest proces kontroli i podporządkowania, a nie wyłącznie epizody agresji. Przemoc pełni często funkcję regulacyjną – pozwala sprawcy utrzymywać poczucie kontroli, redukować napięcie oraz podtrzymywać określony model relacji. Mechanizm ten może być wzmacniany przez doświadczenia z dzieciństwa, wzorce społeczne oraz utrwalone normy kulturowe. Z perspektywy praktyki diagnostycznej charakterystyka sprawcy przemocy pozwala identyfikować rzeczywiste mechanizmy przemocy, oceniać ryzyko jej eskalacji oraz planować adekwatne działania korekcyjno-edukacyjne. Skuteczna praca z osobami stosującymi przemoc wymaga oddziaływań ukierunkowanych zarówno na zmianę przekonań, rozwijanie kompetencji emocjonalnych, jak i kształtowanie nieprzemocowych sposobów rozwiązywania konfliktów.

Cele i metodologia badania

Problematyka badania

Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, pełni kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa, stabilizacji oraz prawidłowego rozwoju jej członków. Powinna stanowić środowisko oparte na wzajemnym wsparciu, opiece, zaufaniu oraz przewidywalności. W sytuacji, gdy w jej obrębie dochodzi do przemocy domowej, funkcje te zostają zaburzone, a rodzina przestaje pełnić swoją ochronną rolę, stając się źródłem zagrożenia.

Analiza danych lokalnych wskazuje, że zjawisko przemocy domowej w gminie Myślenice pozostaje istotnym problemem społecznym, powiązany z innymi trudnościami życiowymi, takimi jak niepełnosprawność, długotrwała choroba, ubóstwo, bezrobocie czy bezradność opiekuńczo-wychowawcza. W 2025 roku pomocą społeczną objętych było 395 rodzin (612 osób), natomiast szeroko rozumiane wsparcie otrzymało 6 624 mieszkańców, co stanowiło 14,56% ogółu ludności gminy.

Jednocześnie 108 rodzin objętych było procedurą „Niebieskiej Karty”, co potwierdza skalę zjawiska przemocy domowej oraz potrzebę jego systematycznego monitorowania i diagnozowania. Widoczny jest również wzrost liczby dzieci w rodzinach objętych procedurą, co wskazuje na szczególną wagę działań ukierunkowanych na ochronę najmłodszych.

W kontekście powyższych danych konieczne jest prowadzenie pogłębionej diagnozy społecznej, umożliwiającej rozpoznanie mechanizmów, skali oraz uwarunkowań przemocy domowej na poziomie lokalnym.

Tabela 14 Porównanie wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2024-2025

	Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”	wszczęte przez KPP	wszczęte przez MGOPS/CUS	wszczęte przez GKRPA	wszczęte przez placówki oświatowe	wszczęte przez inne instytucje
2024	93	44 ⁴	37 ⁵	4	3	5
2025	84	42 ⁶	29 ⁷	3	9	2

Problematyka badania koncentrowała się wokół kluczowych obszarów związanych z funkcjonowaniem zjawiska przemocy domowej w społeczności lokalnej.

W szczególności obejmowała:

1. skalę i dynamikę zjawiska przemocy domowej w gminie,
2. strukturę rodzin objętych wsparciem i procedurą „Niebieskiej Karty”,
3. czynniki ryzyka i uwarunkowania społeczne sprzyjające przemocy,
4. funkcjonowanie osób doznających przemocy (dorosłych i dzieci),
5. charakterystykę osób stosujących przemoc,
6. dostępność i efektywność systemu wsparcia instytucjonalnego,
7. poziom współpracy międzyinstytucjonalnej,
8. poziom świadomości społecznej i postaw wobec przemocy.

Szczególną uwagę poświęcono również relacji między przemocą domową a innymi problemami społecznymi, takimi jak ubóstwo, choroba, uzależnienia czy bezradność opiekuńczo-wychowawcza

⁴ W tym KPP w Myślenicach 42

⁵ W tym CUS Myślenice 34

⁶ W tym KPP w Myślenicach 37

⁷ W tym CUS Myślenice 24

Cele badania

Celem głównym diagnozy było kompleksowe rozpoznanie zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Myślenice, ze szczególnym uwzględnieniem jego uwarunkowań, przejawów oraz funkcjonowania lokalnego systemu wsparcia.

Cele szczegółowe obejmowały:

1. identyfikację skali zjawiska przemocy domowej,
2. analizę przyczyn i czynników ryzyka występowania przemocy,
3. rozpoznanie mechanizmów funkcjonowania osób doznających i stosujących przemoc,
4. ocenę dostępności i skuteczności lokalnych form wsparcia,
5. identyfikację obszarów wymagających interwencji i rozwoju usług społecznych,
6. określenie poziomu świadomości społecznej w zakresie przemocy domowej.

Metodologia badania

Diagnoza została przeprowadzona z wykorzystaniem analizy danych zastanych oraz badań ilościowych realizowanych metodą ankietową. Takie podejście umożliwiło połączenie informacji pochodzących ze źródeł instytucjonalnych z opiniami i doświadczeniami mieszkańców oraz dzieci i młodzieży, co pozwoliło na kompleksowe rozpoznanie skali, uwarunkowań oraz społecznego postrzegania zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice.

Analiza danych zastanych objęła informacje pozyskane od podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, oświaty, bezpieczeństwa publicznego oraz wymiaru sprawiedliwości. Uzupełnieniem tych danych były badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gminy oraz dzieci i młodzieży, których celem było poznanie opinii, doświadczeń oraz poziomu świadomości społecznej dotyczącej przemocy domowej.

Zastosowana metodologia pozwoliła na zestawienie danych statystycznych z perspektywą mieszkańców, co zwiększyło trafność wniosków oraz umożliwiło sformułowanie rekomendacji odpowiadających na rzeczywiste potrzeby społeczności lokalnej.

Źródłem danych były m.in.:

1. sprawozdania Centrum Usług Społecznych w Myślenicach,
2. dane dotyczące realizacji procedury „Niebieskiej Karty”,
3. dokumenty strategiczne, w tym **„Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Myślenice na lata 2023–2029”**,
4. wyniki badań własnych przeprowadzonych na potrzeby diagnozy.

Przeprowadzona diagnoza stanowi podstawę do:

1. planowania działań profilaktycznych i interwencyjnych,
2. doskonalenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej,
3. lepszego dopasowania usług społecznych do potrzeb mieszkańców,
4. wzmacniania współpracy międzyinstytucjonalnej.

Wnioski z diagnozy wpisują się w realizację celów określonych w **„Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Myślenice na lata 2023–2029”** oraz stanowią podstawę do dalszego rozwoju polityki społecznej gminy w tym obszarze.

Synteza diagnozy

Przeprowadzona diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Myślenice pozwala stwierdzić, że problem ten nadal stanowi istotne wyzwanie społeczne, pomimo funkcjonowania rozbudowanego systemu wsparcia oraz podejmowanych działań profilaktycznych i interwencyjnych.

Analiza danych instytucjonalnych wskazuje na utrzymywanie się wysokiej liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. W 2025 roku procedurą objęto 108 rodzin, a liczba dzieci funkcjonujących w tych rodzinach wyniosła 110. Szczególnie niepokojący jest wzrost liczby dzieci identyfikowanych jako osoby doznające przemocy domowej, co wskazuje na konieczność dalszego wzmocnienia działań ochronnych i profilaktycznych skierowanych do najmłodszych mieszkańców gminy.

Wyniki badań mieszkańców potwierdzają wysoki poziom świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy domowej. Respondenci prawidłowo identyfikują zarówno fizyczne, jak i psychiczne formy przemocy oraz wskazują na konieczność reagowania na przypadki krzywdzenia. Jednocześnie za najważniejsze czynniki sprzyjające przemocy uznawane są uzależnienia, stres, problemy emocjonalne oraz negatywne wzorce wyniesione z domu rodzinnego.

Badania wykazały również, że część mieszkańców posiada bezpośrednią lub pośrednią wiedzę o występowaniu przemocy domowej na terenie Gminy, co potwierdza społeczną obecność problemu. Jednocześnie znaczna grupa respondentów nie potrafiła ocenić dostępności i skuteczności lokalnej oferty pomocowej, co może świadczyć o niewystarczającej znajomości funkcjonujących form wsparcia.

Istotnych informacji dostarczyły również badania przeprowadzone wśród dzieci i młodzieży. Znaczna część uczniów deklaruwała doświadczenie agresji ze strony rówieśników, a wielu respondentów wskazywało na częste występowanie zachowań agresywnych w środowisku szkolnym. Najczęściej obserwowanymi formami agresji były przezywanie, wyśmiewanie oraz przeklinanie. Jednocześnie część uczniów deklaruwała doświadczenie przemocy w środowisku domowym lub bycie świadkiem takich zdarzeń.

Pozytywnym zjawiskiem jest wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa deklarowany przez większość uczniów w środowisku domowym oraz wysoka akceptacja dla zgłaszania przypadków przemocy osobom dorosłym i instytucjom pomocowym. Wyniki te świadczą o rosnącej świadomości dzieci i młodzieży w zakresie rozpoznawania przemocy i poszukiwania pomocy.

Analiza wszystkich zgromadzonych danych wskazuje, że przemoc domowa na terenie gminy Myślenice ma charakter wielowymiarowy i pozostaje zjawiskiem wymagającym dalszych działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz interwencyjnych. Szczęólnego znaczenia nabierają działania skierowane do dzieci i młodzieży, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich, rozwój wsparcia psychologicznego oraz zwiększanie dostępności informacji o lokalnym systemie pomocy.

Tabela 15 Kluczowe ustalenia diagnozy

Obszar	Ustalenia
Skala zjawiska	Przemoc domowa nadal występuje na terenie gminy i wymaga stałego monitorowania oraz działań pomocowych.
Dzieci i młodzież	Wzrasta liczba dzieci funkcjonujących w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”; część uczniów deklaruje doświadczenie przemocy domowej lub bycie jej świadkami.
Przemoc rówieśnicza	Ponad połowa uczniów doświadczyła agresji ze strony rówieśników, a agresja stanowi zauważalny problem środowiska szkolnego.
Świadomość społeczna	Mieszkańcy i uczniowie w większości prawidłowo rozpoznają zjawisko przemocy oraz deklarują potrzebę reagowania.
Czynniki ryzyka	Za główne przyczyny przemocy uznawane są uzależnienia, stres, problemy emocjonalne oraz negatywne wzorce rodzinne.
System wsparcia	Funkcjonuje rozbudowany system pomocy, jednak część mieszkańców nie posiada wystarczającej wiedzy na temat dostępnych form wsparcia.
Potrzeby rozwojowe	Konieczne jest dalsze wzmacnianie profilaktyki, edukacji społecznej, wsparcia psychologicznego oraz działań skierowanych do rodzin przeżywających trudności.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy można wskazać pięć kluczowych kierunków działań na kolejne lata:

1. Wzmacnianie ochrony dzieci i młodzieży przed skutkami przemocy domowej i rówieśniczej.
2. Rozwijanie kompetencji wychowawczych i relacyjnych rodziców oraz opiekunów.
3. Zwiększanie dostępności i rozpoznawalności lokalnego systemu wsparcia.

4. Rozwijanie wsparcia psychologicznego i specjalistycznego dla osób doznających przemocy.
5. Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz działań profilaktycznych na poziomie całej społeczności lokalnej.

Analiza danych zastanych

Informacje gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny w Myślenicach, Centrum Usług Społecznych w Myślenicach oraz Urząd Miasta i Gminy Myślenice stanowiły podstawę do poznania skali zjawiska przemocy domowej oraz podejmowanych działań profilaktycznych.

Gmina Myślenice jest gminą miejsko – wiejską. Administracyjnie w skład gminy wchodzi miasto i 18 sołectw. Około 60% ogółu ludności zamieszkującej gminę to mieszkańcy obszarów wiejskich. Pozostała część to mieszkańcy Myślenic. Zjawisko przemocy częściej występuje na obszarach wiejskich. Zgodnie z raportem MUW w Krakowie prezentującym wyniki badań osobami doświadczającymi przemocy domowej są nadal częściej kobiety. Jest to odsetek utrzymujący się na poziomie powyżej 60%. Częściej także osobami doznającymi przemocy domowej padają kobiety niż mężczyźni. W gminie Myślenice odsetek ten jest większy co pokazuje Tabela 16.

Tabela 16 Porównanie kobiet i mężczyzn jako osób doświadczających przemocy w rodzinie

	Kobiety jako osoby doświadczające przemocy w procedurze Niebieskie Karty	Mężczyźni jako osoby doświadczające przemocy w procedurze Niebieskie Karty
2023	61	10
2024	70	16
2025	65	9

Pracownicy Centrum Usług Społecznych w Myślenicach wspierali osoby doświadczające przemocy domowej, w których została wdrożona procedura Niebieskiej Karty, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Lokalny system przeciwdziałania przemocy

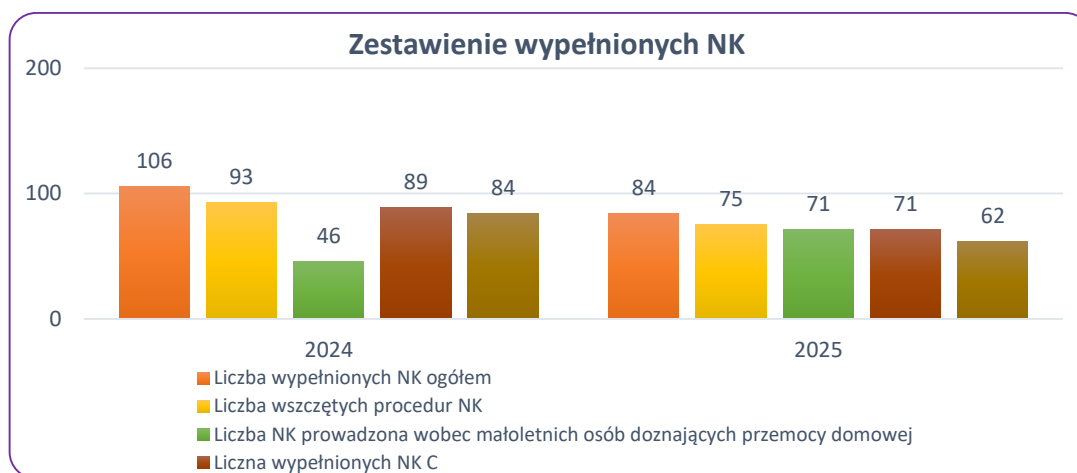
domowej został opisany w dokumencie: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Myślenice na lata 2023-2029. Statystykę pracy w tym zespole ilustruje poniższa tabela.

Tabela 17 Charakterystyka rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w latach 2024-2025

Wyszczególnienie	2024	2025
Liczba rodzin objęta wsparciem w związku z realizacją procedury NK	106	108
Liczba osób w rodzinach	300	289
Liczba dzieci w rodzinach	69	110
Liczba NK prowadzonych wobec dzieci, ofiar przemocy domowej	46	71
Liczba wszczętych procedur NK	93	75
Liczba utworzonych grup roboczych	93	85
Liczba wypełnionych Niebieskich Kart C	89	71
Liczba wypełnionych Kart D	84	60

W 2025 r. utrzymywał się wzrost liczby rodzin objętych wsparciem w ramach procedury Niebieskiej Karty, rodziny te były liczne, w składzie rodziny było więcej dzieci. Pracownicy zespołu wspierali więcej rodzin, sytuacja ta wymagała większego zaangażowania z uwagi na liczbę dzieci i osób w rodzinie. W 2 rodzinach występowała konieczność wdrożenia procedury. Poniższy wykres przedstawia zmianę rok do roku w obszarze wydawania Niebieskich Kart.

Wykres 1 Zestawienie wypełnionych NK na przestrzeni lat 2024-2025

Pomimo szeroko podejmowanych działań profilaktycznych i edukacyjnych, przemoc domowa nadal stanowi jeden z kluczowych problemów społecznych diagnozowanych na terenie gminy

Myślenice. W 2025 roku odnotowano wzrost liczby wszczynanych procedur "Niebieskiej Karty" (NK) – o 2 karty więcej niż w 2024 roku. Ujawnienie nowych przypadków przemocy jest efektem nie tylko wzrostu świadomości społecznej, wynikającego z prowadzonych przez Centrum Usług Społecznych kampanii, takich jak "Pomarańczowa Wstążka", ale także zmian w przepisach prawnych oraz wdrożenia standardów ochrony małoletnich.

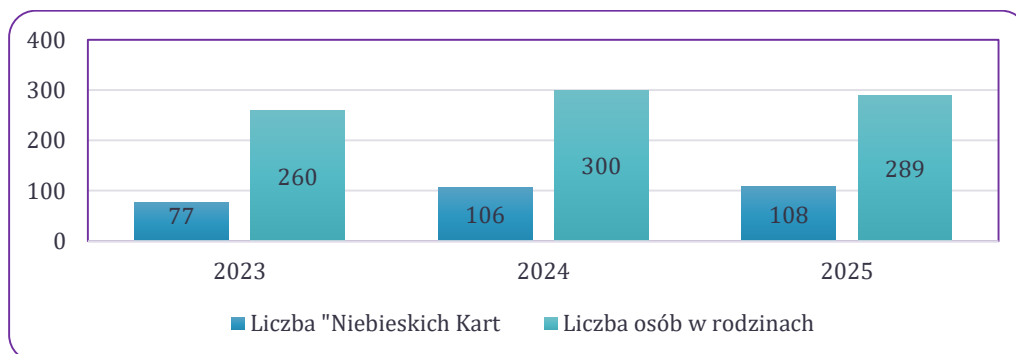
Standardy ochrony małoletnich nakładają na instytucje obowiązek podejmowania określonych działań w sytuacji powzięcia informacji o możliwych przypadkach przemocy domowej wobec dzieci. Każdy sygnał dotyczący krzywdzenia małoletniego obliguje do niezwłocznego wszczęcia procedury NK, co w znaczący sposób wpływa na wzrost ich liczby. Wdrożone standardy mają na celu skuteczniejszą ochronę dzieci oraz zapewnienie im szybszego dostępu do wsparcia i pomocy specjalistycznej.

Na wzrost liczby procedur „Niebieskie Karty” wpływ miała nowelizacja ustawy z dnia 22 czerwca 2023 r., która rozszerzyła definicję przemocy domowej, wprowadziła nowe jej formy (m.in. przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc) oraz uznała świadków przemocy, w tym małoletnich, za osoby doznające przemocy.

Zmiany te, wraz ze wzrostem świadomości społecznej i wdrożeniem standardów ochrony małoletnich, przyczyniły się do częstszego podejmowania interwencji oraz wszczynania procedur NK, wskazując jednocześnie na potrzebę dalszego wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej.

Poniższy wykres obrazuje zmiany jakie na przestrzeni ostatnich 3 lat zachodziły w zakresie liczby prowadzonych procedur Niebieskiej Karty.

Wykres 2 Dynamika liczby procedur „Niebieskie Karty” w latach 2023–2025

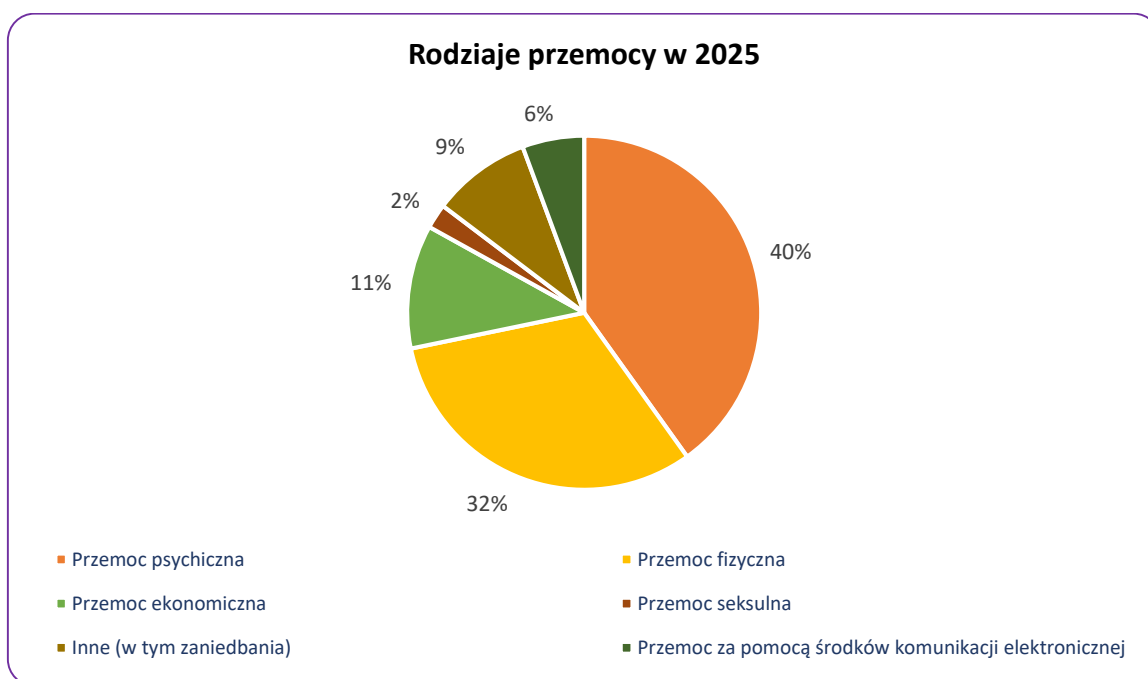

W 2023 roku było prowadzonych procedur 77, w 2024 prowadzono 106 NK, natomiast w 2025 roku 108 NK, co pozwala na stwierdzenie, iż liczba prowadzonych NK utrzymuje się na wysokim poziomie i ma lekką tendencję wzrostową rok do roku.

W dalszym ciągu notuje się stosunkowo dużo postępowań prowadzonych w stosunku do osób małoletnich. W 2024 roku prowadzono 46 procedur, gdzie osobami doznającymi przemocy domowej były dzieci, natomiast w 2025 roku liczba ta wynosiła już 71 procedur. Większość procedur „Niebieskie Karty” wszczynana jest podczas interwencji policji.

Najczęstszym rodzajem występowania przemocy w rodzinie jest przemoc fizyczna i psychiczna zadawana po spożyciu alkoholu, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Rodzaje przemocy w 2025

Pomocą w postaci poradnictwa i działań pomocowych objęto wszystkie osoby uwikłane w przemoc co wyszczególniono w poniższej tabeli:

Tabela 18 Wsparcie dla osób uwikłanych w przemoc domową świadczone w latach 2023-2025

Lp.	Rodzaje wsparcia	Liczba osób objętych wsparciem bądź działaniem 2023	Liczba osób objętych wsparciem bądź działaniem 2024	Liczba osób objętych wsparciem bądź działaniem 2025
1	Wsparcie psychologiczne dla osób dorosłych	26	5	27
2	Wsparcie psychologiczne dla dzieci	35	7	37
3	Porady prawne	33	27	40
4	Praca socjalna	73	93	108

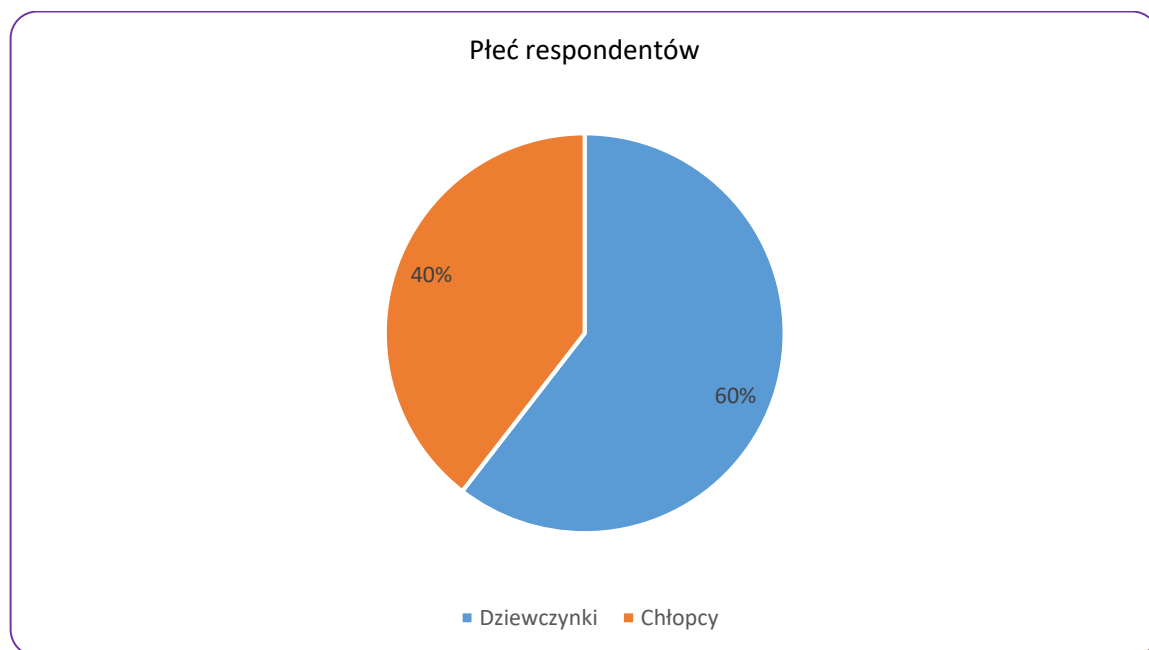
Badania ilościowe

Analiza wyników badań ankietowych – dzieci i młodzież.

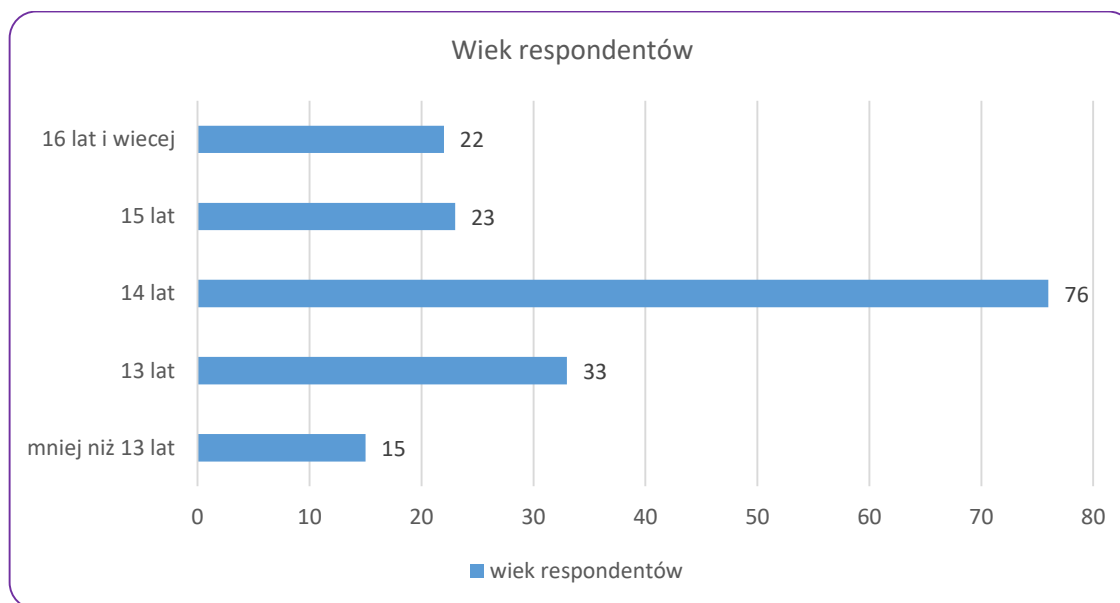
1. Charakterystyka respondentów

W badaniu wzięło udział **169 uczniów** z terenu gminy Myślenice.

Wykres 4 Płeć respondentów (dzieci i młodzież)

Wykres 5 Wiek respondentów

Badanie obejmuje głównie młodzież w wieku 13–15 lat, czyli grupę szczególnie istotną z punktu widzenia profilaktyki przemocy oraz kształtowania postaw społecznych.

Analiza odpowiedzi udzielonych na pytanie „**Z czym kojarzy Ci się przemoc?**” pozwala na wyraźne rozróżnienie pomiędzy formami przemocy najczęściej identyfikowanymi przez dzieci i młodzież a tymi, które pozostają na marginesie ich świadomości.

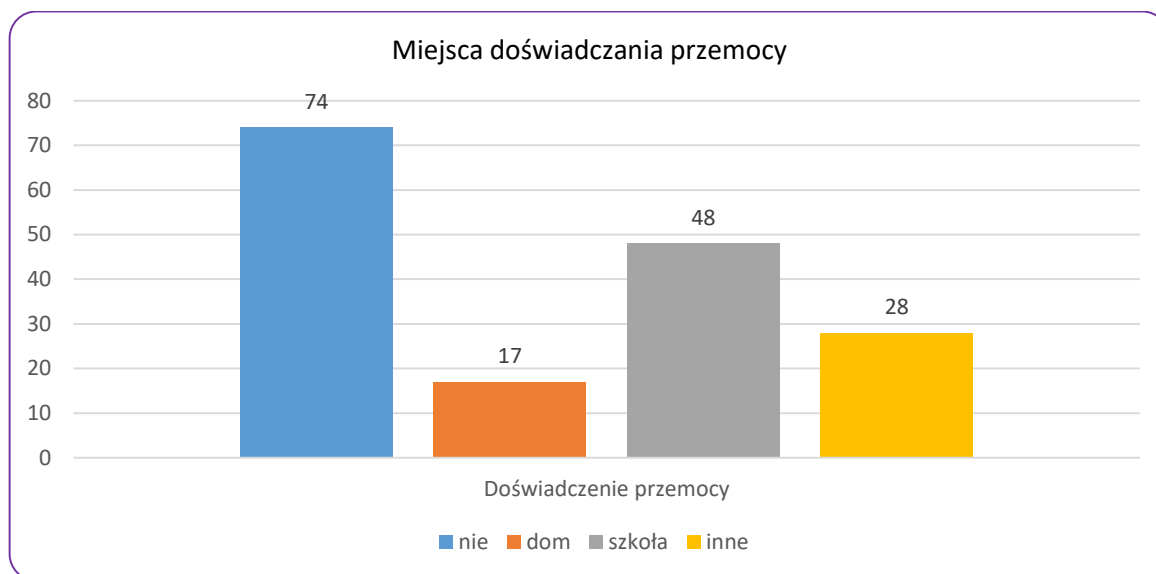
Do najczęściej wskazywanych form przemocy należały przede wszystkim **bicie, wyzywanie oraz poniżanie**. Odpowiedzi te uzyskały najwyższe odsetki wskazań (odpowiednio ok. 92%, 89% i 87%), co świadczy o tym, że dzieci w pierwszej kolejności utożsamiają przemoc z działaniami bezpośrednimi, wyraźnymi i łatwymi do rozpoznania. Przemoc fizyczna oraz jawna przemoc psychiczna (werbalna) są dla nich najbardziej czytelnymi przejawami krzywdzenia drugiej osoby. Wskazuje to na stosunkowo wysoki poziom świadomości w zakresie podstawowych form przemocy.

Jednocześnie analiza pokazuje, że znacznie rzadziej wskazywane były formy przemocy bardziej złożone, ukryte lub rzadziej omawiane w przestrzeni społecznej. Do najrzadziej wybieranych należały takie zachowania jak **przypalanie ciała przedmiotami, zmuszanie do oglądania treści przeznaczonych dla dorosłych** oraz **dotykanie w miejscach intymnych**. Niski

poziom wskazań tych odpowiedzi może wynikać zarówno z ich mniejszej częstotliwości występowania w codziennym doświadczeniu dzieci, jak i z ograniczonej świadomości w zakresie przemocy seksualnej oraz skrajnych form przemocy fizycznej. Rzadziej identyfikowane były także niektóre formy przemocy psychicznej o charakterze pośrednim, takie jak **zaniedbywanie**, **ciągłe niepokojenie** czy **nadmierna kontrola**, co może wskazywać, że dzieci mają trudność w rozpoznawaniu przemocy, która nie ma charakteru jednorazowego aktu, lecz jest procesem rozłożonym w czasie. Zestawienie najczęstszych i najrzadszych wskazań prowadzi do istotnego wniosku diagnostycznego: dzieci i młodzież posiadają dobrą orientację w zakresie przemocy bezpośredniej i jawnej, natomiast w mniejszym stopniu rozpoznają przemoc ukrytą, relacyjną i systemową. Oznacza to potrzebę wzmacniania działań edukacyjnych ukierunkowanych na rozwijanie wiedzy o mniej oczywistych formach przemocy, w tym szczególnie przemocy seksualnej, zaniedbania oraz subtelnych mechanizmów przemocy psychicznej i kontroli.

Doświadczenia przemocy w rodzinie. Analiza odpowiedzi respondentów wskazuje, że 47 osób (28%) zadeklarowało, iż było świadkiem przemocy w swojej rodzinie, natomiast 121 osób (72%) nie potwierdziło takich doświadczeń. Uzyskane wyniki pokazują, że zjawisko przemocy domowej nie ma charakteru incydentalnego – blisko co trzeci badany miał styczność z przemocą w swoim najbliższym środowisku. Należy podkreślić, że bycie świadkiem przemocy, szczególnie w relacjach rodzinnych, stanowi istotne obciążenie psychiczne i rozwojowe dla dziecka, wpływając na jego poczucie bezpieczeństwa, kształtowanie relacji oraz wzorce funkcjonowania społecznego. Wyniki te potwierdzają konieczność traktowania przemocy domowej jako realnego i obecnego problemu społecznego w gminie, wymagającego systematycznych działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz interwencyjnych. **Doświadczenie przemocy** Respondenci zostali również zapytani o własne doświadczenia związane z przemocą. Uzyskane odpowiedzi wskazują, że: **48 osób (28%) doświadczyło przemocy w szkole, 28 osób (17%) w środowisku pozaszkolnym, 17 osób (10%) w domu, 74 osoby (44%) nie zadeklarowały doświadczenia przemocy.** Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi dotyczących miejsca doświadczania przemocy:

Wykres 6 Miejsca doświadczania przemocy

Analiza tych danych wskazuje, że **najczęstszym miejscem występowania przemocy jest środowisko szkolne**, co potwierdza istotną skalę przemocy rówieśniczej. Jednocześnie należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że **co dziesiąty respondent deklaruje doświadczenie przemocy w domu**, co w kontekście charakteru tego zjawiska – często ukrytego i trudnego do ujawnienia – należy uznać za wskaźnik istotnego ryzyka społecznego. Zestawienie wyników dotyczących bycia świadkiem przemocy (28%) oraz jej bezpośredniego doświadczania w domu (10%) wskazuje, że skala problemu może być w rzeczywistości większa, niż wynika to z deklaracji respondentów. Przemoc domowa pozostaje bowiem zjawiskiem silnie ukrytym, obciążonym wstydem i obawą przed ujawnieniem.

Uzyskane wyniki podkreślają potrzebę równoległego prowadzenia działań w dwóch kluczowych obszarach:

1. przeciwdziałania przemocy rówieśniczej w środowisku szkolnym,
2. wczesnego rozpoznawania i reagowania na przemoc domową.

W odpowiedzi na pytanie „**Czy doświadczyłeś(-aś) ze strony członków Twojej rodziny któregoś z poniższych zachowań?**” respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź, co pozwala uchwycić różnorodność doświadczanych form przemocy. Analiza wyników wskazuje, że najczęściej deklarowanymi zachowaniami były przede wszystkim formy

przemocy psychicznej i werbalnej, w tym: nadmierna krytyka 22%, wyzywanie 20%, poniżanie – ok. 18%, wyśmiewanie – ok. 17%, grożenie – ok. 15%. Rzadziej wskazywano zachowania o charakterze fizycznym, takie jak: popychanie 12%, bicie 9%, kopanie –6%.

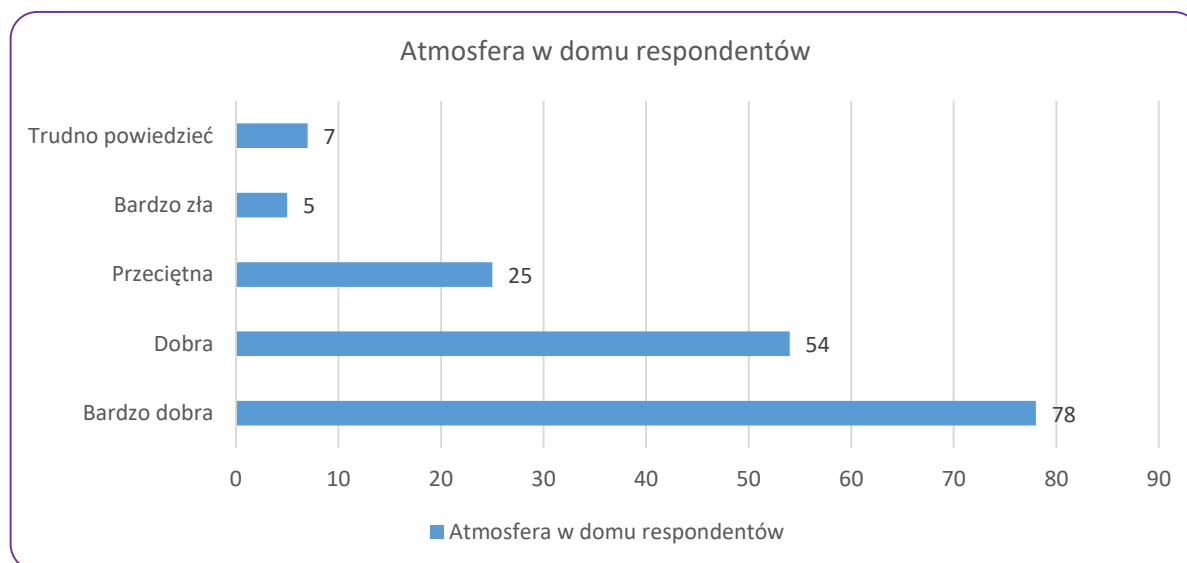
Uzyskane wyniki pokazują, że dominującą formą przemocy doświadczanej przez dzieci i młodzież w rodzinie jest przemoc psychiczna, która ma charakter codzienny i często pozostaje mniej zauważalna niż przemoc fizyczna. Jednocześnie obecność zachowań fizycznych, choć rzadziej deklarowanych, wskazuje na realne występowanie przemocy o wyższym poziomie zagrożenia. Wyniki te potwierdzają konieczność wzmacniania działań profilaktycznych ukierunkowanych na relacje rodzinne, komunikację oraz kompetencje wychowawcze.

Ocena atmosfery w domu. W odpowiedzi na pytanie „**Jak oceniasz atmosferę panującą w Twoim domu?**” respondenci wskazywali jedną, najbardziej adekwatną ich zdaniem odpowiedź.

Respondenci wskazali następujące odpowiedzi, dotyczące atmosfery w ich domach: bardzo dobra – 78 osób (46%), dobra – 54 osoby (32%), przeciętna – 25 osób (15%), bardzo zła – 5 osób (3%), trudno powiedzieć – 7 osób (4%).

Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów:

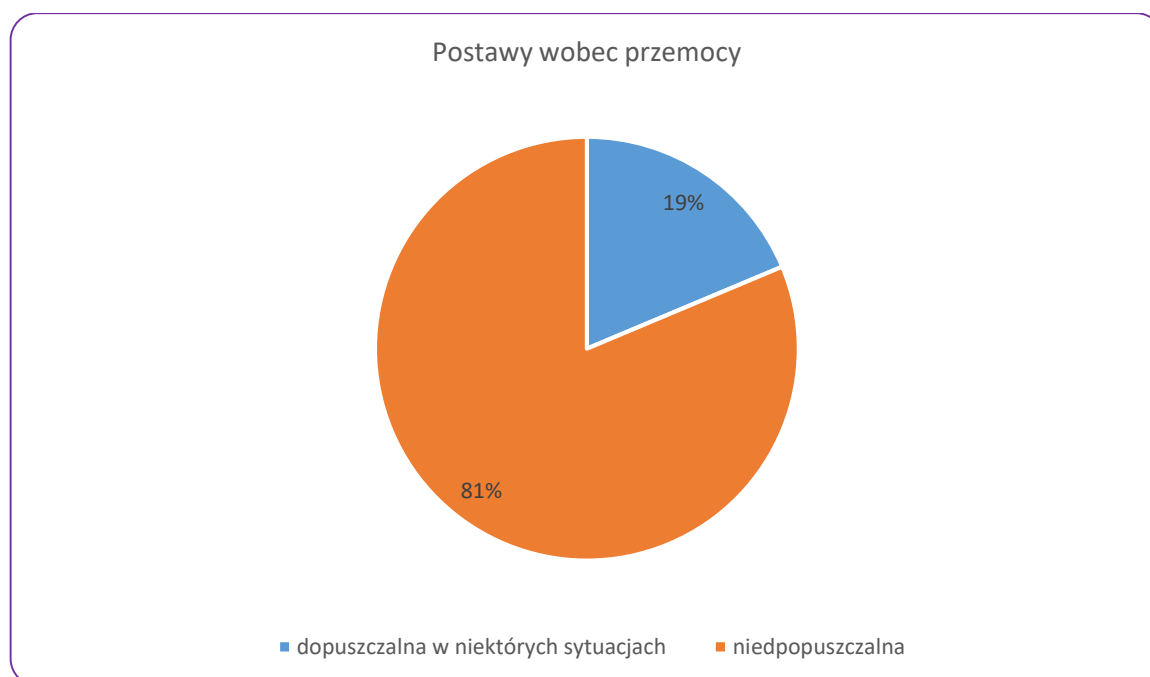
Wykres 7 Atmosfera w domu respondentów

Uzyskane wyniki wskazują, że zdecydowana większość dzieci i młodzieży postrzega swoje środowisko rodzinne jako pozytywne i wspierające – łącznie aż 78% respondentów ocenia atmosferę w domu jako dobrą lub bardzo dobrą. Stanowi to istotny zasób z punktu widzenia prawidłowego rozwoju psychospołecznego oraz profilaktyki przemocy. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na grupę respondentów, którzy wskazali odpowiedzi „przeciętna” lub „bardzo zła” (łącznie 18%), co może świadczyć o występowaniu napięć, konfliktów lub trudności w relacjach rodzinnych. Dodatkowo 4% badanych nie potrafiło jednoznacznie ocenić sytuacji, co również może wskazywać na niejednoznaczne lub niestabilne warunki funkcjonowania w rodzinie. Wyniki te podkreślają potrzebę dalszego wzmocnienia działań wspierających rodziny, szczególnie w obszarze budowania relacji, komunikacji oraz wczesnego rozpoznawania sytuacji problemowych.

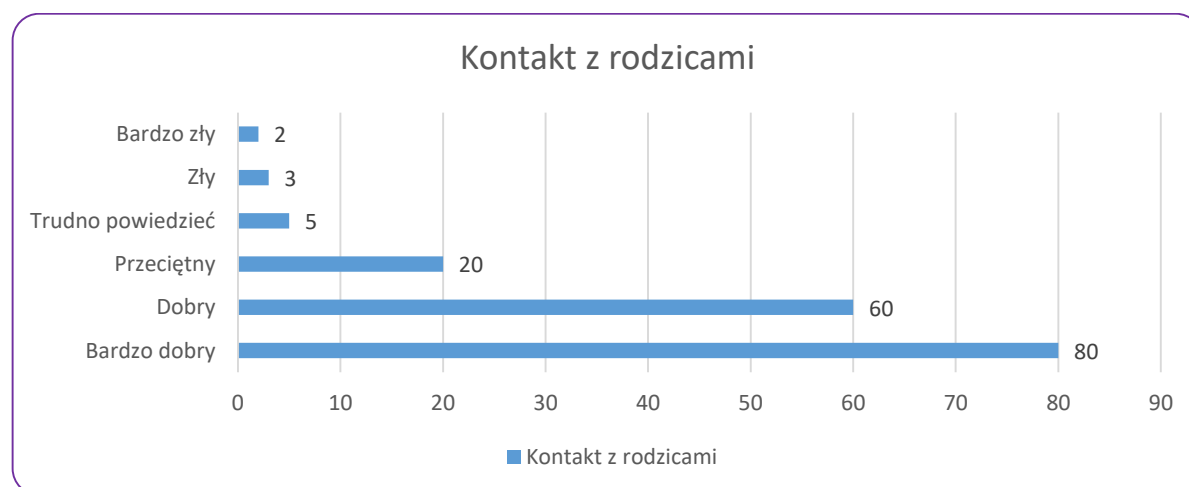
Postawy wobec przemocy. W ramach badania zapytano respondentów o ich stosunek do stosowania przemocy, w szczególności czy – ich zdaniem – może ona być uzasadniona w określonych sytuacjach. Uzyskane odpowiedzi wskazują, że 31 osób (18%) dopuszcza możliwość stosowania przemocy, natomiast zdecydowana większość – 135 osób (80%) – odrzuca takie podejście. Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów:

Wykres 8 Postawy wobec przemocy

Analiza wyników wskazuje, że choć dominują postawy jednoznacznie negujące przemoc jako akceptowalny sposób rozwiązywania konfliktów, to jednak niemal co piąty badany dopuszcza jej stosowanie w określonych okolicznościach. Zjawisko to ma istotne znaczenie diagnostyczne, ponieważ może świadczyć o utrzymywaniu się wśród części młodzieży przekonań normatywnych usprawiedliwiających przemoc, szczególnie w sytuacjach konfliktowych lub związanych z rywalizacją. Tego rodzaju postawy mogą sprzyjać zarówno stosowaniu przemocy, jak i jej tolerowaniu w środowisku rówieśniczym. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę dalszego wzmocnienia działań edukacyjnych i profilaktycznych, ukierunkowanych na rozwijanie kompetencji społecznych, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy oraz budowanie postaw opartych na szacunku i odpowiedzialności za drugą osobę. **Relacje rodzinne** stanowią jeden z najważniejszych czynników chroniących przed występowaniem problemów emocjonalnych, zachowań ryzykownych oraz przemocy. W odpowiedzi na pytanie „**Jaki jest Twój kontakt z rodzicami?**” zdecydowana większość respondentów oceniła swoje relacje pozytywnie. Najczęściej wskazywano odpowiedź „bardzo dobry” – 80 osób (47,1%), a następnie „dobry” – 60 osób (35,3%). Oznacza to, że łącznie 82,4% badanych deklaruje dobre lub bardzo dobre relacje z rodzicami. Kontakt przeciętny wskazało 20 osób (11,8%), natomiast odpowiedzi „zły” i „bardzo zły” pojawiły się łącznie u 5 respondentów (3,0%). Dodatkowo 5 osób (2,9%) nie potrafiło jednoznacznie ocenić swoich relacji rodzinnych.

Wykres 9 Kontakt z rodzicami

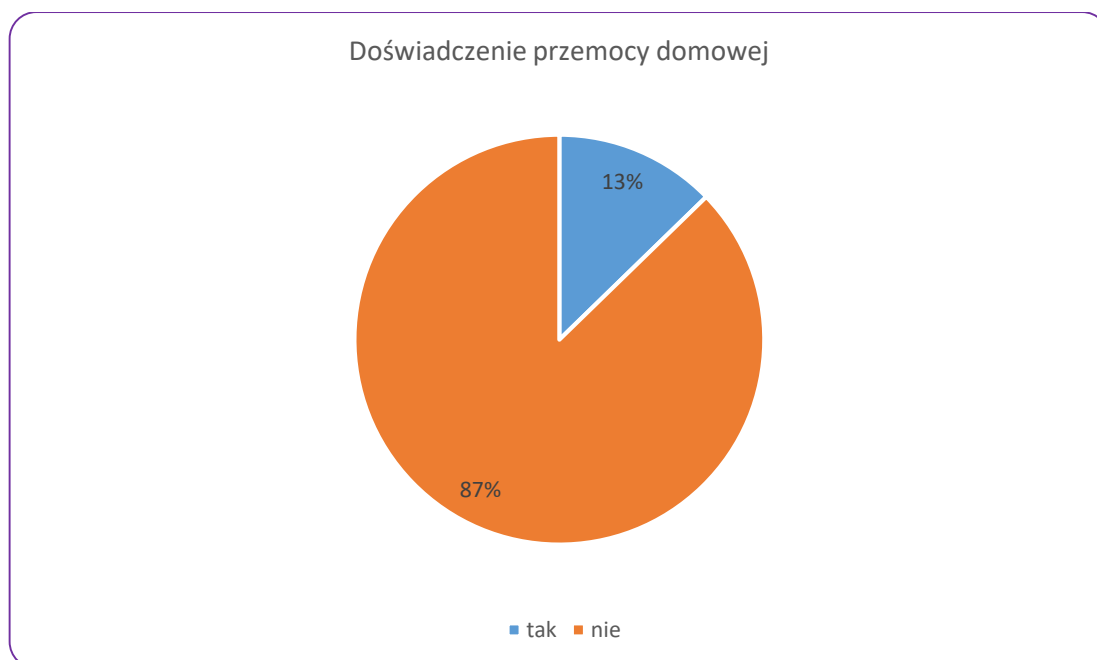
Uzyskane wyniki wskazują na wysoki poziom pozytywnych relacji rodzinnych wśród badanych dzieci i młodzieży. Jednocześnie około 15% respondentów ocenia swoje relacje z rodzicami jako przeciętne lub negatywne, co może świadczyć o występowaniu trudności komunikacyjnych, konfliktów lub ograniczonego wsparcia emocjonalnego w części rodzin. Wyniki potwierdzają potrzebę dalszego wzmacniania kompetencji wychowawczych rodziców oraz działań wspierających budowanie prawidłowych relacji rodzinnych.

W odpowiedzi na pytanie „**Czy uważasz, że w niektórych sytuacjach warto użyć przemocy?**” zdecydowana większość respondentów odrzuciła stosowanie przemocy jako akceptowalny sposób rozwiązywania konfliktów. Odpowiedź „nie” wskazało 135 osób (81,3%), natomiast 31 osób (18,7%) uznało, że w określonych sytuacjach użycie przemocy może być uzasadnione. Uzyskane wyniki wskazują, że większość badanych dzieci i młodzieży prezentuje prawidłowe postawy wobec przemocy i nie akceptuje jej jako sposobu rozwiązywania sporów czy osiągania własnych celów. Jest to pozytywny sygnał świadczący o stosunkowo wysokiej świadomości społecznej w zakresie negatywnych konsekwencji zachowań przemocowych.

Jednocześnie uwagę zwraca fakt, że **niemal co piąty respondent (18,7%) dopuszcza możliwość stosowania przemocy w określonych sytuacjach**. Wynik ten może wskazywać na utrzymywanie się wśród części dzieci i młodzieży przekonań usprawiedliwiających zachowania agresywne oraz na potrzebę dalszego wzmacniania działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, komunikacji oraz radzenia sobie z emocjami. Pomimo dominacji postaw odrzucających przemoc, skala akceptacji dla zachowań przemocowych wśród części uczniów wskazuje na konieczność kontynuowania działań profilaktycznych rozwijających kompetencje społeczne, umiejętność rozwiązywania konfliktów bez użycia siły oraz postawy oparte na wzajemnym szacunku.

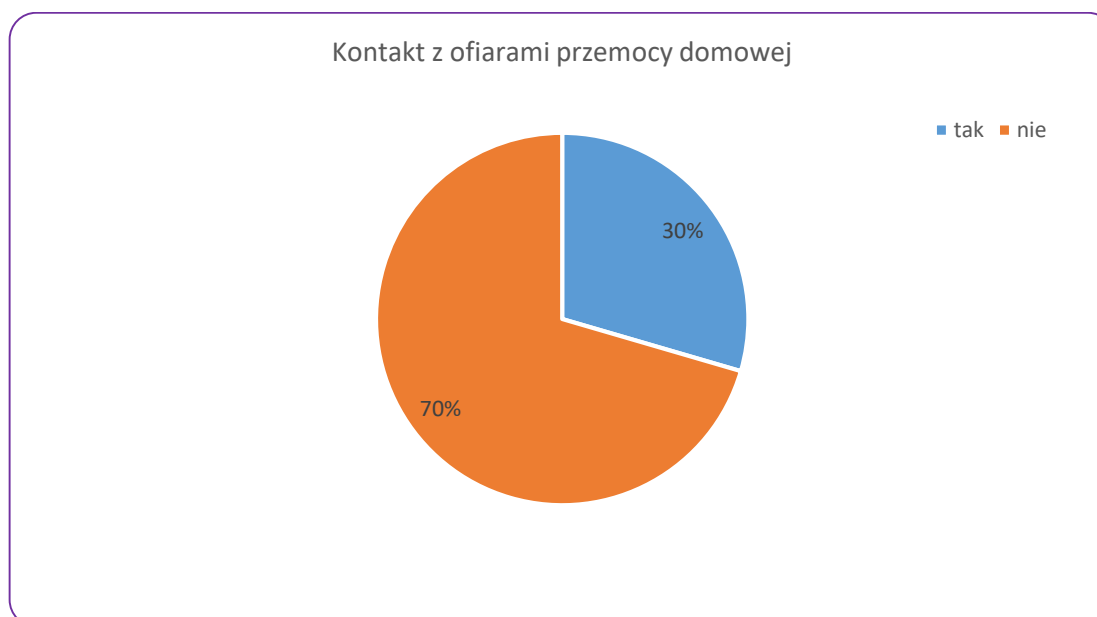
W odpowiedzi na pytanie „**Czy uważasz, że jesteś obecnie osobą doznającą przemocy domowej?**” większość respondentów nie identyfikowała siebie jako osoby doznającej przemocy. Odpowiedź „nie” wskazały **144 osoby (85%)**, natomiast **21 osób (12%)** zadeklarowało, że obecnie doświadcza przemocy domowej. Pozostałe odpowiedzi stanowiły niewielki odsetek badanych.

Wykres 10 Doświadczenie przemocy domowej

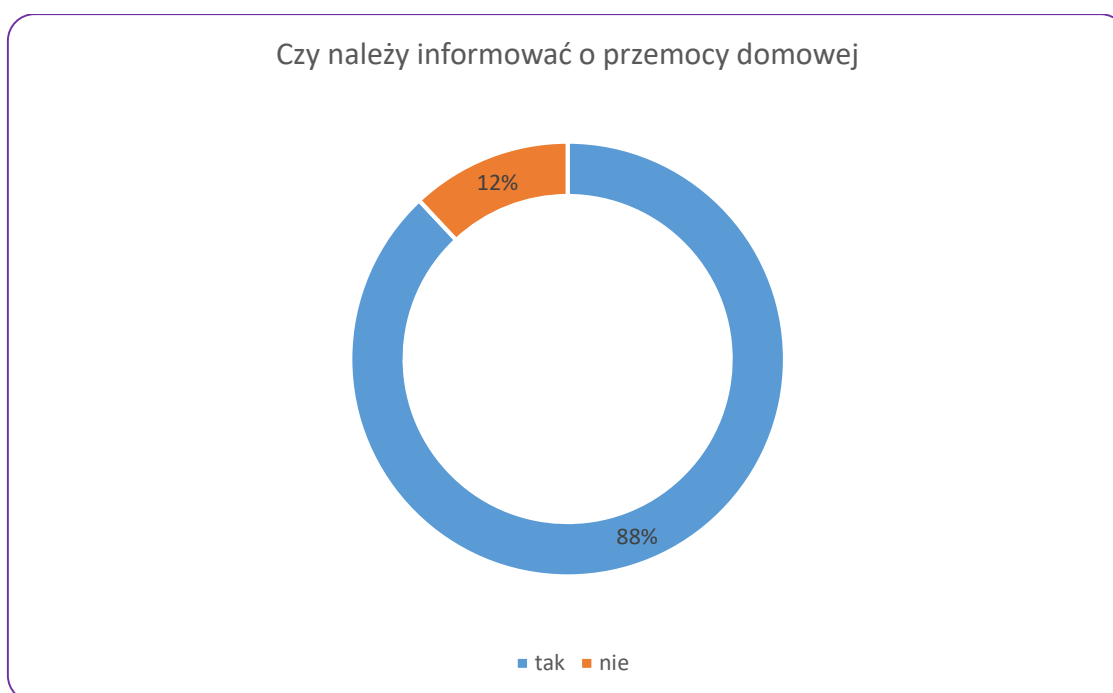
W odpowiedzi na pytanie „Czy znasz kogoś ze swoich kolegów/koleżanek, którzy doznają przemocy domowej lub podejrzewasz, że mogą doznawać przemocy w domu?” większość respondentów udzieliła odpowiedzi przeczącej. Odpowiedź „nie” wskazało **117 osób (69%)**, natomiast **49 osób (29%)** zadeklarowało, że zna osobę doznającą przemocy domowej lub podejrzewa, że doświadcza ona przemocy.

Wykres 11 Kontakt z ofiarami przemocy domowej

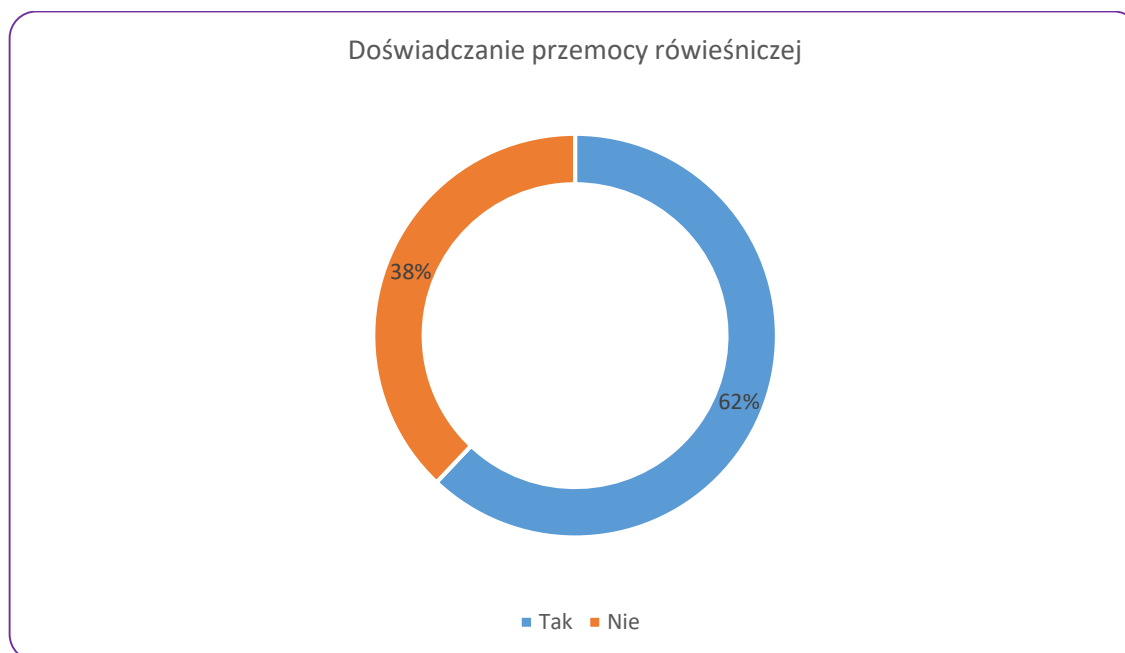
W odpowiedzi na pytanie „**Czy uważasz, że należałoby poinformować kogoś z dorosłych, gdy ktoś z Twoich bliskich (rodziny lub znajomych) doznaje przemocy domowej?**” zdecydowana większość respondentów opowiedziała się za koniecznością reagowania na takie sytuacje. Odpowiedź „**tak**” wskazało **147 uczniów (87%)**, natomiast odpowiedź „**nie**” wybrało **20 osób (12%)**.

Wykres 12 Czy należy zgłaszać przypadki przemocy domowej wobec osób bliskich?

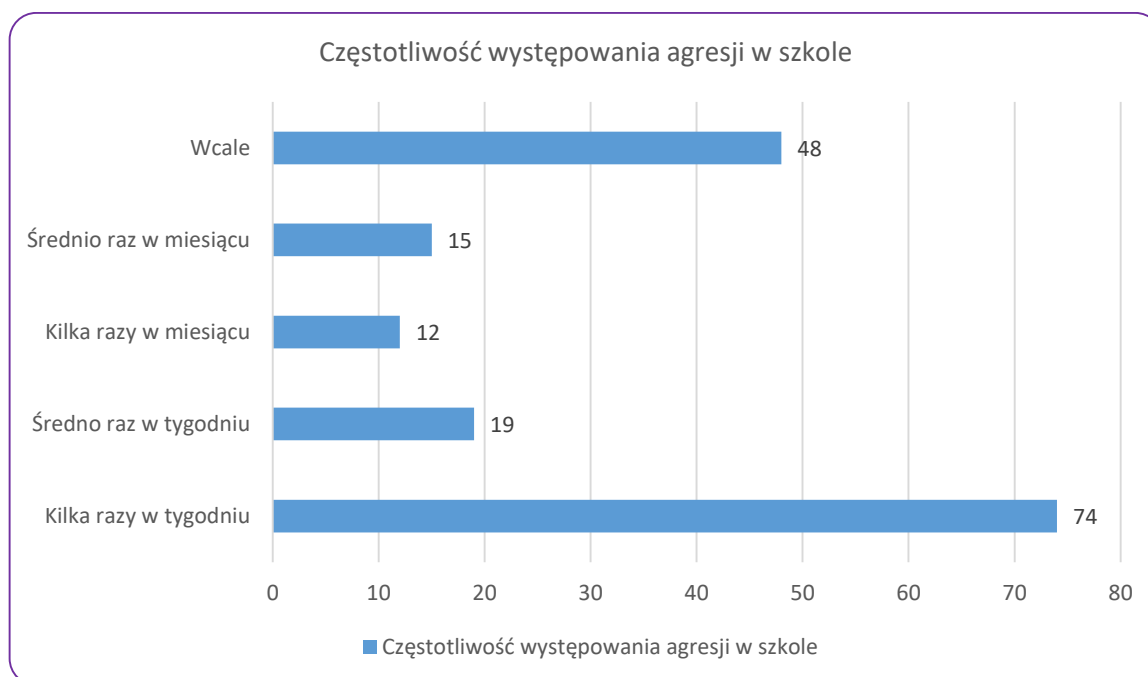
W odpowiedzi na pytanie „**Czy kiedykolwiek doświadczyłeś(-aś) agresji ze strony swoich rówieśników?**” większość badanych uczniów zadeklarowała, że spotkała się z tego rodzaju zachowaniami. Odpowiedź „**tak**” wskazały **103 osoby (61%)**, natomiast odpowiedź „**nie**” wybrały **63 osoby (37%)**.

Wykres 13 Doświadczanie przemocy rówieśniczej

W ramach diagnozy zapytano uczniów: „**Jak często spotykasz się z agresją w swojej szkole?**”. Uzyskane odpowiedzi wskazują, że agresja rówieśnicza jest zjawiskiem dostrzeganym przez znaczną część badanych i dla wielu z nich stanowi element codziennego funkcjonowania w środowisku szkolnym.

Wykres 14 Częstotliwość występowania agresji w szkole

Najliczniejszą grupę stanowili uczniowie deklarujący, że z agresją spotykają się **kilka razy w tygodniu (44%)**, co oznacza, że niemal co drugi respondent regularnie obserwuje lub doświadcza zachowań agresywnych w środowisku szkolnym. Kolejne **11% badanych** wskazało, że agresja pojawia się średnio raz w tygodniu. Łącznie aż **55% uczniów deklaruje kontakt z agresją przynajmniej raz w tygodniu**, co świadczy o wysokiej częstotliwości występowania tego zjawiska. Dodatkowo **16% respondentów** wskazało, że spotyka się z agresją kilka razy lub raz w miesiącu. Jedynie **29% badanych** zadeklarowało, że w swojej szkole nie spotyka się z agresją w ogóle. Oznacza to, że ponad dwie trzecie uczniów dostrzega występowanie zachowań agresywnych w różnym nasileniu.

Uzyskane wyniki wskazują, że agresja rówieśnicza jest zjawiskiem powszechnie obecnym w środowisku szkolnym. Szczególnie niepokojący jest wysoki odsetek uczniów obserwujących agresję kilka razy w tygodniu, co może świadczyć o normalizacji części zachowań agresywnych w relacjach rówieśniczych. Wyniki te potwierdzają potrzebę kontynuowania działań profilaktycznych w szkołach, wzmacniania kompetencji społecznych uczniów oraz rozwijania skutecznych mechanizmów reagowania na przemoc i agresję.

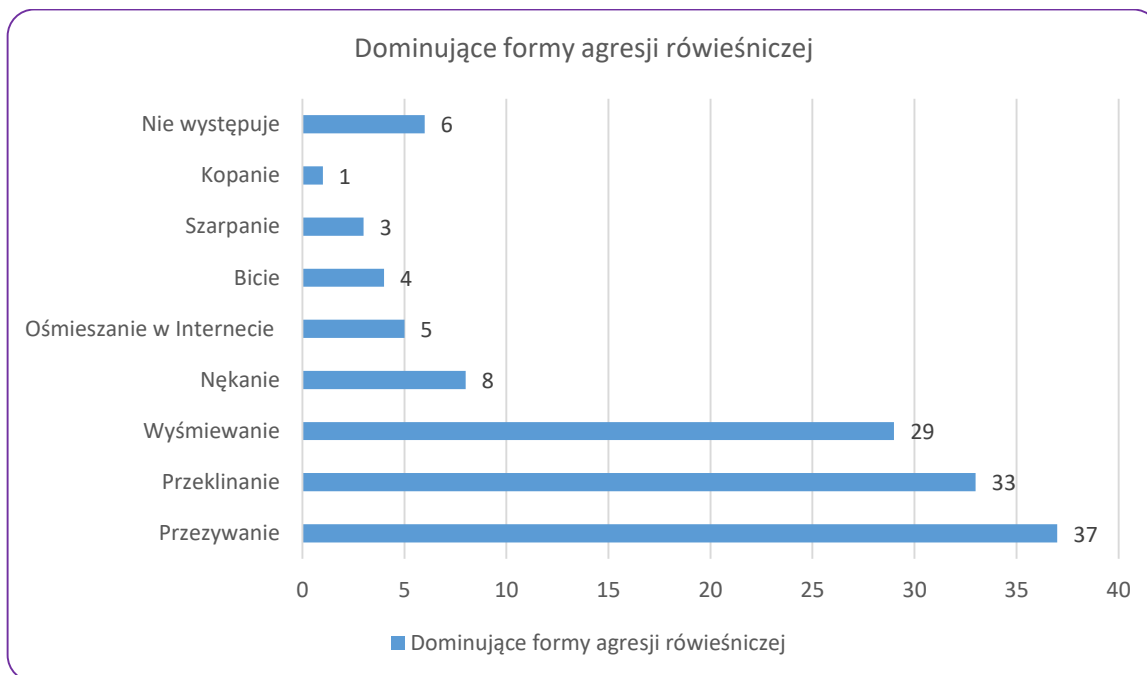
W pytaniu: „**Jakiego rodzaju zachowania agresywne dominują wśród Twoich kolegów i koleżanek?**” uczniowie wskazywali przede wszystkim na formy agresji słownej i psychicznej. Zdecydowanie rzadziej wskazywano zachowania związane z bezpośrednią przemocą fizyczną.

Najczęściej wskazywanymi zachowaniami były: przezywanie – ok. 22% wskazań, przeklinanie – ok. 20% wskazań, wyśmiewanie – ok. 17% wskazań.

W dalszej kolejności uczniowie wskazywali: nękanie, ośmieszanie w Internecie, bicie, szarpanie, kopanie, niszczenie rzeczy.

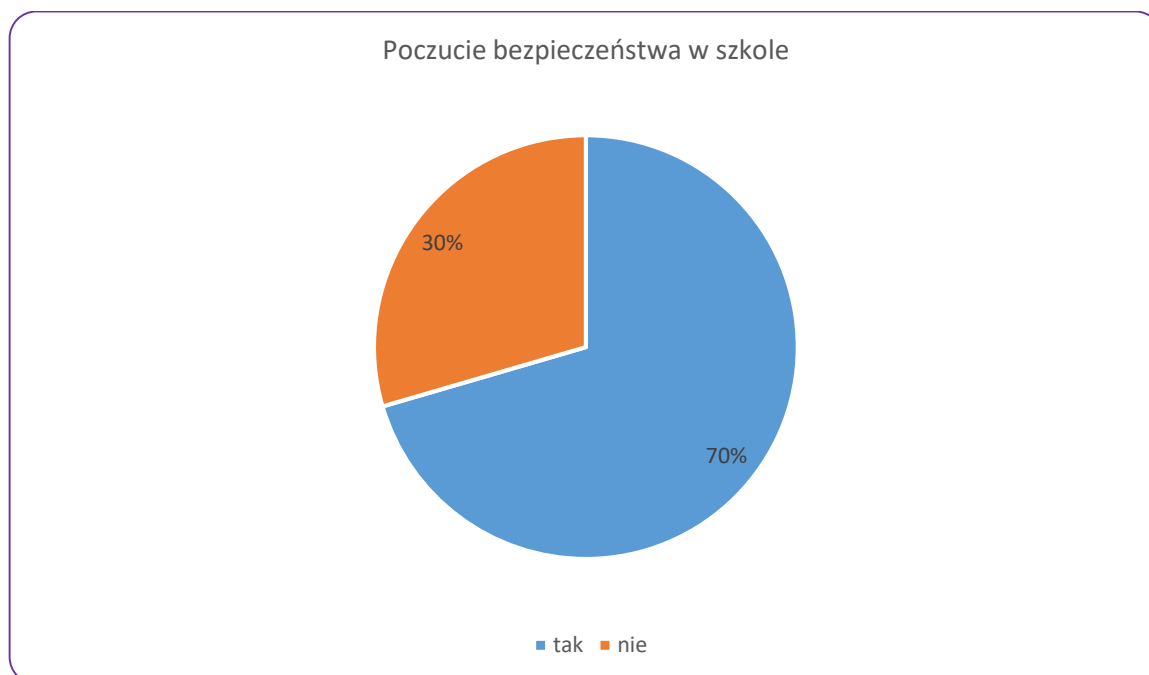
Część respondentów zadeklarowała również, że takie zachowania **nie występują** w ich środowisku szkolnym.

Wykres 15 Dominujące formy agresji rówieśniczej

Uzyskane wyniki wskazują, że agresja występująca w środowisku rówieśniczym ma przede wszystkim charakter **werbalny i relacyjny**. Najczęściej obserwowane są zachowania polegające na przezywaniu, wyśmiewaniu oraz używaniu wulgaryzmów wobec innych uczniów. Formy te bywają społecznie bagatelizowane, jednak mogą prowadzić do obniżenia samooceny, poczucia odrzucenia oraz pogorszenia dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży. Znacznie rzadziej wskazywano na agresję fizyczną, taką jak bicie, szarpanie czy kopanie. Może to świadczyć o tym, że współczesna przemoc rówieśnicza coraz częściej przyjmuje formę przemocy psychicznej, słownej oraz cyberprzemocy, które są trudniejsze do zauważenia przez osoby dorosłe, lecz mogą powodować równie poważne konsekwencje dla rozwoju młodych ludzi. Jednym z istotnych elementów diagnozy było określenie poziomu poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkole. Na pytanie „**Czy czujesz się bezpiecznie w swojej szkole?**” zdecydowana większość respondentów udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Spośród wszystkich badanych **117 uczniów (69%)** zadeklarowało, że czuje się bezpiecznie w swojej szkole, natomiast **49 uczniów (29%)** wskazało, że nie odczuwa bezpieczeństwa w środowisku szkolnym.

Wykres 16 Poczucie bezpieczeństwa w szkole

Analiza odpowiedzi wskazuje, że większość uczniów postrzega szkołę jako miejsce bezpieczne i sprzyjające funkcjonowaniu społecznemu. Wynik ten można uznać za pozytywny wskaźnik świadczący o stosunkowo dobrym poziomie bezpieczeństwa w placówkach oświatowych. Jednocześnie uwagę zwraca fakt, że niemal **co trzeci respondent (29%)** nie czuje się w szkole bezpiecznie. W zestawieniu z wcześniejszymi wynikami dotyczącymi doświadczeń agresji rówieśniczej oraz częstotliwości występowania zachowań agresywnych może to wskazywać, że część uczniów regularnie styka się z sytuacjami obniżającymi ich poczucie bezpieczeństwa, takimi jak przezywanie, wyśmiewanie, nękanie czy inne formy przemocy psychicznej. Uzyskane wyniki potwierdzają potrzebę dalszego wzmocnienia działań profilaktycznych i wychowawczych w szkołach, szczególnie w obszarze przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, budowania bezpiecznego klimatu społecznego oraz rozwijania kompetencji społecznych i emocjonalnych uczniów. Poczucie bezpieczeństwa w środowisku rodzinnym stanowi jeden z podstawowych czynników warunkujących prawidłowy rozwój dziecka oraz jego dobrostan psychiczny. W związku z tym respondentów zapytano: **„Czy czujesz się bezpiecznie w swoim domu?”**.

Uzyskane wyniki wskazują, że zdecydowana większość badanych uczniów postrzega swój dom jako miejsce bezpieczne. Odpowiedź twierdzącą wskazały **154 osoby (91%)**, natomiast **14 respondentów (8%)** zadeklarowało brak poczucia bezpieczeństwa w środowisku domowym.

Wykres 17 Poczucie bezpieczeństwa uczniów w domu

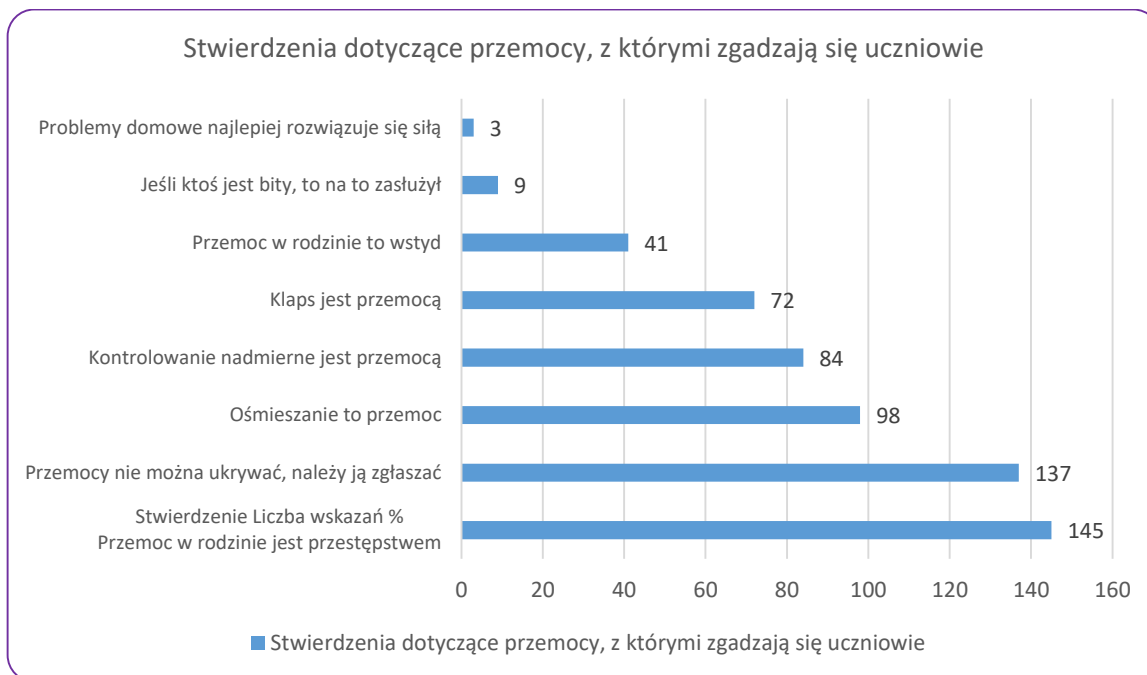

Analiza odpowiedzi wskazuje, że dla zdecydowanej większości uczniów dom pozostaje miejscem zapewniającym bezpieczeństwo i wsparcie. Jest to wynik pozytywny, świadczący o prawidłowym funkcjonowaniu większości rodzin objętych badaniem. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że **8% respondentów nie czuje się bezpiecznie we własnym domu**. Choć odsetek ten jest relatywnie niewielki, w kontekście diagnozy przemocy domowej stanowi istotny sygnał ostrzegawczy. Brak poczucia bezpieczeństwa w środowisku rodzinnym może być związany z występowaniem przemocy, konfliktów, zaniedbania lub innych czynników negatywnie wpływających na funkcjonowanie dziecka. Warto również zauważyć, że poziom poczucia bezpieczeństwa w domu jest wyraźnie wyższy niż w środowisku szkolnym. O ile w domu bezpiecznie czuje się **91% badanych**, o tyle w szkole odsetek ten wynosi **69%**, co może pozostawać w związku z wysoką skalą deklarowanej agresji rówieśniczej oraz częstym występowaniem przemocy psychicznej w relacjach między uczniami. Wyniki te wskazują, że działania profilaktyczne powinny być szczególnie ukierunkowane na wzmacnianie

bezpieczeństwa w środowisku szkolnym, przy jednoczesnym monitorowaniu sytuacji rodzin, w których dzieci sygnalizują brak poczucia bezpieczeństwa.

W celu oceny poziomu wiedzy oraz postaw młodzieży wobec zjawiska przemocy domowej respondentom zadano pytanie: **„Zaznacz stwierdzenia, z którymi się zgadzasz”**. Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, co umożliwiło określenie stopnia akceptacji poszczególnych przekonań dotyczących przemocy, jej rozpoznawania oraz sposobów reagowania na nią. Analiza uzyskanych odpowiedzi wskazuje na stosunkowo wysoki poziom świadomości badanych uczniów. Największa grupa respondentów zgodziła się ze stwierdzeniem, że **„przemoc w rodzinie jest przestępstwem”** – odpowiedź tę wskazało **145 osób (86%)**. Niewiele mniej uczniów, bo **137 osób (82%)**, uznało, że **„przemocy nie można ukrywać, trzeba takie sytuacje zgłaszać dorosłym lub odpowiednim instytucjom”**. Wyniki te świadczą o dobrej znajomości podstawowych zasad reagowania na przemoc oraz o wysokiej akceptacji dla działań pomocowych. Ponad połowa respondentów prawidłowo identyfikowała również mniej oczywiste formy przemocy. Ze stwierdzeniem, że **„ośmieszanie to przemoc”**, zgodziło się **98 uczniów (58%)**, natomiast **84 osoby (50%)** uznały, że **„nadmierne kontrolowanie jest przemocą”**. Oznacza to, że część młodzieży dostrzega nie tylko fizyczne, ale także psychiczne formy krzywdzenia. Na uwagę zasługują również odpowiedzi dotyczące stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Stwierdzenie **„klaps jest przemocą”** wskazały **72 osoby (43%)**, co pokazuje, że wśród części uczniów nadal funkcjonują różne przekonania dotyczące społecznej akceptowalności tej formy oddziaływania wychowawczego. Jednocześnie część respondentów prezentowała postawy mogące utrudniać przeciwdziałanie przemocy. **41 uczniów (24%)** zgodziło się ze stwierdzeniem, że **„przemoc w rodzinie to wstyd”**, co może sprzyjać ukrywaniu problemu i ograniczać gotowość do szukania pomocy. Szczególnie niepokojące, choć występujące sporadycznie, były odpowiedzi wskazujące na akceptację przemocy – **9 osób (5%)** uznało, że jeśli ktoś jest bity, to mógł na to zasłużyć, natomiast **3 osoby (2%)** stwierdziły, że problemy domowe najlepiej rozwiązuje się siłą.

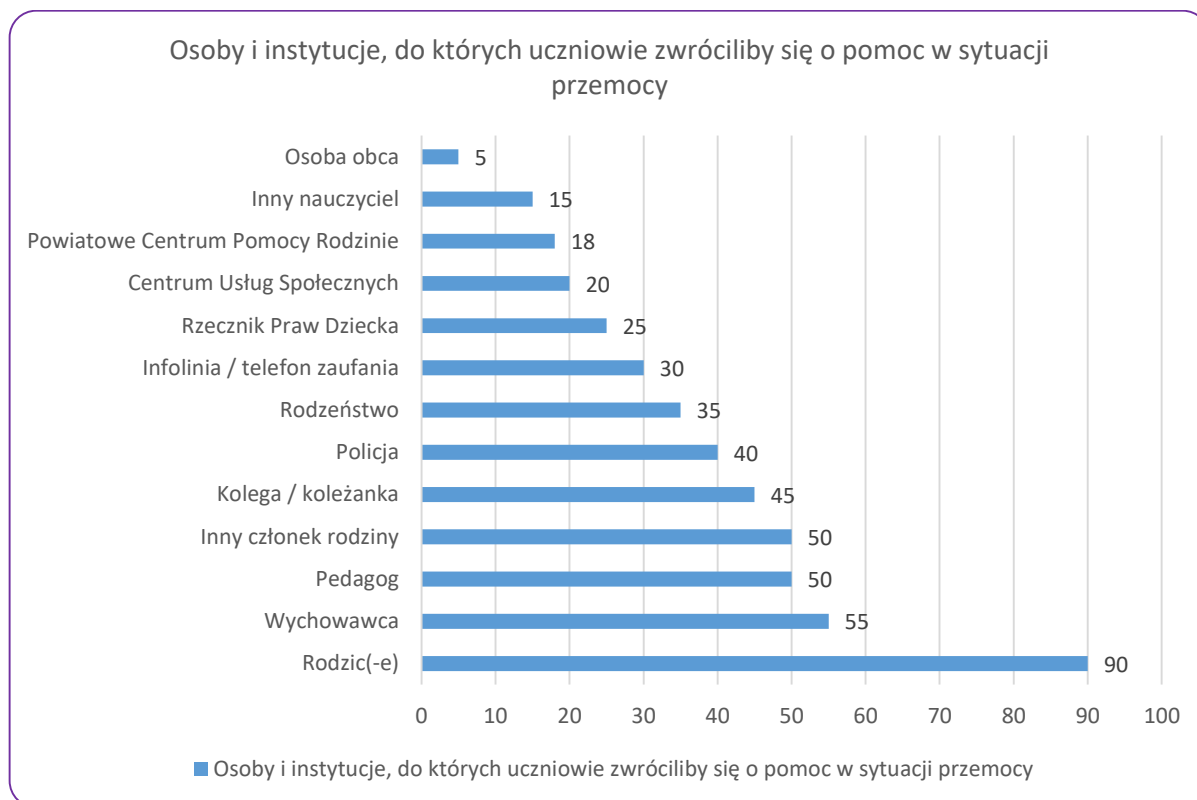
Wykres 18 Stwierdzenia dotyczące przemocy, z którymi zgadzają się uczniowie

W celu określenia poziomu wiedzy o dostępnych formach wsparcia oraz gotowości do poszukiwania pomocy respondentom zadano pytanie: „**Wskaż osoby i/lub instytucje, do których zwróciłbyś(-abyś) się po pomoc w sytuacji doznawania przez Ciebie przemocy w domu lub w szkole**”. Analiza odpowiedzi wskazuje, że młodzież najczęściej poszukiwałaby wsparcia w swoim najbliższym otoczeniu. Największym zaufaniem cieszą się przede wszystkim **rodzice**, następnie **wychowawcy, pedagodzy szkolni** oraz **inni członkowie rodziny**. Wysoką liczbę wskazań uzyskali również **koledzy i koleżanki**, co potwierdza znaczącą rolę grupy rówieśniczej w sytuacjach kryzysowych. Spośród instytucji pomocowych najczęściej wskazywano **Policję**, a następnie **telefony zaufania, Rzecznika Praw Dziecka, Centrum Usług Społecznych** oraz **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie**. Odpowiedzi te świadczą o stosunkowo dobrej znajomości lokalnego i krajowego systemu wsparcia dla osób doznających przemocy. Jednocześnie część uczniów deklarowała, że: bałaby się kogokolwiek poinformować, nie wiedziałaby, do kogo zwrócić się po pomoc, nikogo by nie poinformowała. Choć odsetek tych odpowiedzi był znacznie niższy niż wskazań dotyczących źródeł wsparcia, stanowią one istotny sygnał diagnostyczny i wskazują na konieczność

dalszych działań edukacyjnych w zakresie szukania pomocy i przełamywania barier związanych z ujawnianiem przemocy

Wykres 19 Osoby i instytucje, do których uczniowie zwróciliby się o pomoc w sytuacji przemocy

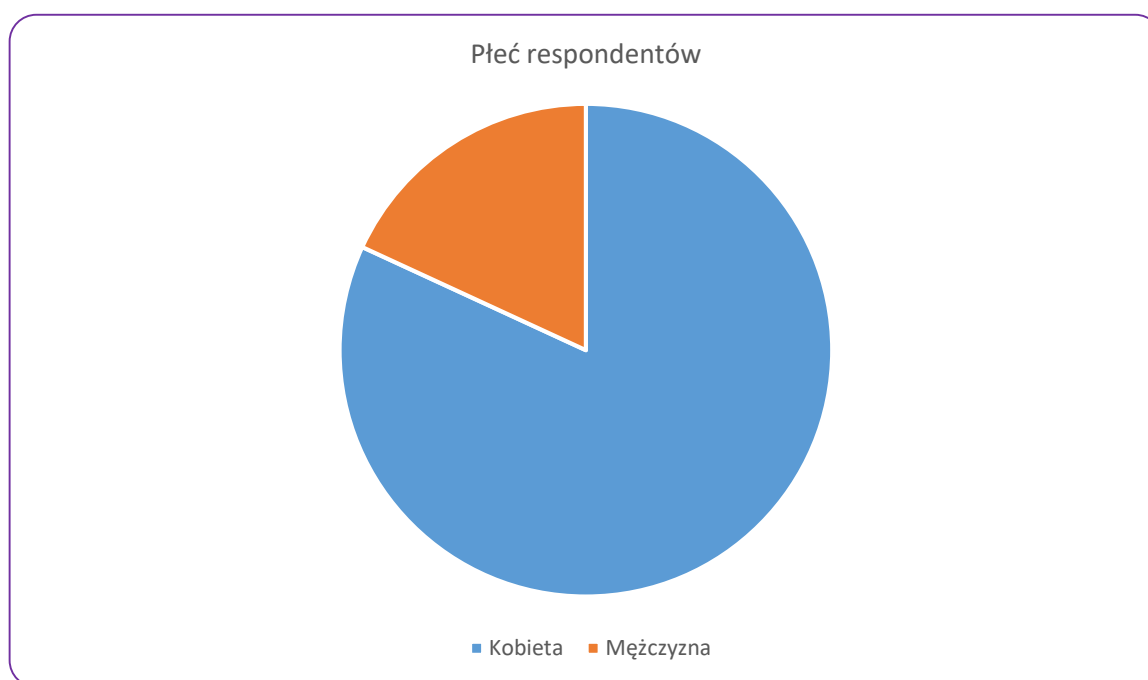

Wyniki badania wskazują, że uczniowie w pierwszej kolejności poszukiwaliby wsparcia u osób, które znają i którym ufają – przede wszystkim rodziców, członków rodziny oraz pracowników szkoły. Jednocześnie zauważalna jest świadomość istnienia instytucjonalnych form pomocy, zwłaszcza Policji, telefonów zaufania oraz Rzecznika Praw Dziecka. Pozytywnym zjawiskiem jest przewaga odpowiedzi wskazujących gotowość do szukania wsparcia nad odpowiedziami świadczącymi o bezradności lub obawie przed ujawnieniem przemocy, co może świadczyć o stosunkowo wysokim poziomie wiedzy młodzieży na temat możliwości uzyskania pomocy.

Ankieta na temat zjawiska przemocy domowej – dorośli mieszkańcy gminy Myślenice dorosłych

Badanie ankietowe dotyczące zjawiska przemocy domowej zostało przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy Myślenice. W badaniu udział wzięło **161 osób**, które odpowiedziały na pytania dotyczące postrzegania przemocy domowej, doświadczeń związanych z przemocą, poczucia bezpieczeństwa oraz funkcjonowania lokalnego systemu wsparcia. Analiza metryczki pozwala na określenie podstawowych cech społeczno-demograficznych respondentów, co umożliwi właściwą interpretację wyników badania. W badaniu zdecydowanie dominowały kobiety. Spośród 160 osób, które udzieliły odpowiedzi na pytanie dotyczące płci, **131 respondentów stanowiły kobiety (81,9%)**, natomiast **29 osób stanowili mężczyźni (18,1%)**.

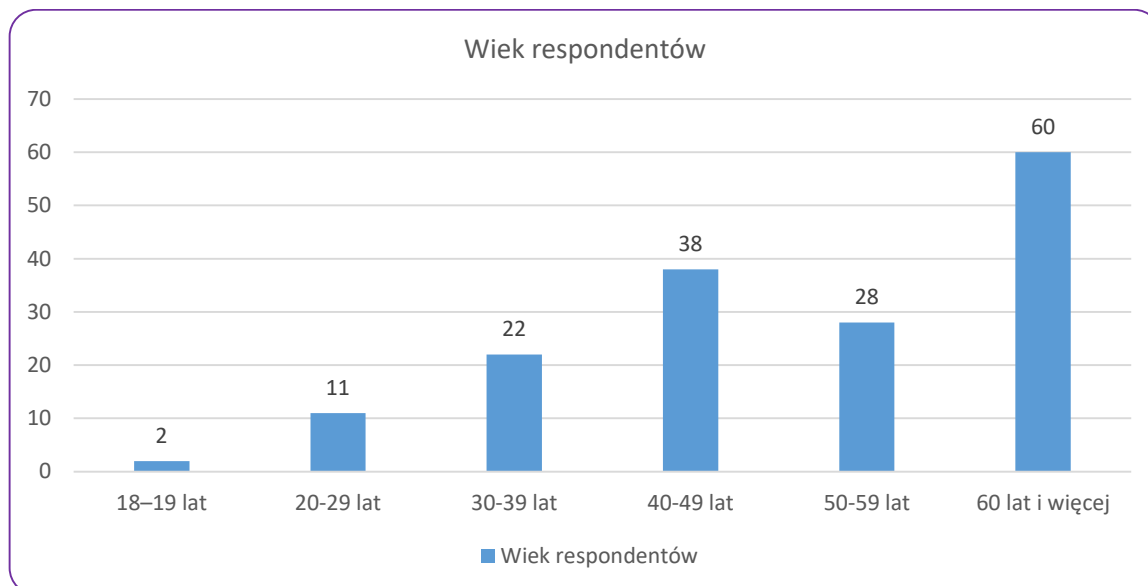
Wykres 20 Płeć dorosłych respondentów

Znaczna przewaga kobiet w badaniu jest zjawiskiem typowym dla badań społecznych dotyczących problemów rodziny, przemocy oraz pomocy społecznej. Kobiety częściej angażują się w działania związane z tematyką społeczną oraz chętniej uczestniczą w badaniach diagnozujących problemy lokalne.

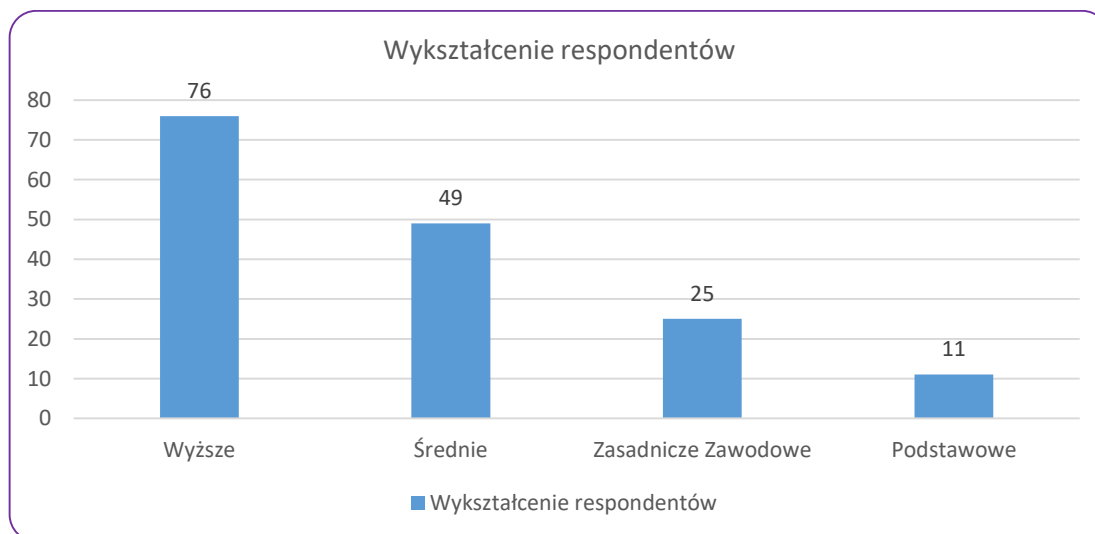
Najliczniejszą grupę respondentów stanowiły osoby starsze. Najwięcej ankiet wypełniły osoby w wieku **60 lat i więcej (37,3%)**, a następnie osoby w wieku **40–49 lat (23,6%)** oraz **50–59 lat (17,4%)**.

Wykres 21 Wiek dorosłych respondentów

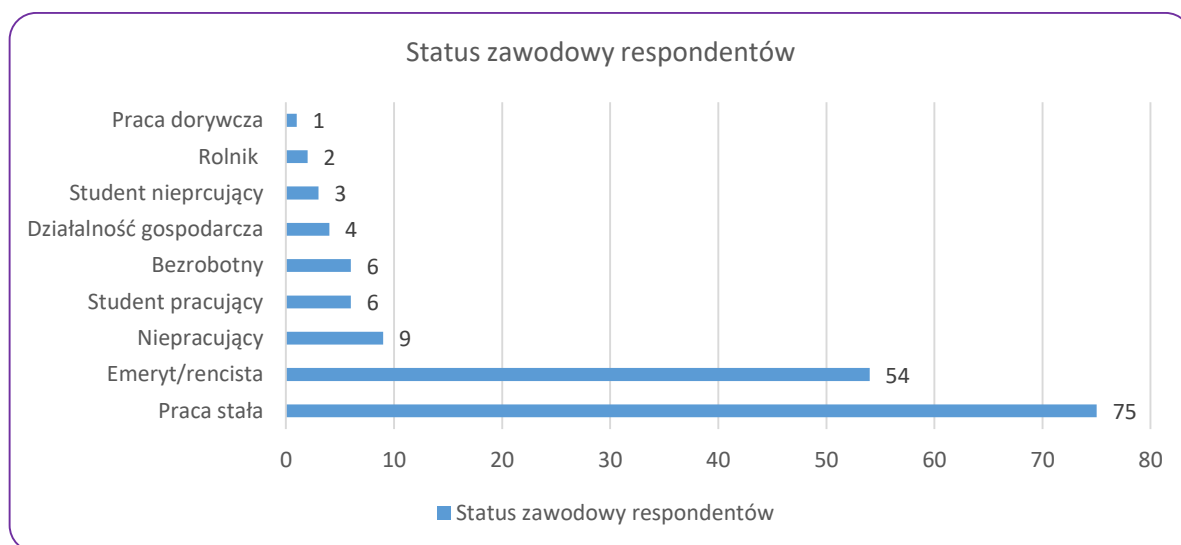
Ponad połowę respondentów (54,7%) stanowiły osoby po 50. roku życia. Oznacza to, że uzyskane wyniki w dużej mierze odzwierciedlają doświadczenia i opinie osób posiadających wieloletnie doświadczenia rodzinne i społeczne. Wśród uczestników badania dominowały osoby z wykształceniem wyższym oraz średnim.

Wykres 22 Wykształcenie respondentów

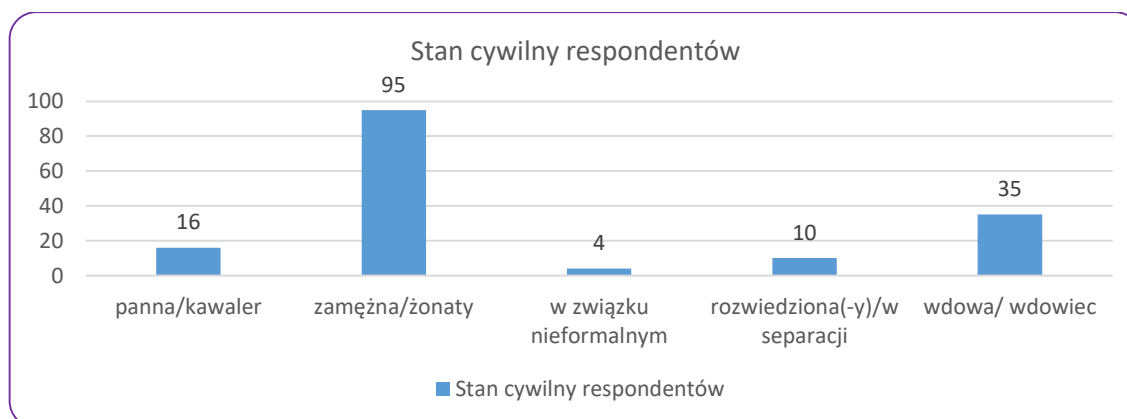
Blisko połowa respondentów posiadała wykształcenie wyższe. Łącznie osoby z wykształceniem średnim i wyższym stanowiły ponad trzy czwarte badanych (77,6%), co może wpływać na stosunkowo wysoki poziom świadomości społecznej dotyczącej problematyki przemocy domowej. Najliczniejszą grupę stanowili respondenci aktywni zawodowo oraz emeryci i renciści.

Wykres 23 Status zawodowy respondentów

Blisko połowę respondentów stanowiły osoby pracujące zawodowo, natomiast jedna trzecia to emeryci i renciści. Taka struktura badanej grupy pozwala na uwzględnienie perspektywy zarówno osób aktywnych zawodowo, jak i starszych mieszkańców gminy. Najliczniejszą grupę stanowili respondenci pozostający w związkach małżeńskich.

Wykres 24 Stan cywilny respondentów

Prawie 60% respondentów pozostawało w związkach małżeńskich, co jest istotne z punktu widzenia badania przemocy domowej, gdyż większość ankietowanych funkcjonuje w środowisku rodzinnym, którego bezpośrednio dotyczą analizowane zagadnienia.

Badanie objęło zróżnicowaną grupę mieszkańców gminy Myślenice, jednak dominowały w nim **kobiety, osoby po 40. roku życia, osoby posiadające wykształcenie średnie lub wyższe oraz pozostające w związkach małżeńskich**. Taka struktura respondentów pozwala uznać uzyskane wyniki za wartościowe źródło wiedzy na temat społecznego postrzegania przemocy domowej, poziomu świadomości mieszkańców oraz oceny funkcjonowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

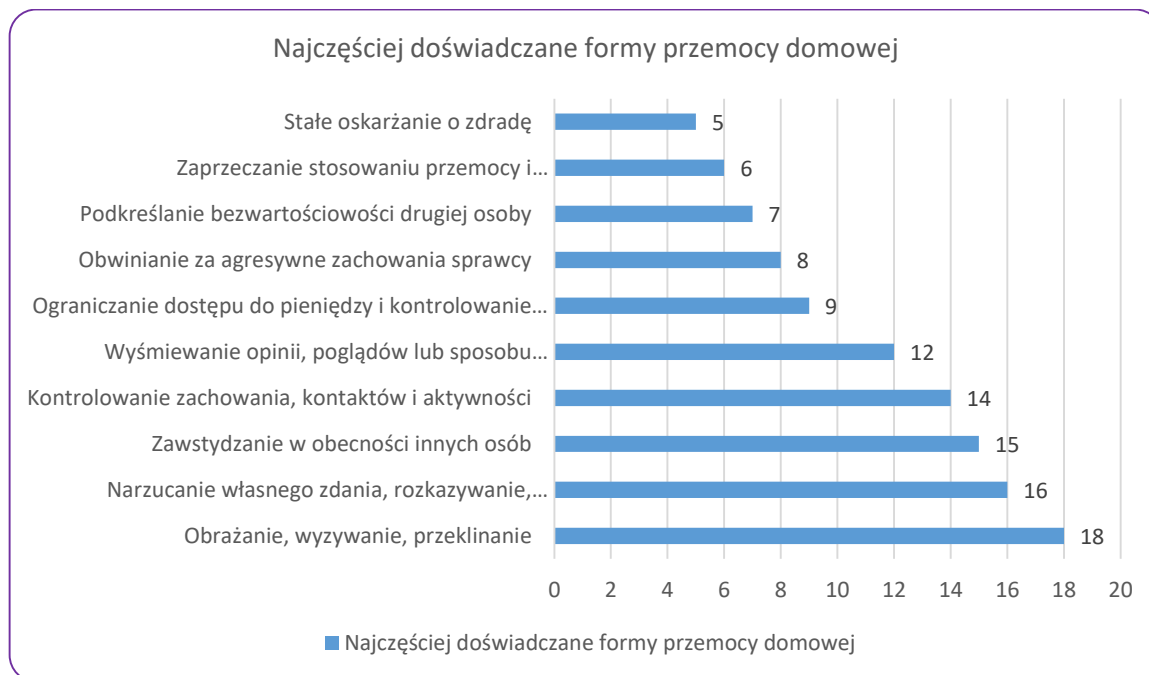
Jednym z kluczowych elementów diagnozy było rozpoznanie, czy mieszkańcy gminy Myślenice doświadczyli w swoim życiu zachowań noszących znamiona przemocy domowej.

W tym celu respondentom przedstawiono katalog różnych form przemocy psychicznej, fizycznej, seksualnej, ekonomicznej oraz związanej z kontrolą i izolacją społeczną, prosząc o wskazanie zachowań, których doświadczyli ze strony osób bliskich.

Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, dlatego respondenci mogli wskazać więcej niż jedną formę przemocy. Spośród 161 respondentów:

1. **110 osób (68,3%)** zadeklarowało, że **nie doświadczyło żadnej z wymienionych form przemocy,**
2. **51 osób (31,7%)** wskazało co najmniej jedną formę zachowania przemocowego występującego w relacjach rodzinnych lub partnerskich.

Wykres 25 Najczęściej doświadczane formy przemocy domowej

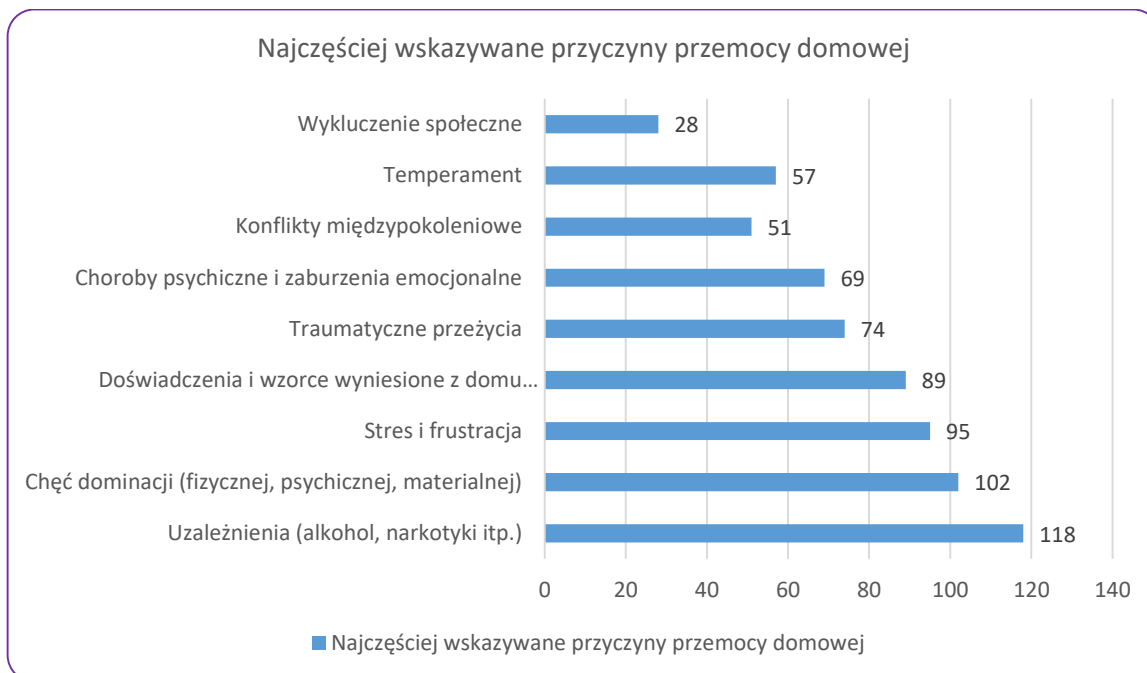
Uzyskane wyniki wskazują, że wśród respondentów najczęściej występowały **formy przemocy psychicznej i emocjonalnej**. Najwięcej osób wskazało obrażanie, wyzywanie i przeklinanie (11,2%), a także narzucanie własnego zdania, wydawanie poleceń oraz stosowanie zachowań o charakterze dominującym (9,9%). Często pojawiały się również zachowania polegające na zawstydzaniu drugiej osoby (9,3%), kontrolowaniu jej aktywności i kontaktów społecznych (8,7%) oraz wyśmiewaniu poglądów i opinii (7,5%). Znacznie rzadziej respondenci wskazywali na przemoc fizyczną (2,5%) czy seksualną (1,9%). Należy jednak podkreślić, że w praktyce osoby doznające przemocy częściej ujawniają doświadczenia związane z przemocą psychiczną niż przemocą fizyczną lub seksualną, które należą do najbardziej ukrywanych form krzywdzenia. Wyniki badania potwierdzają również występowanie zachowań charakterystycznych dla przemocy opartej na kontroli i podporządkowaniu, takich jak ograniczanie dostępu do pieniędzy, izolowanie od otoczenia czy przerzucanie odpowiedzialności za przemoc na osobę jej doznającą. Analiza odpowiedzi wskazuje, że choć większość respondentów nie deklarowała doświadczenia przemocy domowej, to niemal **co trzeci badany zetknął się z przynajmniej jedną formą zachowania przemocowego**.

Szczególnie istotnym wnioskiem jest dominacja **przemocy psychicznej i emocjonalnej**, która występowała zdecydowanie częściej niż przemoc fizyczna. Potwierdza to obserwacje specjalistów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej, zgodnie z którymi współcześnie najczęściej ujawnianą formą przemocy są zachowania związane z poniżaniem, kontrolowaniem, zawstydzaniem i naruszaniem godności drugiego człowieka. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę dalszego prowadzenia działań edukacyjnych zwiększających świadomość mieszkańców w zakresie rozpoznawania przemocy psychicznej oraz jej długofalowych skutków dla funkcjonowania osób i rodzin.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące przyczyn przemocy domowej mieszkańcy najczęściej wskazywali **uzależnienia**, które zostały wybrane przez 118 respondentów (73,3%). Wynik ten potwierdza silnie utrwalone społeczne przekonanie o związku pomiędzy nadużywaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych a występowaniem zachowań przemocowych. Drugą najczęściej wskazywaną przyczyną była **chęć dominacji i sprawowania kontroli nad innymi osobami** (63,4%). Respondenci dostrzegają więc, że przemoc nie jest wyłącznie skutkiem utraty kontroli nad emocjami, lecz często stanowi świadomy mechanizm podporządkowywania i kontrolowania innych członków rodziny. Wysoki odsetek wskazań uzyskały również **stres i frustracja** (59,0%) oraz **doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego** (55,3%).

Oznacza to, że mieszkańcy dostrzegają zarówno wpływ bieżących trudności życiowych, jak i znaczenie procesu międzypokoleniowego przekazywania wzorców zachowań. Blisko połowa respondentów wskazała również na **traumatyczne przeżycia** (46,0%) oraz **choroby psychiczne i zaburzenia emocjonalne** (42,9%). Znacznie rzadziej wymieniano konflikty międzypokoleniowe, temperament czy wykluczenie społeczne.

Wykres 26 Najczęściej wskazywane przyczyny przemocy domowej

Uzyskane wyniki wskazują, że mieszkańcy Gminy Myślenice postrzegają przemoc domową jako zjawisko wieloczynnikowe, wynikające zarówno z problemów indywidualnych, jak i społecznych. Szczególnie silnie akcentowany jest wpływ uzależnień, potrzeby dominacji, stresu oraz negatywnych wzorców wyniesionych z domu rodzinnego.

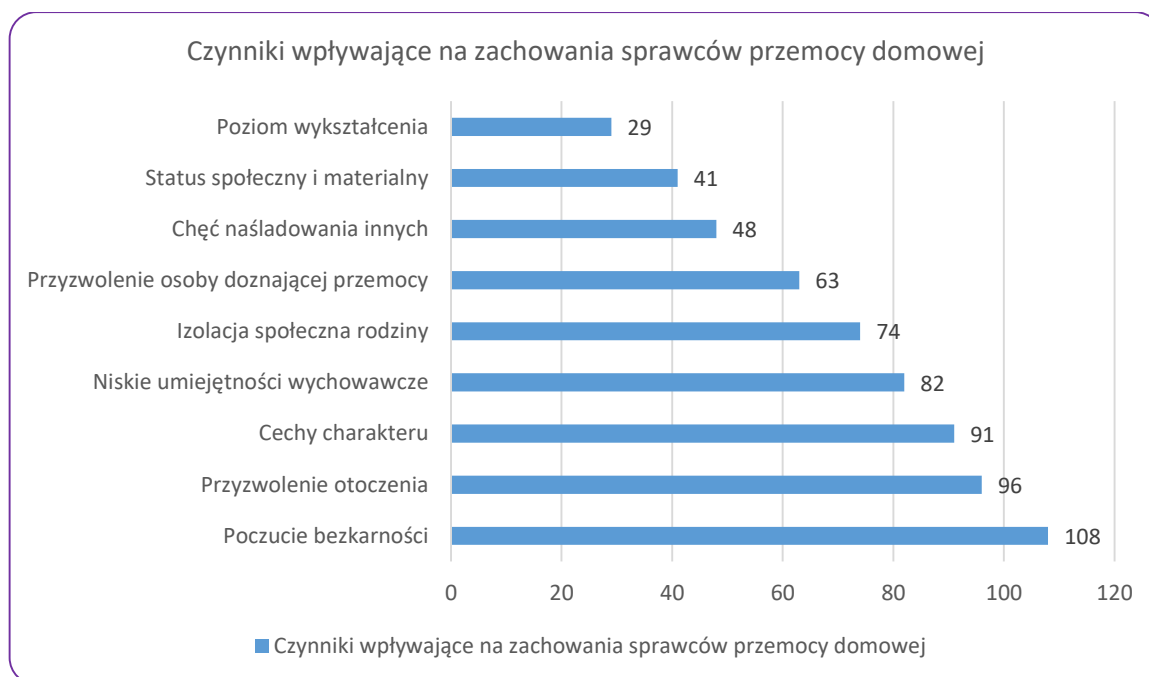
Warto zauważyć, że wskazane przez respondentów przyczyny są zgodne z aktualną wiedzą naukową dotyczącą czynników ryzyka przemocy domowej. Współczesne badania podkreślają, że przemoc najczęściej nie wynika z jednego czynnika, lecz jest rezultatem współwystępowania wielu uwarunkowań psychologicznych, rodzinnych, społecznych i środowiskowych.

Wyniki badania potwierdzają zasadność prowadzenia działań profilaktycznych ukierunkowanych zarówno na przeciwdziałanie uzależnieniom, rozwijanie kompetencji społecznych i emocjonalnych mieszkańców, jak również wzmocnienie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny oraz umiejętności radzenia sobie ze stresem i konfliktami.

W celu pogłębienia diagnozy respondentów zapytano: „**Jakie Pana(-i) zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy domowej?**”. Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru i pozwalało na wskazanie kilku odpowiedzi jednocześnie.

Uzyskane wyniki pozwalają określić, jakie uwarunkowania mieszkańcy uznają za najistotniejsze w kształtowaniu zachowań osób stosujących przemoc oraz jakie czynniki społeczne, rodzinne i indywidualne są najczęściej kojarzone z ryzykiem występowania przemocy domowej.

Wykres 27 Czynniki wpływające na zachowania sprawców przemocy domowej

W odpowiedzi na pytanie dotyczące czynników wpływających na zachowania sprawców przemocy domowej respondenci najczęściej wskazywali **poczucie bezkarności**, które zostało wybrane przez 108 osób (67,1%). Wynik ten pokazuje, że mieszkańcy dostrzegają znaczenie skutecznego reagowania otoczenia oraz instytucji na przypadki przemocy i postrzegają brak konsekwencji jako jeden z czynników sprzyjających utrwalaniu zachowań przemocowych. Drugim najczęściej wskazywanym czynnikiem było **przyzwolenie otoczenia** (59,6%). Oznacza to, że mieszkańcy dostrzegają wpływ norm społecznych oraz postaw osób z najbliższego środowiska, które poprzez brak reakcji mogą pośrednio wzmacniać zachowania przemocowe. Ponad połowa respondentów wskazała również na **cechy charakteru sprawcy** (56,5%) oraz **niskie umiejętności wychowawcze** (50,9%). Wysokie wyniki uzyskały także odpowiedzi dotyczące **izolacji społecznej rodziny** (46,0%) oraz **przyzwolenia osoby doznającej przemocy** (39,1%).

Znacznie rzadziej mieszkańcy wskazywali na czynniki związane ze statusem materialnym, poziomem wykształcenia czy naśladowaniem innych osób. Szczególnie niski odsetek wskazań dotyczących wykształcenia może świadczyć o przekonaniu respondentów, że przemoc domowa występuje niezależnie od poziomu

Uzyskane wyniki wskazują, że mieszkańcy Gminy Myślenice postrzegają przemoc domową przede wszystkim jako zjawisko związane z postawami społecznymi, normami środowiskowymi oraz indywidualnymi cechami sprawcy. Szczególne znaczenie przypisywane jest poczuciu bezkarności oraz społecznemu przyzwoleniu na zachowania przemocowe.

Warto zauważyć, że wskazywane przez respondentów czynniki są częściowo zbieżne z wynikami współczesnych badań nad przemocą domową, które podkreślają rolę społecznej akceptacji przemocy, mechanizmów kontroli i dominacji oraz deficytów kompetencji społecznych i wychowawczych. Jednocześnie aktualna wiedza naukowa wskazuje, że przemoc domowa ma charakter wieloczynnikowy i nie może być wyjaśniana wyłącznie cechami osobowości sprawcy.

Wyniki badania potwierdzają potrzebę prowadzenia działań edukacyjnych ukierunkowanych na zwiększanie społecznej wrażliwości na problem przemocy, wzmacnianie odpowiedzialności świadków przemocy oraz rozwijanie kompetencji wychowawczych i społecznych mieszkańców.

Prawidłowe rozpoznawanie zachowań przemocowych stanowi jeden z podstawowych warunków skutecznego przeciwdziałania przemoc domowej. Osoby, które potrafią identyfikować różne formy przemocy, są bardziej skłonne do reagowania na sytuacje krzywdzenia oraz poszukiwania pomocy. W związku z tym respondentów zapytano: **„Przemoc domowa Pana(-i) zdaniem to:”**, prosząc o wskazanie zachowań, które uznają za przejaw przemocy.

Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru i obejmowało zarówno przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną, jak i zachowania związane z kontrolą oraz ograniczaniem wolności drugiej osoby.

Wykres 28 Zachowania uznawane przez mieszkańców za przemoc domową

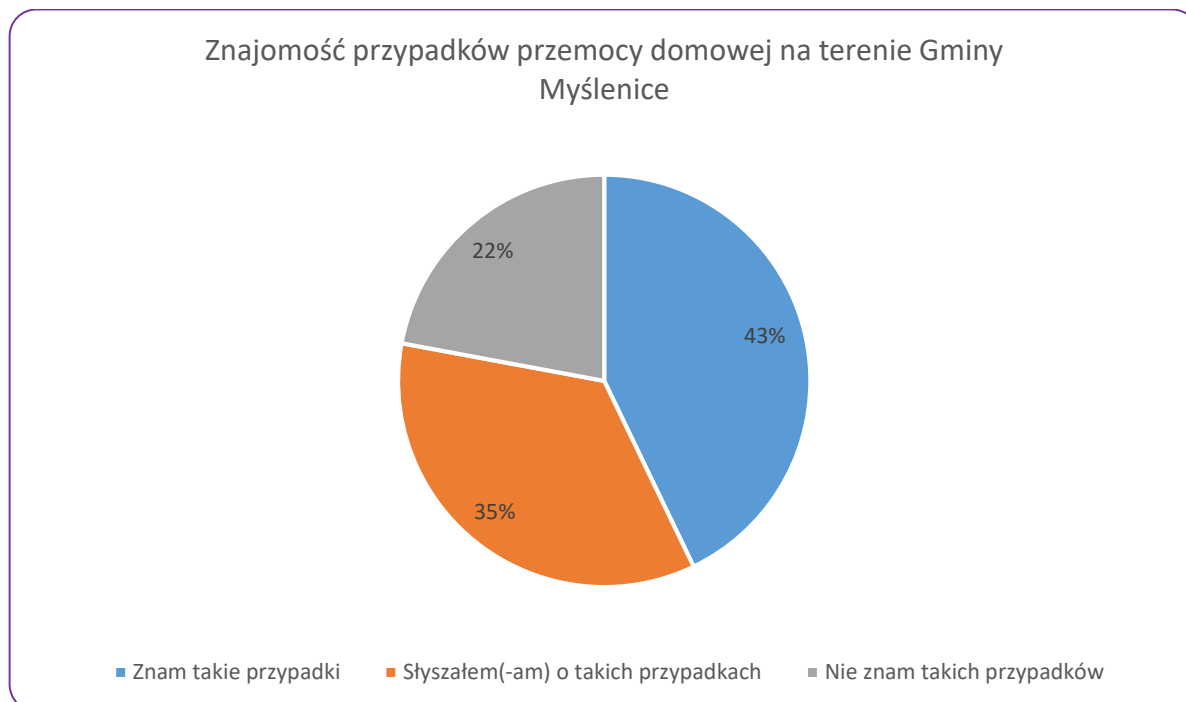

Analiza odpowiedzi wskazuje na bardzo wysoki poziom świadomości mieszkańców w zakresie rozpoznawania przemocy domowej. Zdecydowana większość respondentów prawidłowo identyfikowała klasyczne formy przemocy fizycznej, takie jak uderzanie, duszenie, kopanie, spoliczkowanie czy popychanie. Każda z tych odpowiedzi uzyskała ponad 90% wskazań. Wysoki poziom rozpoznawalności odnotowano również w odniesieniu do przemocy seksualnej. Ponad dziewięciu na dziesięciu respondentów uznało zmuszanie do kontaktów seksualnych za formę przemocy domowej. Mieszkańcy w dużym stopniu dostrzegają również znaczenie przemocy psychicznej. Poniżanie, groźby, wyzwiska oraz ośmieszanie zostały wskazane przez ponad 85% badanych. Wynik ten świadczy o rosnącej świadomości społecznej dotyczącej skutków przemocy emocjonalnej, która często pozostaje mniej widoczna niż przemoc fizyczna. Nieco rzadziej identyfikowano zachowania związane z przemocą ekonomiczną i kontrolującą, takie jak ograniczanie dostępu do środków finansowych czy izolowanie od rodziny i znajomych. Mimo to również te odpowiedzi uzyskały wysokie

wskaźniki, przekraczające 70% wskazań. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że aż **73,9% respondentów zaznaczyło odpowiedź „wszystkie wyżej wymienione”**, co świadczy o szerokim rozumieniu przemocy domowej i dostrzeganiu jej wielowymiarowego charakteru. Wyniki badania wskazują na wysoki poziom świadomości mieszkańców gminy Myślenice w zakresie rozpoznawania różnych form przemocy domowej. Respondenci prawidłowo identyfikują nie tylko przemoc fizyczną, ale również psychiczną, seksualną oraz ekonomiczną. Szczególnie pozytywnie należy ocenić wysoki poziom rozpoznawalności zachowań związanych z poniżaniem, groźbami, wyzwiskami czy ograniczaniem wolności drugiej osoby, które przez wiele lat były społecznie bagatelizowane i traktowane jako „sprawy rodzinne”. Uzyskane wyniki sugerują, że prowadzone działania edukacyjne oraz kampanie społeczne przyczyniają się do wzrostu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej. Jednocześnie nadal zasadne pozostaje dalsze wzmacnianie działań informacyjnych dotyczących mniej oczywistych form przemocy, w szczególności przemocy ekonomicznej, kontroli psychologicznej oraz zachowań manipulacyjnych występujących w relacjach rodzinnych i partnerskich. Jednym z istotnych wskaźników pozwalających ocenić społeczną widoczność zjawiska przemocy domowej jest wiedza mieszkańców na temat występowania takich przypadków w ich najbliższym otoczeniu. Przemoc domowa często ma charakter ukryty i przez długi czas pozostaje poza zainteresowaniem instytucji pomocowych. Jednocześnie stopień jej dostrzegalności przez mieszkańców może świadczyć zarówno o rzeczywistej skali problemu, jak i o poziomie społecznej świadomości dotyczącej przemocy.

W związku z tym respondentów zapytano: **„Czy zna Pan(-i) przypadki występowania przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice?”**

Wykres 29 Znajomość przypadków przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice

Uzyskane wyniki wskazują, że znaczna część mieszkańców zetknęła się z informacjami dotyczącymi przemocy domowej występującej na terenie gminy. Bezpośrednią znajomość takich przypadków zadeklarowało **42,9% respondentów**, natomiast kolejne **35,1%** wskazało, że słyszało o występowaniu przemocy domowej w swoim otoczeniu.

Jedynie **22,1% badanych** zadeklarowało brak wiedzy na temat przypadków przemocy domowej występujących na terenie Gminy Myślenice.

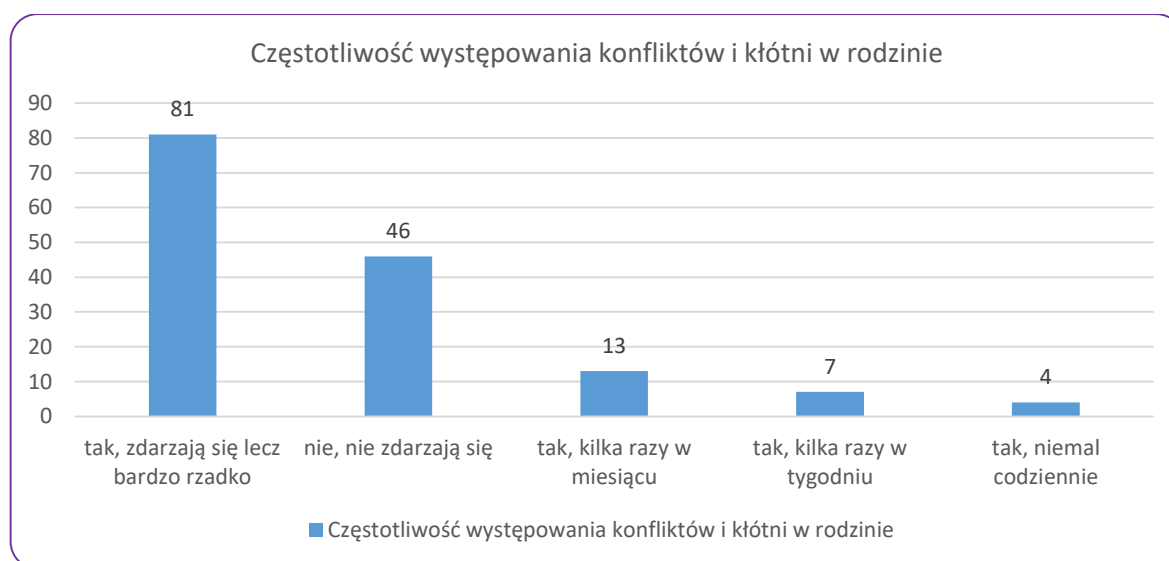
Łącznie blisko **78% respondentów** posiada bezpośrednią lub pośrednią wiedzę o występowaniu przemocy domowej. Wynik ten wskazuje, że problem przemocy nie jest zjawiskiem całkowicie ukrytym i pozostaje zauważalny dla znacznej części społeczności lokalnej.

Wyniki badania potwierdzają społeczną obecność problemu przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice. Wysoki odsetek osób znających lub słyszących o przypadkach przemocy może świadczyć zarówno o rzeczywistym występowaniu zjawiska, jak i o rosnącej świadomości społecznej oraz większej gotowości mieszkańców do dostrzegania sytuacji krzywdzenia w swoim otoczeniu.

Jednocześnie należy pamiętać, że przemoc domowa pozostaje zjawiskiem w znacznym stopniu ukrytym, a część przypadków nigdy nie zostaje ujawniona ani zgłoszona odpowiednim służbom. Dlatego rzeczywista skala problemu może być większa niż wynika to z oficjalnych statystyk oraz deklaracji respondentów.

Relacje rodzinne są naturalnym środowiskiem, w którym mogą pojawiać się różnice zdań, nieporozumienia i konflikty. Samo występowanie sporów nie jest zjawiskiem niepokojącym, o ile są one rozwiązywane w sposób konstruktywny, z poszanowaniem godności i praw wszystkich członków rodziny. Częstotliwość występowania kłótni i awantur może jednak stanowić istotny wskaźnik napięć w rodzinie oraz potencjalnego ryzyka pojawienia się zachowań przemocowych. W związku z tym respondentów zapytano: „**W rodzinach zdarzają się czasem nieporozumienia i konflikty. Czy w Pana(-i) rodzinie zdarzają się sprzeczki, kłótnie, awantury?**”

Wykres 30 Częstotliwość występowania konfliktów i kłótni w rodzinie

Większość respondentów wskazała, że konflikty rodzinne występują sporadycznie. Ponad połowa badanych (53,6%) zadeklarowała, że sprzeczki i nieporozumienia zdarzają się w ich rodzinach bardzo rzadko. Kolejne 30,5% respondentów wskazało, że w ich rodzinach nie dochodzi do tego rodzaju sytuacji.

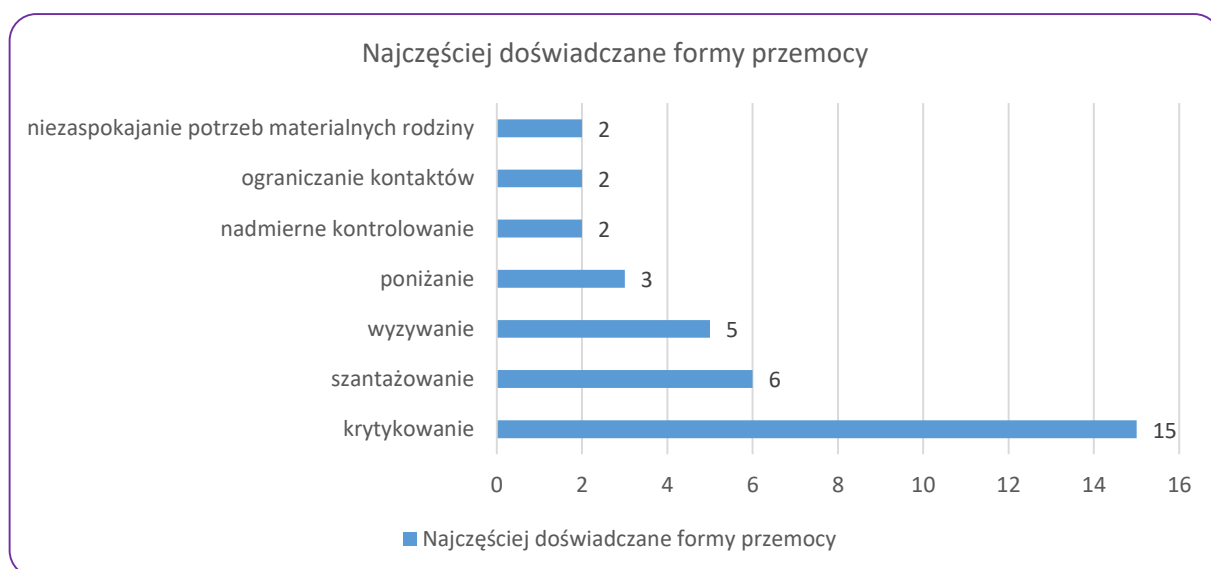
Uzyskane wyniki wskazują, że w większości rodzin mieszkańców gminy Myślenice konflikty

mają charakter incydentalny lub nie występują wcale. Można to interpretować jako przejaw względnie stabilnego funkcjonowania znacznej części badanych rodzin.

Jednocześnie niemal co szósty respondent deklaruje występowanie konfliktów co najmniej kilka razy w miesiącu. Choć częste nieporozumienia nie muszą oznaczać występowania przemocy domowej, mogą stanowić czynnik zwiększający ryzyko jej pojawienia się, szczególnie w sytuacji współwystępowania innych problemów, takich jak uzależnienia, przewlekły stres, trudności finansowe czy zaburzone relacje rodzinne.

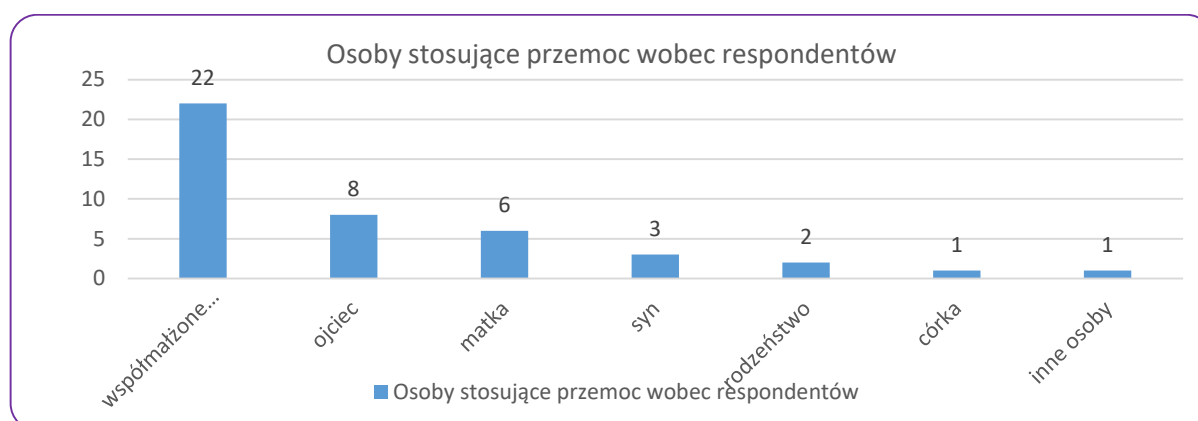
Jednocześnie 15,8% badanych przyznało, że konflikty występują z większą częstotliwością – od kilku razy w miesiącu do niemal codziennie. Szczególną uwagę zwraca grupa osób deklarujących występowanie kłótni kilka razy w tygodniu lub niemal codziennie (7,2% wszystkich respondentów), co może świadczyć o utrzymujących się napięciach i trudnościach w komunikacji rodzinnej. Formy przemocy doświadczanej przez respondentów, pytanie to zostało skierowane do osób, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, że doświadczyły przemocy ze strony najbliższych osób. Jego celem było określenie, jakie konkretne zachowania przemocowe występowały najczęściej w relacjach rodzinnych i partnerskich respondentów. Należy podkreślić, że odpowiedzi udzieliło **40 osób**, które wcześniej wskazały doświadczenie przemocy. Pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, dlatego jedna osoba mogła wskazać kilka różnych form zachowań.

Wykres 31 Najczęściej doświadczane formy przemocy

W celu pogłębienia diagnozy respondentów, którzy wcześniej wskazali doświadczenie przemocy, zapytano o osobę stosującą zachowania przemocowe. Pytanie miało na celu określenie, w jakich relacjach rodzinnych najczęściej dochodzi do przemocy oraz które osoby są najczęściej wskazywane jako sprawcy. Uzyskane odpowiedzi pozwalają lepiej zrozumieć strukturę przemocy występującej w środowisku rodzinnym oraz identyfikować grupy wymagające szczególnej uwagi w działaniach profilaktycznych i pomocowych.

Wykres 32 Osoby stosujące przemoc wobec respondentów

Zdecydowana większość respondentów (**117 osób**) zadeklarowała, że obecnie nie doświadcza przemocy ze strony członków rodziny. Jednocześnie odpowiedzi osób wskazujących występowanie przemocy pokazują, że najczęściej sprawcą przemocy jest **współmałżonek lub partner**. Tę odpowiedź wskazały 22 osoby, co czyni ją najczęściej występującą relacją przemocową w badanej grupie. Znacznie rzadziej wskazywano rodziców jako osoby stosujące przemoc. Wśród odpowiedzi częściej pojawiał się ojciec (8 wskazań) niż matka (6 wskazań). Pojedyncze przypadki dotyczyły przemocy ze strony dzieci lub rodzeństwa.

Uzyskane wyniki są zgodne z ogólnopolskimi obserwacjami dotyczącymi przemocy domowej, które wskazują, że najczęściej dochodzi do niej w relacjach partnerskich i małżeńskich.

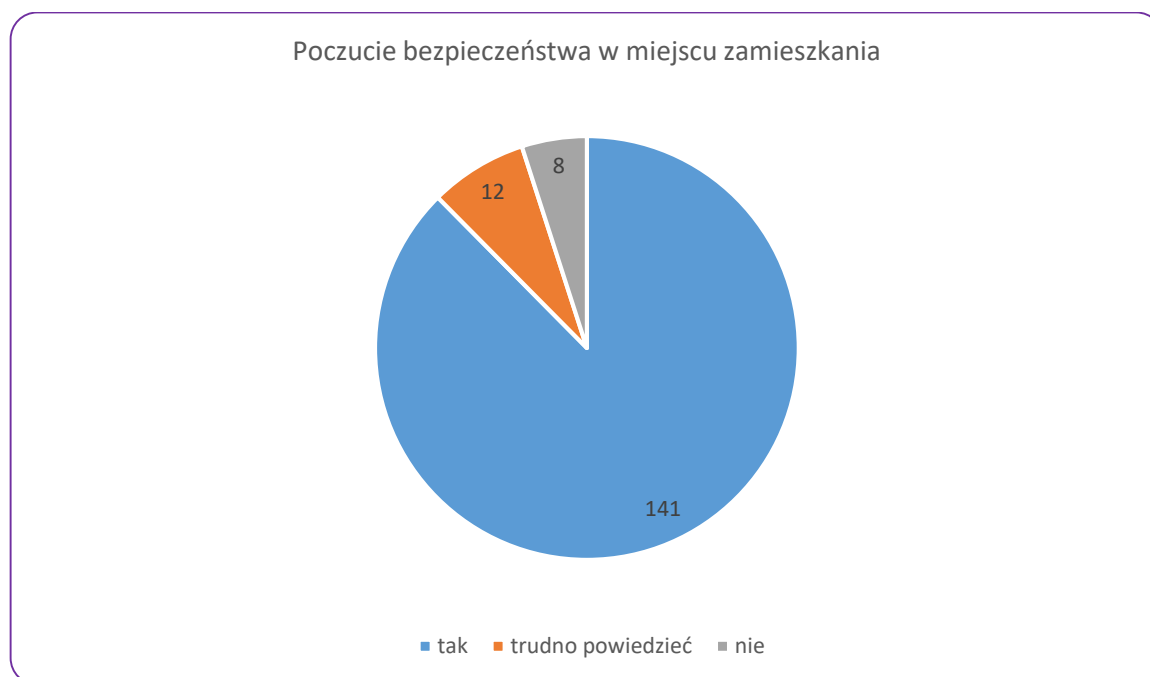
Jednocześnie wyniki potwierdzają, że przemoc może występować również pomiędzy innymi członkami rodziny, niezależnie od wieku czy stopnia pokrewieństwa.

Analiza odpowiedzi wskazuje, że podstawowym obszarem występowania przemocy wśród badanych respondentów są relacje partnerskie i małżeńskie. Oznacza to, że działania profilaktyczne oraz pomocowe powinny w dalszym ciągu koncentrować się na

przeciwdziałaniu przemocy pomiędzy partnerami oraz wzmacnianiu umiejętności budowania zdrowych relacji rodzinnych. Jednocześnie występowanie przypadków przemocy ze strony rodziców, dzieci czy rodzeństwa potwierdza, że problem przemocy domowej ma charakter wielowymiarowy i może dotyczyć różnych relacji rodzinnych. W związku z tym lokalny system przeciwdziałania przemocy powinien uwzględniać wsparcie kierowane do wszystkich grup członków rodziny, niezależnie od pełnionej roli i wieku. Uzyskane wyniki wskazują również na potrzebę dalszego rozwijania działań edukacyjnych dotyczących rozpoznawania przemocy oraz możliwości uzyskania pomocy przez osoby doznające krzywdzenia w relacjach rodzinnych. Poczucie bezpieczeństwa stanowi jeden z podstawowych wskaźników jakości życia mieszkańców oraz istotny element diagnozy społecznej. W kontekście przeciwdziałania przemocy domowej szczególnego znaczenia nabiera ocena, czy mieszkańcy czują się bezpiecznie w swoim najbliższym otoczeniu, czyli miejscu zamieszkania. Niskie poczucie bezpieczeństwa może być związane zarówno z doświadczeniem przemocy, jak i innymi problemami społecznymi występującymi w środowisku lokalnym.

W związku z tym respondentów zapytano: **„Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?”**

Wykres 33 Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania

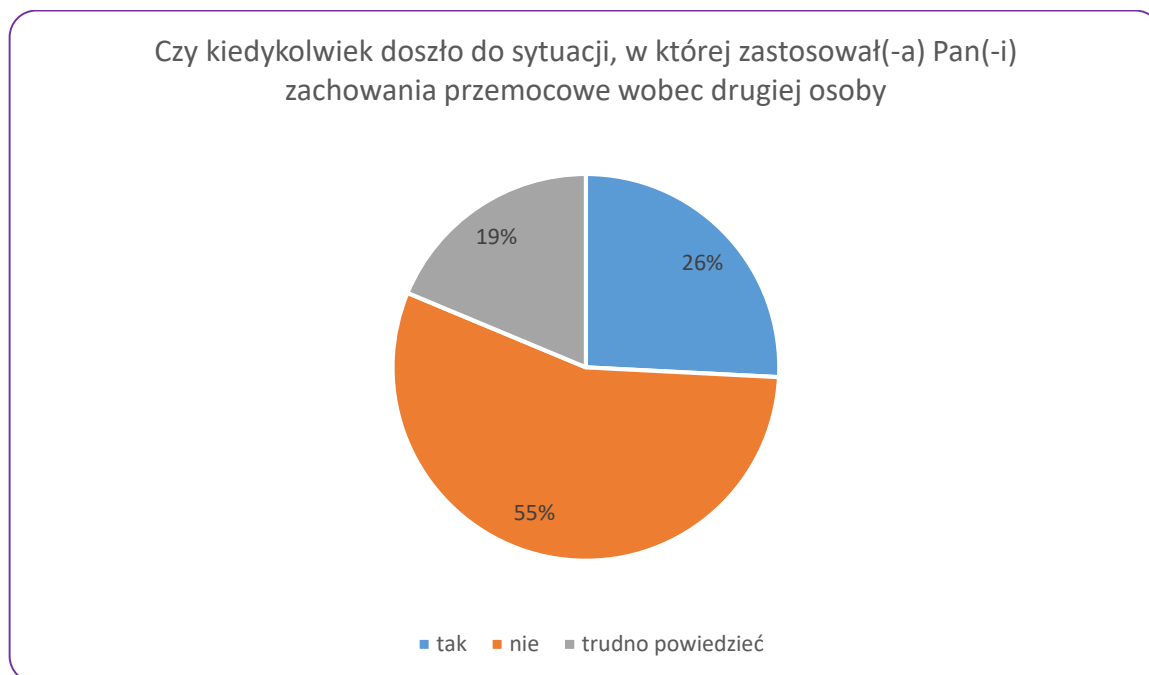
Uzyskane wyniki wskazują na wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców biorących udział w badaniu. Zdecydowana większość respondentów (87,6%) zadeklarowała, że czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania.

Jednocześnie 7,5% badanych nie potrafiło jednoznacznie ocenić swojego poziomu bezpieczeństwa, natomiast 5,0% respondentów wskazało, że nie czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Choć odsetek ten nie jest wysoki, stanowi istotny sygnał diagnostyczny, ponieważ może wskazywać na występowanie problemów wpływających na dobrostan mieszkańców, w tym konfliktów rodzinnych, przemocy domowej lub innych zagrożeń społecznych. Wysoki poziom deklarowanego bezpieczeństwa koresponduje z wcześniejszymi odpowiedziami respondentów dotyczącymi stosunkowo rzadkiego występowania konfliktów rodzinnych oraz pozytywnej oceny warunków życia na terenie gminy.

Wyniki badania wskazują, że mieszkańcy Gminy Myślenice generalnie postrzegają swoje miejsce zamieszkania jako bezpieczne. Blisko dziewięciu na dziesięciu respondentów deklaruje poczucie bezpieczeństwa, co należy uznać za pozytywny wskaźnik społeczny. Jednocześnie grupa osób, które nie czują się bezpiecznie lub mają trudność z oceną swojej sytuacji, wymaga uwzględnienia w działaniach profilaktycznych i diagnostycznych. W kontekście przeciwdziałania przemocy domowej szczególnie istotne jest dalsze monitorowanie czynników mogących wpływać na obniżenie poczucia bezpieczeństwa oraz zapewnienie mieszkańcom łatwego dostępu do informacji o dostępnych formach pomocy i wsparcia.

Jednym z istotnych elementów diagnozy zjawiska przemocy domowej jest analiza postaw i doświadczeń samych mieszkańców, również w kontekście ich własnych zachowań. W związku z tym respondentów zapytano, czy kiedykolwiek zdarzyło im się zastosować zachowania przemocowe wobec drugiej osoby. Pytanie miało na celu ocenę poziomu świadomości społecznej dotyczącej przemocy oraz gotowości do autorefleksji nad własnymi zachowaniami.

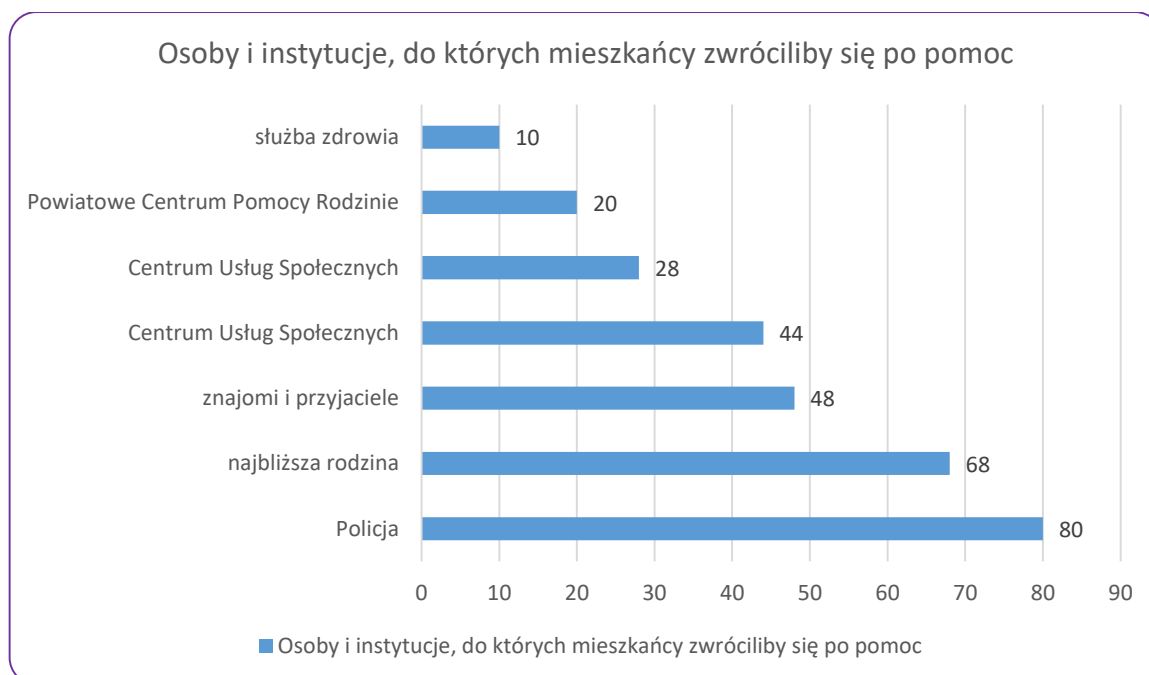
Wykres 34 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosował(-a) Pan(-i) zachowania przemocowe wobec drugiej osoby

Ponad połowa respondentów (55,5%) zadeklarowała, że nigdy nie stosowała zachowań przemocowych wobec innych osób. Jednocześnie ponad jedna czwarta badanych (25,8%) przyznała, że w ich życiu wystąpiły sytuacje, które można zakwalifikować jako zachowania przemocowe. Na uwagę zasługuje również wysoki odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” (18,7%), który może świadczyć o trudnościach w rozpoznawaniu przemocy lub niejednoznacznym postrzeganiu własnych zachowań.

Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę dalszego podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie rozpoznawania różnych form przemocy, w szczególności przemocy psychicznej i emocjonalnej, które często nie są identyfikowane jako zachowania przemocowe. Skuteczność lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej zależy nie tylko od dostępności instytucji pomocowych, ale również od wiedzy mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia. W celu oceny poziomu tej wiedzy respondentów zapytano, z pomocy jakich osób lub instytucji skorzystałoby w sytuacji doznawania lub stosowania przemocy.

Wykres 35 Osoby i instytucje, do których mieszkańcy zwróciliby się po pomoc

Największym zaufaniem mieszkańców cieszy się Policja, która została wskazana przez największą liczbę respondentów. Wysoką pozycję zajęły również osoby z najbliższego otoczenia – rodzina oraz znajomi. Wśród instytucji pomocowych najczęściej wskazywano Centrum Usług Społecznych oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Wyniki wskazują, że mieszkańcy posiadają podstawową wiedzę na temat możliwości uzyskania pomocy. Jednocześnie zauważalne jest większe zaufanie do służb interwencyjnych i osób bliskich niż do wyspecjalizowanych instytucji wsparcia, co może wskazywać na potrzebę dalszego promowania lokalnej oferty pomocowej.

Poziom wiedzy mieszkańców o funkcjonującym systemie pomocy stanowi jeden z kluczowych wskaźników skuteczności lokalnej polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Nawet najlepiej rozwinięty system wsparcia nie będzie w pełni skuteczny, jeśli osoby potrzebujące pomocy nie będą wiedziały o jego istnieniu, zakresie oferowanego wsparcia lub sposobie uzyskania pomocy. Z tego względu respondentów poproszono o ocenę, czy oferta pomocy dla osób doznających przemocy realizowana na terenie gminy Myślenice jest wystarczająca.

Wyniki przedstawione na wykresie 36 wskazują, że jedynie 48 respondentów uznało ofertę wsparcia za wystarczającą. Jednocześnie aż 83 osoby nie potrafiły ocenić funkcjonującego

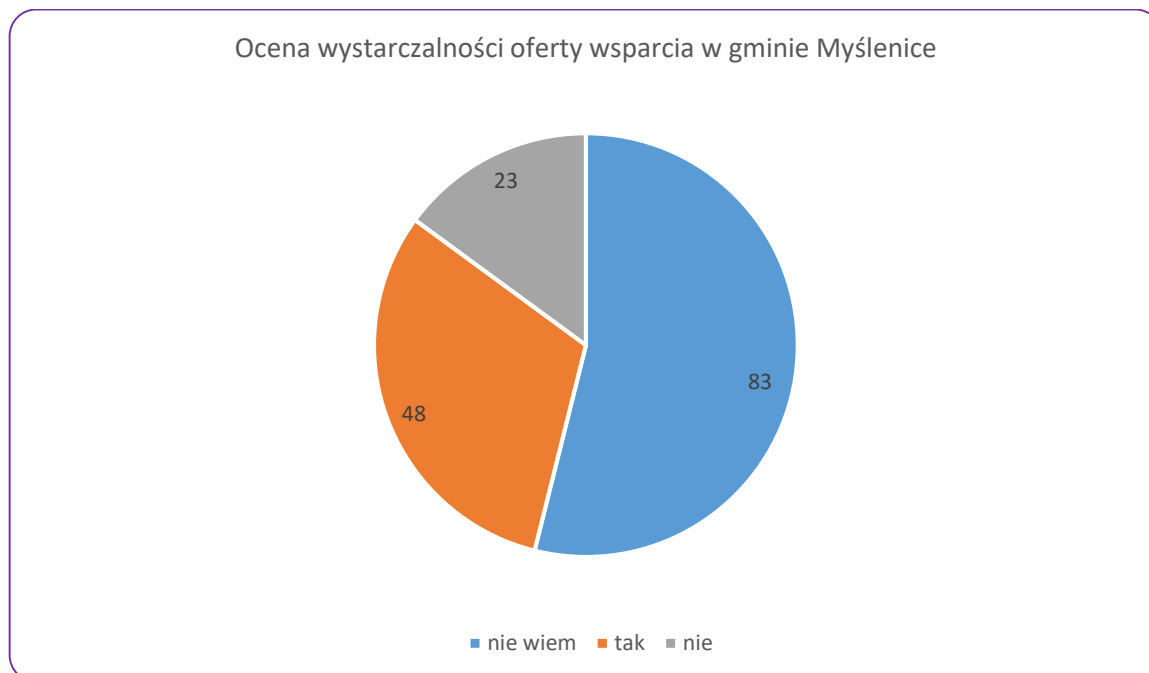
systemu pomocy, wybierając odpowiedź „nie wiem”, natomiast 23 respondentów uznało, że dostępna oferta wsparcia jest niewystarczająca. Oznacza to, że liczba osób niemających wiedzy lub mających negatywną ocenę systemu wsparcia jest ponad dwukrotnie wyższa niż liczba osób oceniających go pozytywnie.

Szczególnie istotny jest wysoki udział odpowiedzi „nie wiem”, który może świadczyć o niewystarczającej znajomości dostępnych form pomocy, instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania wsparcia w sytuacji kryzysowej. Wynik ten należy traktować jako ważny sygnał diagnostyczny, wskazujący na potrzebę dalszego rozwijania działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców.

Wysoki poziom świadomości społecznej w tym obszarze ma kluczowe znaczenie dla skuteczności działań pomocowych. Osoby posiadające wiedzę o funkcjonującym systemie wsparcia szybciej podejmują decyzję o poszukiwaniu pomocy, częściej reagują na przypadki przemocy występujące w ich otoczeniu oraz skuteczniej korzystają z dostępnych zasobów instytucjonalnych. Z kolei niski poziom wiedzy może prowadzić do opóźniania zgłoszenia przemocy, utrwalania sytuacji kryzysowych oraz ograniczonego wykorzystania dostępnych form wsparcia.

Uzyskane wyniki wskazują, że obok działań interwencyjnych i pomocowych istotnym kierunkiem działań powinno pozostać systematyczne zwiększanie wiedzy mieszkańców na temat lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności działalności Centrum Usług Społecznych w Myślenicach, Zespołu Interdyscyplinarnego w Myślenicach, procedury „Niebieskie Karty” oraz dostępnych form pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej.

Wykres 36 Ocena wystarczalności oferty wsparcia w gminie Myślenice

Postrzeganie klapsa jako formy przemocy wobec dziecka. Ocena społecznej akceptacji kar fizycznych wobec dzieci stanowi istotny element diagnozy problemu przemocy domowej. Współczesna wiedza psychologiczna, pedagogiczna oraz obowiązujące przepisy prawa wskazują, że stosowanie przemocy fizycznej wobec dzieci, niezależnie od jej natężenia, może prowadzić do negatywnych konsekwencji rozwojowych i emocjonalnych. Jednocześnie w społeczeństwie nadal funkcjonują zróżnicowane poglądy dotyczące stosowania tzw. „klapsów” jako metody wychowawczej.

W związku z tym respondentów zapytano: „Czy Pana(-i) zdaniem klaps wobec dziecka jest zachowaniem przemocowym?”

Wykres 37 Czy klaps wobec dziecka jest zachowaniem przemocowym?

Ponad połowa respondentów (**51,9%**) uznała klaps wobec dziecka za formę przemocy. Wynik ten wskazuje, że większość mieszkańców dostrzega przemocowy charakter kar fizycznych stosowanych wobec dzieci i jest świadoma ich potencjalnych negatywnych skutków. Jednocześnie aż **26,9% badanych** nie potrafiło jednoznacznie ocenić tego zachowania, wybierając odpowiedź „trudno powiedzieć”. Może to świadczyć o utrzymujących się w społeczeństwie wątpliwościach dotyczących granicy pomiędzy wychowaniem a przemocą oraz o funkcjonowaniu tradycyjnych przekonań dopuszczających stosowanie kar fizycznych wobec dzieci.

Ponadto **21,2% respondentów** nie uznało klapsa za zachowanie przemocowe. Oznacza to, że ponad co piąty badany nadal postrzega tego rodzaju zachowanie jako dopuszczalną lub neutralną metodę oddziaływania wychowawczego.

Uzyskane wyniki wskazują na postępującą zmianę postaw społecznych wobec stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Większość mieszkańców identyfikuje klaps jako formę przemocy, co jest zgodne z aktualną wiedzą naukową oraz obowiązującymi standardami ochrony praw dziecka.

Jednocześnie wysoki odsetek odpowiedzi „nie” oraz „trudno powiedzieć” pokazuje, że temat stosowania kar fizycznych nadal budzi wątpliwości i różnice opinii. Oznacza to potrzebę

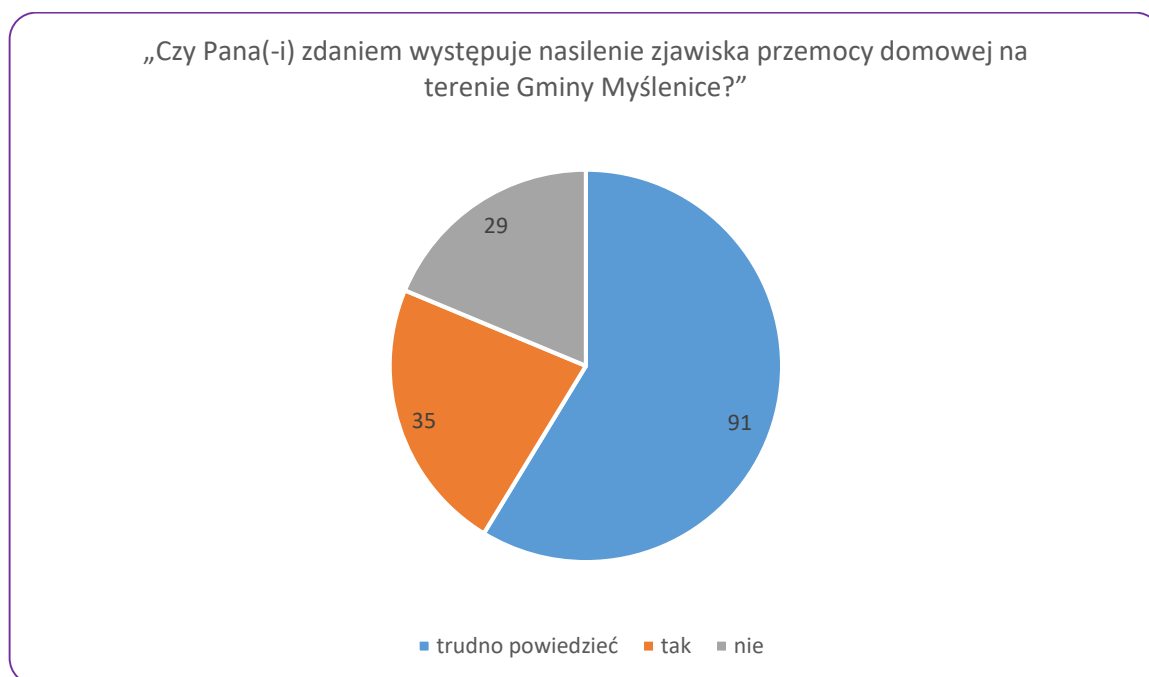
dalszego prowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do rodziców i opiekunów, promujących pozytywne metody wychowawcze oparte na komunikacji, budowaniu relacji i stawianiu granic bez użycia przemocy.

Ocena skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice

Przemoc domowa należy do problemów społecznych, które często pozostają ukryte i trudne do jednoznacznego oszacowania. Istotnym elementem diagnozy jest poznanie opinii mieszkańców na temat skali tego zjawiska w środowisku lokalnym. Pozwala to ocenić poziom społecznej świadomości problemu oraz stopień dostrzegania przemocy domowej przez mieszkańców gminy.

W związku z tym respondentów zapytano: „Czy Pana(-i) zdaniem występuje nasilenie zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice?”

Wykres 38 „Czy Pana(-i) zdaniem występuje nasilenie zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice?”

Największa grupa respondentów (**58,7%**) nie potrafiła jednoznacznie ocenić, czy na terenie Gminy Myślenice obserwowane jest nasilenie zjawiska przemocy domowej. Wynik ten może świadczyć o ograniczonej wiedzy mieszkańców na temat rzeczywistej skali problemu lub o trudności w ocenie zjawiska, które często pozostaje ukryte i ujawniane jest jedynie częściowo poprzez działania instytucji pomocowych.

Jednocześnie **22,6% badanych** wyraziło przekonanie, że na terenie gminy występuje nasilenie przemocy domowej. Oznacza to, że blisko co czwarty respondent dostrzega wzrost lub znaczącą obecność tego problemu w środowisku lokalnym.

Przeciwnego zdania było **18,7% respondentów**, którzy nie zauważają nasilenia przemocy domowej na terenie gminy.

Na uwagę zasługuje fakt, że liczba osób dostrzegających nasilenie problemu jest większa niż liczba respondentów negujących jego wzrost. Wynik ten może świadczyć o rosnącej społecznej świadomości zjawiska przemocy domowej oraz większej widoczności działań podejmowanych przez instytucje odpowiedzialne za przeciwdziałanie przemocy.

Wnioski z diagnozy

Od urodzenia środowisko rodzinne odgrywa podstawową rolę w rozwoju, tworzeniu osobowości dziecka oraz w przystosowaniu go do warunków życia. Dziecko przychodząc na świat w rodzinie uczy się sposobów funkcjonowania, reagowania i odczuwania. Nauka ta dokonuje się poprzez naśladowanie, modelowanie zachowań osób bliskich i znaczących w oczach dziecka, którymi są rodzice lub opiekunowie prawni. Więzy która łączy nowonarodzone dziecko z jego opiekunami staje się fundamentem tworzenia nowych związków i relacji. Dziecko już jako dorosły powiela zachowania, których nauczyło się od najbliższych. Jest to mechanizm na tyle silny, że rzadko kiedy zdarza się, że dzieci zachowują się odmiennie do swoich rodziców. Jest to widoczne zwłaszcza w przekazie międzypokoleniowym, przekonaniach przechodzących z pokolenia na pokolenie, sposobach radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Dlatego tak istotne jest wspieranie rodziny w jej funkcji opiekuńczo wychowawczej. Zgodnie z teorią systemów Bertalanffy'ego każdy element systemu oddziałuje na kolejne zmieniając ich funkcjonowanie. System bowiem to nie tylko suma elementów je tworzących, ale także powiązań między nimi. Systemem w tym ujęciu jest także rodzina. Przemoc domowa, czy inna forma destrukcyjnego jej funkcjonowania najczęściej staje się przyczyną trudności nie tylko tej rodziny i jej członków, ale także nowych rodzin, które będą powstawać w jej otoczeniu. Zgodnie z tymi rozważaniami można wysunąć wniosek, że przeciwdziałanie przemocy domowej powinno mieć na celu nie tylko ochronę pojedynczej jednostki i jej rodziny, ale także powinno obejmować cały system społeczny w jakim owa rodzina żyje.

Badanie miało na celu ukazanie przekonań mieszkańców gminy Myślenice dotyczących zjawiska przemocy domowej, efektywności działań profilaktycznych, sposobów radzenia sobie ze stresem oraz przekonań dotyczących związku.

Mity dotyczące zjawiska przemocy domowej są w dalszym ciągu zakorzenione w systemie przekonań mieszkańców gminy Myślenice. Taka sytuacja może ograniczać gotowość do pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej lub też być jedną z przyczyn trwania w zagrażającej sytuacji noszącej znamiona przemocy.

Zgodnie z teorią miłości Sternberga podstawą kształtowania się miłości pełnej są komponenty zarówno zaangażowania jak i poczucia bliskości oraz wspólnych zainteresowań. Związek dający satysfakcję i spełnienie jest oparty na wzajemnym poczuciu zrozumienia, docenienia oraz zaufania. Satysfakcja ze związku wynika również z motywacji jaka przyświeca partnerom. Pragnienie posiadania bliskiej osoby by potwierdzić swoją wartość, czuć się lepiej może w przyszłości zaowocować wieloma frustracjami, niezrozumieniem a w konsekwencji doprowadzić do rozpadu związku. Niespełnione oczekiwania, problemy w relacji mogą nie tylko skutkować rozpadem związku, ale również szukaniem ukojenia w innych aktywnościach także tych destrukcyjnych tj. wyładowanie złości poprzez zachowania przemocowe lub uzależnienie.

To w jaki sposób osoby radzą sobie z sytuacją trudną w dużej mierze zależy od cech temperamentu oraz wyuczonych poprzez obserwację sposobów reagowania osób znaczących. Sposób radzenia sobie mieszkańców gminy Myślenice w znaczącym stopniu obejmował podejmowanie aktywnych działań w celu poradzenia sobie z problemem. Mieszkańcy nie mają świadomości istnienia szerokiego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice. Wciąż zbyt mało jest działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych dotyczących nie tylko oferowanych przez instytucje usług, ale również mechanizmów zjawiska przemocy domowej. Najbardziej efektywnymi działaniami nie są paradoksalnie działania służb ukierunkowane na zabezpieczenie dzieci lub ukaranie osoby stosującej przemoc, ale te, które na celu mają działania prewencyjne, tj. wzmacniające kompetencje miękkie tzn. zdolności wychowawcze, opiekuńcze i komunikacyjne.

Tabela 19 Powiązanie wyników diagnozy z kierunkami działań

Dane z diagnozy	Zidentyfikowany problem	Wniosek	Rekomendowane działanie	Cel
108 rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w 2025 r.	Utrzymująca się skala przemocy domowej	Przemoc domowa nadal stanowi istotny problem społeczny	Kontynuacja działań interwencyjnych i wsparcia rodzin	Zwiększenie bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy

110 dzieci funkcjonujących w rodzinach objętych procedurą NK, w tym 71 dzieci jako osoby doznające przemocy	Wysokie zagrożenie dzieci skutkami przemocy	Dzieci pozostają grupą szczególnie narażoną na krzywdzenie	Rozwój wsparcia psychologicznego i działań profilaktycznych dla dzieci	Wzmocnienie ochrony dzieci i ograniczenie skutków przemocy
28% uczniów było świadkami przemocy w rodzinie	Znaczna liczba dzieci obserwuje przemoc w najbliższym otoczeniu	Konieczne jest wzmocnienie działań wczesnej identyfikacji przemocy	Edukacja nauczycieli, pedagogów i rodziców	Wczesne rozpoznawanie przypadków przemocy
12% uczniów uważa się za osoby doznające przemocy domowej	Część dzieci doświadcza przemocy bezpośrednio	Potrzebne są działania ochronne skierowane do dzieci i rodzin	Wzmocnienie wsparcia specjalistycznego oraz działań interwencyjnych	Ograniczenie liczby dzieci doznających przemocy
29% uczniów zna osobę doznającą przemocy domowej	Problem przemocy jest widoczny społecznie	Młodzież dostrzega zjawisko przemocy w swoim otoczeniu	Edukacja w zakresie reagowania i poszukiwania pomocy	Zwiększenie gotowości do zgłaszania przemocy
61% uczniów doświadczyło agresji ze strony rówieśników	Wysoka skala przemocy rówieśniczej	Przemoc występuje również poza środowiskiem rodzinnym	Programy profilaktyczne dotyczące agresji i cyberprzemocy	Ograniczenie zachowań agresywnych wśród dzieci i młodzieży
Najczęstszymi formami agresji w szkołach są przezywanie,	Dominacja przemocy psychicznej w środowisku szkolnym	Konieczne jest wzmocnienie kompetencji społecznych uczniów	Warsztaty komunikacji i rozwiązywania konfliktów	Poprawa relacji rówieśniczych

wyśmiewanie i przeklinanie				
69% uczniów czuje się bezpiecznie w szkole, a 91% w domu	Niższe poczucie bezpieczeństwa występuje w środowisku szkolnym	Szkoła wymaga dalszych działań profilaktycznych	Programy budowania bezpiecznego środowiska szkolnego	Wzrost poczucia bezpieczeństwa uczniów
87% uczniów uważa, że należy zgłaszać przypadki przemocy dorosłym	Wysoka świadomość potrzeby reagowania	Istnieją dobre podstawy do rozwijania działań profilaktycznych	Utrzymanie edukacji dotyczącej przemocy i pomocy	Wzmacnianie postaw odpowiedzialności społecznej
Ponad połowa mieszkańców nie potrafi ocenić, czy oferta pomocy jest wystarczająca	Niewystarczająca znajomość lokalnego systemu wsparcia	Potrzebne jest zwiększenie działań informacyjnych	Kampanie informacyjne i promocja instytucji pomocowych	Zwiększenie dostępności i wykorzystania pomocy
Respondenci wskazują uzależnienia, stres i problemy emocjonalne jako główne przyczyny przemocy	Występowanie licznych czynników ryzyka przemocy	Konieczne są działania wykraczające poza samą interwencję	Rozwój poradnictwa psychologicznego i działań przeciwuależnieniowych	Ograniczenie czynników sprzyjających przemocy
Większość mieszkańców i uczniów prawidłowo rozpoznaje różne formy przemocy	Rosnąca świadomość społeczna	Możliwe jest rozwijanie bardziej zaawansowanych działań profilaktycznych	Kontynuacja edukacji społecznej	Wzmacnianie kultury reagowania na przemoc

Implikacje praktyczne

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność dalszego wzmocnienia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozwijanie działań zarówno interwencyjnych, jak i profilaktycznych. Szczególne znaczenie powinno mieć podejście systemowe obejmujące jednocześnie osoby doznające przemocy, osoby stosujące przemoc, dzieci będące świadkami przemocy oraz całe środowisko rodzinne.

W związku z wynikami badań rekomenduje się:

1. **Dalsze wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej** pomiędzy Centrum Usług Społecznych, Policją, placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia, sądem oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia szybkiej wymiany informacji i skutecznej pomocy rodzinom zagrożonym przemocą.
2. **Rozwijanie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży**, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy, budowania relacji opartych na szacunku oraz rozwijania kompetencji społecznych i emocjonalnych.
3. **Wzmocnienie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów** poprzez organizację warsztatów, szkoleń i programów edukacyjnych dotyczących komunikacji, rozwiązywania konfliktów oraz pozytywnych metod wychowawczych bez użycia przemocy.
4. **Zwiększenie dostępności wsparcia psychologicznego dla dzieci i rodzin**, szczególnie w sytuacjach kryzysowych oraz w przypadkach występowania przemocy domowej lub problemów emocjonalnych.
5. **Rozszerzenie działań informacyjnych dotyczących lokalnego systemu wsparcia**, w tym działalności Centrum Usług Społecznych, Zespołu Interdyscyplinarnego, procedury „Niebieskie Karty” oraz dostępnych form pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej.
6. **Rozwijanie działań skierowanych do osób stosujących przemoc**, obejmujących programy korekcyjno-edukacyjne, psychologiczne oraz terapeutyczne, ukierunkowane na zmianę postaw i ograniczenie ryzyka powrotu do zachowań przemocowych.
7. **Wzmocnienie działań na rzecz ochrony dzieci**, w szczególności poprzez rozwój mechanizmów wczesnego wykrywania przemocy, szkolenia dla nauczycieli i

specjalistów oraz zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci będących świadkami lub ofiarami przemocy.

8. **Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych** zwiększających świadomość mieszkańców w zakresie rozpoznawania przemocy psychicznej, ekonomicznej, seksualnej oraz zachowań kontrolujących, które nadal pozostają trudniejsze do identyfikacji niż przemoc fizyczna.
9. **Systematyczne monitorowanie zjawiska przemocy domowej** poprzez regularne badania społeczne i analizę danych instytucjonalnych, co umożliwi bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb mieszkańców.
10. **Rozwijanie działań środowiskowych i wspólnotowych**, wzmacniających więzi społeczne, przeciwdziałających izolacji rodzin oraz budujących lokalną kulturę reagowania na przemoc i krzywdzenie.

Realizacja powyższych działań pozwoli na dalsze wzmacnianie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz zwiększenie skuteczności ochrony osób doświadczających przemocy, przy jednoczesnym rozwijaniu działań profilaktycznych ograniczających ryzyko występowania przemocy w przyszłości.

Tabela 20 Kierunki działań rekomendowane na podstawie wyników diagnozy przemocy domowej

Zidentyfikowany obszar	Rekomendowane działanie	Główni realizatorzy	Grupa docelowa	Oczekiwany efekt
Występowanie przemocy domowej w rodzinach	Utrzymanie i rozwijanie systemu monitorowania rodzin zagrożonych przemocą oraz prowadzenie działań interwencyjnych	Zespół Interdyscyplinarny, CUS, Policja	Rodziny objęte procedurą NK	Szybsze identyfikowanie przypadków przemocy i skuteczniejsza pomoc

Wzrost liczby dzieci funkcjonujących w rodzinach objętych procedurą NK	Rozszerzenie działań profilaktycznych i ochronnych skierowanych do dzieci	Szkoły, przedszkola, CUS, PCPR	Dzieci i młodzież	Ograniczenie skutków przemocy i zwiększenie bezpieczeństwa dzieci
Wysoka skala przemocy rówieśniczej	Realizacja programów profilaktycznych dotyczących agresji, przemocy i cyberprzemocy	Placówki oświatowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne	Uczniowie	Ograniczenie zachowań agresywnych i poprawa klimatu społecznego w szkołach
Występowanie przemocy psychicznej i kontroli w relacjach rodzinnych	Edukacja mieszkańców dotycząca rozpoznawania przemocy psychicznej, ekonomicznej i zachowań kontrolujących	CUS, organizacje pozarządowe, szkoły	Mieszkańcy gminy	Wzrost świadomości społecznej i wcześniejsze ujawnianie przemocy
Niewystarczająca znajomość lokalnego systemu pomocy	Intensyfikacja działań informacyjnych dotyczących dostępnych form wsparcia	CUS, Urząd Miasta i Gminy, Policja	Mieszkańcy gminy	Zwiększenie liczby osób korzystających z pomocy
Znaczący udział odpowiedzi „nie wiem” dotyczących oferty pomocowej	Promocja instytucji pomocowych i publikacja materiałów informacyjnych	CUS, Urząd Miasta i Gminy	Mieszkańcy gminy	Zwiększenie rozpoznawalności lokalnego systemu wsparcia
Utrzymujące się przekonania akceptujące niektóre formy przemocy wobec dzieci	Upowszechnianie wiedzy o pozytywnych metodach wychowawczych	Placówki oświatowe, psychologowie, CUS	Rodzice i opiekunowie	Ograniczenie stosowania przemocy wychowawczej

Wskazywanie uzależnień jako głównej przyczyny przemocy	Integracja działań z zakresu przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom	GKRPA, CUS, placówki leczenia odwykowego	Osoby zagrożone uzależnieniem i ich rodziny	Ograniczenie czynników ryzyka przemocy
Wskazywanie stresu, frustracji i problemów emocjonalnych jako czynników przemocy	Rozwój wsparcia psychologicznego i poradnictwa rodzinnego	CUS, psychologowie, terapeuci	Rodziny przeżywające trudności	Wzmocnienie kompetencji radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych
Potrzeba pracy ze sprawcami przemocy	Kierowanie do programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologicznych	Zespół interdyscyplinarny, PCPR, sąd, kuratorzy	Osoby stosujące przemoc	Ograniczenie powrotności zachowań przemocowych
Potrzeba wczesnego wykrywania przemocy wobec dzieci	Szkolenia dla nauczycieli, pedagogów i pracowników pierwszego kontaktu	Szkoły, przedszkola, CUS	Kadra pracująca z dziećmi	Szybsze rozpoznawanie symptomów krzywdzenia
Konieczność wzmocnienia współpracy instytucjonalnej	Regularne spotkania, szkolenia i wymiana informacji pomiędzy służbami	Wszystkie podmioty systemu przeciwdziałania przemocy	Instytucje lokalne	Zwiększenie skuteczności działań pomocowych
Potrzeba dalszego monitorowania zjawiska	Prowadzenie cyklicznych badań społecznych i analiz danych instytucjonalnych	CUS, Urząd Miasta i Gminy	Społeczność lokalna	Możliwość bieżącego dostosowywania działań do potrzeb mieszkańców
Konieczność budowania społecznej odpowiedzialności za reagowanie na przemoc	Organizacja kampanii społecznych i wydarzeń edukacyjnych	Samorząd, szkoły, organizacje pozarządowe	Mieszkańcy gminy	Wzrost gotowości do reagowania na przemoc i wspierania osób pokrzywdzonych

Tabela 20 przedstawia rekomendowane kierunki działań wynikające z przeprowadzonej diagnozy. Uzupełnieniem tych rekomendacji jest Tabela 21, która wskazuje bezpośrednie powiązanie pomiędzy zidentyfikowanymi problemami, wynikami badań oraz proponowanymi działaniami naprawczymi.

Tabela 21 Implikacje praktyczne wynikające z diagnozy

Zidentyfikowany problem	Działanie rekomendowane	Uzasadnienie wynikające z diagnozy
Wysoka liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	Dalsze wzmacnianie współpracy Zespołu Interdyscyplinarnego, Policji, CUS i placówek oświatowych	W 2025 r. procedurą objęto 108 rodzin, co wskazuje na utrzymującą się skalę problemu
Wzrost liczby dzieci funkcjonujących w rodzinach objętych procedurą NK	Rozszerzenie wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla dzieci	W 2025 r. procedurą objęto 110 dzieci, w tym 71 dzieci jako osoby doznające przemocy
Obecność przemocy domowej w doświadczeniach dzieci i młodzieży	Wdrażanie programów profilaktycznych dotyczących przemocy domowej w szkołach	12% uczniów deklaruje doświadczenie przemocy domowej, a 28% było jej świadkami
Wysoka skala przemocy rówieśniczej	Realizacja programów profilaktycznych dotyczących agresji i cyberprzemocy	61% uczniów doświadczyło agresji ze strony rówieśników
Częste występowanie agresji słownej w szkołach	Warsztaty rozwijające kompetencje społeczne i umiejętności rozwiązywania konfliktów	Najczęściej wskazywano przezywanie, wyśmiewanie i przeklinanie
Niewystarczająca wiedza mieszkańców o lokalnym systemie pomocy	Kampanie informacyjne i promowanie instytucji pomocowych	Ponad połowa respondentów nie potrafiła ocenić dostępności oferty wsparcia
Utrzymywanie się społecznej akceptacji niektórych form przemocy wychowawczej	Edukacja rodziców i opiekunów w zakresie pozytywnych metod wychowawczych	Część respondentów nie uznaje klapsa za formę przemocy lub ma w tym zakresie wątpliwości

Uzależnienia, stres i problemy emocjonalne jako główne przyczyny przemocy	Rozwijanie poradnictwa psychologicznego, rodzinnego oraz działań przeciwuależnieniowych	Respondenci najczęściej wskazywali te czynniki jako źródła przemocy
Trudności w rozpoznawaniu przemocy psychicznej, ekonomicznej i kontrolującej	Działania edukacyjne dotyczące współczesnych form przemocy	Przemoc psychiczna i ekonomiczna nadal jest rzadziej identyfikowana niż fizyczna
Potrzeba szybszego wykrywania przemocy wobec dzieci	Szkolenia dla nauczycieli, pedagogów, pracowników socjalnych i ochrony zdrowia	Dzieci pozostają grupą szczególnie narażoną na skutki przemocy
Potrzeba pracy z osobami stosującymi przemoc	Kierowanie do programów korekcyjno-edukacyjnych oraz działań terapeutycznych	Ograniczenie ryzyka powrotu do zachowań przemocowych
Konieczność bieżącego monitorowania zjawiska	Regularne prowadzenie badań społecznych i analiz danych instytucjonalnych	Umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań i dostosowywanie programu do potrzeb mieszkańców

Podsumowanie

Przeprowadzona diagnoza potwierdza, że przemoc domowa pozostaje istotnym problemem społecznym na terenie Gminy Myślenice, wymagającym dalszych, skoordynowanych działań profilaktycznych, edukacyjnych, interwencyjnych i pomocowych. Analiza danych instytucjonalnych oraz wyniki badań mieszkańców, dzieci i młodzieży wskazują, że problem przemocy dotyczy zarówno środowiska rodzinnego, jak i rówieśniczego, a jego skutki szczególnie silnie oddziałują na dzieci i młodzież.

Na szczególną uwagę zasługuje utrzymująca się liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz wysoka liczba dzieci funkcjonujących w rodzinach dotkniętych przemocą. Jednocześnie badania przeprowadzone wśród uczniów wskazują na znaczącą skalę przemocy rówieśniczej, której najczęstszymi przejawami są agresja słowna, wyśmiewanie oraz poniżanie. Wyniki te potwierdzają konieczność prowadzenia działań nie tylko wobec przemocy domowej, ale również przemocy występującej w środowisku szkolnym.

Diagnoza wykazała również wysoki poziom świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy oraz potrzebę reagowania na przypadki krzywdzenia. Jednocześnie część mieszkańców nadal nie posiada wystarczającej wiedzy na temat lokalnego systemu pomocy, co wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania działań informacyjnych i edukacyjnych.

Analiza zgromadzonych danych pozwala stwierdzić, że skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga podejścia kompleksowego, obejmującego ochronę osób doznających przemocy, wzmocnienie zasobów rodzin, rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców, pracę z osobami stosującymi przemoc oraz budowanie społecznej odpowiedzialności za reagowanie na zjawiska krzywdzenia.

Tabela 22 Kluczowe kierunki działań i wyzwania Gminy Myślenice na lata 2026–2029

Priorytet strategiczny	Kluczowe wyzwanie	Kierunek działań
I	Ochrona dzieci przed skutkami przemocy domowej	Rozwój działań profilaktycznych, edukacyjnych, terapeutycznych i ochronnych skierowanych do dzieci oraz rodzin

II	Ograniczanie przemocy rówieśniczej	Realizacja programów profilaktycznych dotyczących agresji, przemocy i cyberprzemocy w placówkach oświatowych
III	Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich	Rozwijanie poradnictwa, warsztatów i programów wspierających rodziców oraz opiekunów
IV	Rozwój wsparcia psychologicznego	Zwiększanie dostępności pomocy psychologicznej, terapeutycznej i specjalistycznej dla dzieci, młodzieży i rodzin
V	Zwiększanie rozpoznawalności systemu pomocy	Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących dostępnych form wsparcia
VI	Rozwój działań wobec osób stosujących przemoc	Kierowanie do programów korekcyjno-edukacyjnych, psychologicznych i terapeutycznych
VII	Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej	Rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem, CUS, Policją, oświatą, ochroną zdrowia i organizacjami pozarządowymi
VIII	Ograniczanie czynników ryzyka przemocy	Realizacja działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających w obszarze zdrowia psychicznego, uzależnień oraz funkcjonowania rodzin

Przedstawione kierunki działań stanowią odpowiedź na najważniejsze problemy zidentyfikowane w diagnozie oraz wyznaczają obszary wymagające szczególnej koncentracji działań w kolejnych latach. Ich realizacja powinna przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, ograniczenia skali przemocy domowej i rówieśniczej, poprawy funkcjonowania rodzin oraz wzmocnienia skuteczności lokalnego systemu wsparcia. Wnioski płynące z diagnozy wskazują, że kluczowym elementem skutecznej polityki przeciwdziałania przemocy domowej będzie dalsze rozwijanie działań profilaktycznych i edukacyjnych, wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców, zapewnienie dostępności specjalistycznej pomocy oraz budowanie współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i dobrostan mieszkańców Gminy Myślenice. Dzięki temu możliwe będzie skuteczniejsze przeciwdziałanie przemocy, ograniczanie jej negatywnych

Spis wykresów

Wykres 1 Zestawienie wypełnionych NK na przestrzeni lat 2024-2025	36
Wykres 2 Dynamika liczby procedur „Niebieskie Karty” w latach 2023–2025	37
Wykres 3 Rodzaje przemocy w 2025	38
Wykres 4 Płeć respondentów (dzieci i młodzież).....	39
Wykres 5 Wiek respondentów.....	40
Wykres 6 Miejsca doświadczania przemocy.....	42
Wykres 7 Atmosfera w domu respondentów.....	43
Wykres 8 Postawy wobec przemocy.....	44
Wykres 9 Kontakt z rodzicami.....	45
Wykres 10 Doświadczenie przemocy domowej	47
Wykres 11 Kontakt z ofiarami przemocy domowej.....	47
Wykres 12 Czy należy zgłaszać przypadki przemocy domowej wobec osób bliskich?	48
Wykres 13 Doświadczanie przemocy rówieśniczej.....	49
Wykres 14 Częstotliwość występowania agresji w szkole	49
Wykres 15 Dominujące formy agresji rówieśniczej	51
Wykres 16 Poczucie bezpieczeństwa w szkole	52
Wykres 17 Poczucie bezpieczeństwa uczniów w domu.....	53
Wykres 18 Stwierdzenia dotyczące przemocy, z którymi zgadzają się uczniowie	55
Wykres 19 Osoby i instytucje, do których uczniowie zwróciliby się o pomoc w sytuacji przemocy	56
Wykres 20 Płeć dorosłych respondentów	57
Wykres 21 Wiek dorosłych respondentów	58
Wykres 22 Wykształcenie respondentów.....	58
Wykres 23 Status zawodowy respondentów.....	59
Wykres 24 Stan cywilny respondentów.....	59
Wykres 25 Najczęściej doświadczane formy przemocy domowej.....	61
Wykres 26 Najczęściej wskazywane przyczyny przemocy domowej.....	63
Wykres 27 Czynniki wpływające na zachowania sprawców przemocy domowej	64
Wykres 28 Zachowania uznawane przez mieszkańców za przemoc domową	66
Wykres 29 Znajomość przypadków przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice.....	68
Wykres 30 Częstotliwość występowania konfliktów i kłótni w rodzinie	69
Wykres 31 Najczęściej doświadczane formy przemocy.....	70
Wykres 32 Osoby stosujące przemoc wobec respondentów	71
Wykres 33 Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.....	72
Wykres 34 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosował(-a) Pan(-i) zachowania przemocowe wobec drugiej osoby.....	74
Wykres 35 Osoby i instytucje, do których mieszkańcy zwróciliby się po pomoc.....	75
Wykres 36 Ocena wystarczalności oferty wsparcia w gminie Myślenice	77
Wykres 37 Czy klaps wobec dziecka jest zachowaniem przemocowym?.....	78
Wykres 38 „Czy Pana(-i) zdaniem występuje nasilenie zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Myślenice?”	79

Spis tabel

Tabela 1 Kryteria rozpoznawania przemocy domowej oraz różnicowanie z konfliktem.....	10
Tabela 2 Formy i charakter przemocy domowej (ujęcie uzupełniające)	11
Tabela 3 Rodzaje przemocy domowej – definicje klasyczne i aktualne ujęcia	12
Tabela 4 Formy przemocy – charakter działania	13
Tabela 5 Czynniki ryzyka przemocy domowej – ujęcie systemowe.....	15
Tabela 6 Skutki przemocy domowej – ujęcie systemowe	17
Tabela 7 Model zależności: czynniki ryzyka – mechanizmy – skutki przemocy domowej.....	18
Tabela 8 Model cyklu przemocy	20
Tabela 9 Mechanizm powstawania wyuczonej bezradności	22
Tabela 10 Mechanizmy „prania mózgu” w relacji przemocowej.....	23
Tabela 12 Charakterystyka dorosłej osoby doznającej przemocy – ujęcie trójwymiarowe	25
Tabela 13 Charakterystyka dziecka doznającego przemocy – ujęcie trójwymiarowe.....	26
Tabela 11 Charakterystyka sprawcy przemocy – ujęcie syntetyczne	27
Tabela 14 Porównanie wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2024-2025.....	30
Tabela 15 Kluczowe ustalenia diagnozy.....	34
Tabela 16 Porównanie kobiet i mężczyzn jako osób doświadczających przemocy w rodzinie.....	35
Tabela 17 Charakterystyka rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w latach 2024-2025	36
Tabela 18 Wsparcie dla osób uwikłanych w przemoc domową świadczone w latach 2023-2025.....	39
Tabela 19 Powiązanie wyników diagnozy z kierunkami działań	82
Tabela 20 Kierunki działań rekomendowane na podstawie wyników diagnozy przemocy domowej.....	86
Tabela 21 Implikacje praktyczne wynikające z diagnozy	89
Tabela 22 Kluczowe kierunki działań i wyzwania Gminy Myślenice na lata 2026–2029	91